

**A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR
2019. ÉVI MUNKATERVE**

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló	3
II. Működési feltételek	4
II.1. Költségvetési, pénzügyi feltételek	4
II.2. Személyi feltételek.....	8
II.3. Informatikai infrastruktúra	8
III. Szakmai tevékenység	10
III.1. Az illetékességi terület felügyelete.....	10
III.2. Állománygyarapodás	13
III.2.1. Illetékességi terület.....	13
III.2.2. Gyűjtőkör.....	14
III.3. Állományvédelem és reprográfia	15
III.3.1. Általános tevékenység.....	15
III.3.2. Restaurálás, konzerválás	16
III.3.3. Könyvkötészeti munkák.....	17
III.3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás).....	18
III.4. A levéltári anyag nyilvántartása.....	18
III. 5. Rendszerezés, rendezés	21
III.5.1. Alapszintű rendezés	21
III.5.2. Középszintű rendezés.....	21
III.5.3. Darabszintű rendezés	22
III.5.4. Ellenőrző rendezés.....	23
III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzetelés, átrendezés)	24
III. 6. Selejtezés.....	25
III. 7. Segédletkészítés	26
III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat.....	30
III.8.1. Általános feladatok.....	30
III.8.2. Szervezeti, infrastrukturális és személyi adottságok.....	31
III.8.3. Elektronikus szolgáltatások bevezetése, bővítése	31
III.8.4. A kutatók tájékoztatása	32
III.8.5. Ügyfélszolgálat.....	33
III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység.....	34
III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység.....	36
III.10.1. Levéltár-látogatások, látogatócsoportok fogadása, levéltár-pedagógia	37
III.10.2. Könyvbemutatók.....	37
III.10.3. Közművelődési programok, rendezvények	38
III.10.4. Kiállítások.....	38
III. 11. Könyvtári munka	40
III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése	41
III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok	41
III. 14. Pályázatok	46
III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés	47

I. Vezetői összefoglaló

A Magyar Nemzeti Levéltár 2012. október 1-jei integrációját követően kiemelt figyelmet kaptak az infrastrukturális fejlesztések. A megyei levéltárak épületállománya az elmúlt hat évben jelentősen megújult. A közvetlen életveszélyt okozó állapotok elhárítása után lehetőség nyílt az iratanyag elhelyezési körülményeit javító, energiahatékonysági és a levéltárak közösségi tereinek fejlesztését szolgáló beruházásokra. A kisebb léptékű beruházások mellett minden évben egy új megyei levéltári épület vagy raktár is elkészült. A 2019-es év legnagyobb feladata ezen a téren a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára új épületének felépítése és a Bécsi kapu téri épületének megújítása. Az erre vonatkozó kormányelőterjesztés az egykori MÁV Északi Járműjavító kulturális hasznosításával összefüggő feladatokról, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára elhelyezésével kapcsolatos további intézkedésekről címmel 2018-ban elkészült. A kormánydöntést követően arra készülünk, hogy a beruházással kapcsolatos szakmai elvárások kidolgozására 2019-ben sor kerül. Az épületek megújításához kapcsolódó levéltárszakmai koncepció elkészült. A beruházás ugyanis nem csak raktározási kérdés, hanem a levéltár megújulásával is járhat. Megteremtődhetnek azok a terek, ahol a levéltár az általános iskolás korosztálytól a nyugdíjas csoportokig, a magyar állampolgároktól a határon túli és külföldi látogatókig sokak számára teremthet lehetőséget a magyar identitás megélésére, a magyar államiság és írásbeliség dokumentumainak megismerésére.

Az elektronikus levéltár és a levéltárak elektronikus közigazgatásban vállalt szerepe az informatikai infrastruktúra megújítását is megköveteli. A közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése (KÖFOP projekt) a levéltárosi és kutatótermi munkaállomások cseréjével, a szerver és tárolókapacitások bővítésével, hálózati és internetkapcsolatok megteremtésével jó alapot teremt a működés biztosításához.

A levéltári anyaghoz való hozzáférés új lehetőségét jelenti a Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia. A projekt keretében elkészülő Fehér Könyv többek között módszertani útmutatót ad a közgyűtemények számára a digitális tartalmak létrehozásához, gyűjtéséhez, feldolgozásához, megőrzéséhez és szolgáltatásához. Emellett a projekt lehetőséget ad a szolgáltatás és tartalomfejlesztésre is. A projekt keretében szeretnénk erősíteni az utóbbi években egyre nagyobb teret kapó levéltárpedagógiai szolgáltatásainkat is.

A levéltárak a megalakításuktól kezdve a közigazgatás és az állampolgárok számára is adatot szolgáltatnak. A feladat változatlan, az eszközök azonban változnak, így a levéltár 2019-ben az elektronikus ügyintézés részeként kívánja feladatait ellátni.

A 2012-ben történt integráció óta eltelt időben a levéltárral szemben joggal merült fel az egységes ügyfélszolgálati fellépés igénye, amely korábban decentralizáltan az egyes szervezeti egységek feladatkörként működött. A tervezett fejlesztések révén a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei által végzett adatszolgáltatási, ügyfélszolgálati tevékenység integrált módon, elektronikus csatornákon fog kapcsolódni a Kormányablakok és szakigazgatási szervek ügyintézési folyamataihoz, igénybe véve az állam által nyújtott Szabályozott és a Központi Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatásokat (SZEÜSZ-ök, KEÜSZ-ök).

A Magyar Nemzeti Levéltár átfogó megújításának irányairól, kiemelten a levéltárpedagógiai feladatok és a magyar vonatkozású külföldi levéltári anyag kutatásának fejlesztésével összefüggő feladatokról szóló 1107/2018. (III. 19.) Kormányhatározat végrehajtása megfelelő pénzügyi forrást biztosít a Magyar Nemzeti Levéltár számára, hogy gyűjteményének gyarapításával és hozzáférhetővé tételével segítse az általa őrzött iratanyag sok szempontú hasznosítását. A 2019. évben megkezdődhet a magyar vonatkozású iratanyag szisztematikus gyűjtése és adatbázisba szervezése, az orosz levéltárakban őrzött iratanyagok másolatban történő hazahozatala, a magyar identitást erősítő családtörténeti kutatások támogatása és a határon túli levéltárakban dolgozó magyar anyanyelvű levéltárosok szakmai munkájának segítése.

Az utóbbi évek jelentős fejlesztési iránya volt a levéltári anyag hozzáférését segítő adatbázisépítési munka. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a kutatói elvárások és szokások megváltozása miatt a levéltári adatbázisok egységes elérését biztosító Adatbázisok online egyre inkább kulcsszerepet tölt be az MNL adatszolgáltatásain belül. A megalapozottabb szakmai munka és a további fejlesztések elkerülhetetlenné válnak, így ennek előkészítésére a levéltári szabványok még tudatosabb alkalmazása érdekében az Adatbázisok online és a scopeArchiv EAD exportjának fejlesztését tűztük ki célul, hogy a rendelkezésre álló rendszerek könnyen migrálhatók és összeköthetők legyenek. Ezt követően arra törekszünk, hogy minél több adatbázist, köztük a megyei levéltárak eddig elkészült és nyilvántartásba vett adatbázisait is, migráljuk az Adatbázisok online új verziójába. A fejlesztés másik célja az Adatbázisok online új verziójának, és főként új keresőfelületének kifejlesztése. Új tendencia az adatvizualizáció, amely a használókat segíti a levéltári iratanyagban való eligazodásban. A kutatók megfelelő tájékoztatásához és kiszolgálásához, sőt általában a kutatószolgálat eredményes működéséhez hozzátartozik, hogy folyamatosan kövesse figyelemmel a kutatási trendek és a kutatói igények, szokások változását. Annak érdekében, hogy átfogó és részletes képet kapjunk, szeretnénk 2019 második felében megtervezni egy felmérést, ami a kutatási igényeket és a kutatói szokásokat méri majd az Országos Levéltárban és a megyei tagintézményekben, a négy évvel korábbi, 2015-ben zajlott online felméréshez részben hasonló módon, ugyancsak online felméréssel. Az új felmérésnek fontos szempontja, hogy az egyes tagintézményekre szűrhető adatokat kapjunk, ne csak MNL-szintű, nagy átlagot..

ÉRINTETT SZERVEZETI EGYSÉGEK

KÖZPONTI SZERVEZETI EGYSÉGEK

Főigazgatói Titkárság (FT)

Közművelődési és közönségkapcsolati Osztály

Jogi és Humánerőforrás-gazdálkodási Főosztály

Humánerőforrás-gazdálkodási Osztály

Gazdasági Igazgatóság (GI)

Pénzügyi és Kontrolling Főosztály

Számviteli Osztály

Pénzügyi Osztály

Vagyongazdálkodási Főosztály

Műszaki és Létesítmény-üzemeltetési Osztály

Beruházási Osztály

Közbeszerzési Csoport

Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Unió projekt Igazgatósága (NKEUI)

Informatikai és e-levéltári Osztály

Szakmai Koordinációs Igazgatóság

Iratfelügyeleti Osztály (IO)

Állományvédelmi és Reprográfiai Osztály (ÁRO)

MNL ORSZÁGOS LEVÉLTÁRA (MNL OL)

1945 előtti Kormányservek Főosztálya (1945 e. KF)

1945 utáni Kormányservek és Pártiratok Főosztálya (1945 u. KPF)

Magánlevéltárak és Gyűjtemények Főosztálya (MGYF)

Gazdasági Levéltári Főosztály (GLF)

1945 utáni Gazdasági Kormányservek Osztálya

Gazdasági Szervek Osztálya

Kutatószolgálati, Tájékoztatási és Levéltár-tudományi Szakkönyvtári Főosztály

AZ MNL MEGYEI TAGINTÉZMÉNYEI

Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltára (MNL BaML)

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára (MNL BKML)

Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára (MNL BéML)

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára (MNL BAZML)

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára (MNL CSML)

Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára (MNL FML)

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára (MNL GYMSML Győr)

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára (MNL GYMSML Sopron)

Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (MNL HBML)

Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltára (MNL HML)

Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára (MNL JNSZML)

Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára (MNL KEML)

Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltára (MNL NML)

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (MNL PML)

Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára (MNL SML)

Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára (MNL SZSZBML)

Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára (MNL TML)

Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára (MNL VaML)

Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára (MNL VeML)

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára (MNL ZML)

II. Működési feltételek

II.1. Költségvetési, pénzügyi feltételek

A Magyar Nemzeti Levéltár az elmúlt években alkalmazott szigorú és takarékos gazdálkodását kívánja folytatni 2019. évben is. Ez a gyakorlat hozzájárult a költségvetés stabilitásához, a likviditás megőrzéséhez, az intézményhálózat működtetéséhez. A megyei levéltárak továbbra is a részükre jóváhagyott dologi előirányzathól gazdálkodnak a központi irányítás felügyelete mellett.

2019. január 01-től a Gazdasági Igazgatóság a Forrás.Net Integrált gazdasági ügyviteli rendszer alkalmazására tér át. Az új integrált ügyviteli rendszer lefedi a teljes gazdálkodási tevékenységet és biztosítja a kötelezettségvállalások, és előirányzat-maradvány és az egyéb részletező nyilvántartások vezetését. A Gazdasági Igazgatóság ettől az évtől kezdve erősíteni kívánja a folyamatba épített előzetes és utólagos ellenőrzést a gazdasági folyamatokban.

2019-ben is folyamatosan aktualizáljuk a gazdálkodással összefüggő szabályzatokat. Felülvizsgálatra kerül az önköltségszámítási szabályzat, a leltározási és leltárkészítési, és a kapcsolódó selejtezési szabályzat. Elvégezzük a számviteli szabályzatok aktualizálását is.

2019. évben is részt veszünk az Országos Közfoglalkoztatási Programban. A következő időszakban 64 fő foglalkoztatására nyújtottunk be kérelmet. A foglalkoztatottak illetményére, a szociális hozzájárulási adóra, valamint a közvetlen és anyagköltésekre 89.730 E Ft-ot igényeltünk.

Bevételi előirányzatok 2018-2019. évre

ezr Ft-ban

Megnevezés	2018. év	2019. év
Költségvetési támogatás	3.711.715	3.439.266
Saját bevételi előirányzat	80.000	50.000
Összesen	3.791.715	3.489.266

Bevételi előirányzatok változása a 2018. évhez képest:

Az elemi költségvetés szerinti költségvetési támogatás – saját bevételi előirányzat nélkül – 2019-re 7,34%-kal, azaz 272.449 E Ft-tal csökkent az előző évhez képest. A változást az alábbi tételek adják:

- Minimálbér és garantált bérminimum miatti többlettámogatás (személyi juttatás 93.856 E Ft, járulék 17.520 E Ft) + 111.376 E Ft
- MNL megújítása, levéltárpedagógiai feladatok, levéltári hungarika gyűjtés és kataszter az 1107/2018. (III. 19). Korm. határozat 4. pontja alapján személyi juttatás 72.210 E Ft, járulék 13.710 E Ft) + 85.920 E Ft
- a „Szovjetunióba hurcolt magyarok adatbázisa 1944-1960 projekt” végrehatásának előkészítéséről szóló 1107/2018. (III. 19). Korm. határozat 6. pontja alapján (személyi juttatás 18.220 E Ft, járulék 3.510 E Ft) + 21.730 E Ft
- MNL megújítása, levéltárpedagógiai feladatok, levéltári hungarika gyűjtés és kataszter folyamatos ellátásához az 1107/2018. (III. 19). Korm. határozat 5. pontja alapján (személyi juttatás 83.000 E Ft, járulék 15.780 E Ft) + 98.780 E Ft
- támogatás elvonás a Csongrád Megyei Levéltár ingatlan felújítás és levéltári célú átalakítása miatt - 559.500 E Ft
- szociális hozzájárulási adó megtakarítása miatti támogatás elvonás - 30.734 E Ft
- kerekítés - 21 E Ft

Bevételi előirányzatok változása összesen - 272.449 E Ft

A 2019. évre a fenntartó 50 000 E Ft saját bevételi kötelezettséget írt elő az MNL részére, ami az előző évhez viszonyítva 37,5%-os csökkenést jelent.

A bevételi előirányzatok összességében csökkentek, mely a Csongrád Megyei Levéltár ingatlan felújítása és levéltári célú átalakításának befejezése, valamint a szociális hozzájárulási adó megtakarítás miatt következett be. A többletforrást a fenntartó jogszabályi kötelezettség teljesítéséhez, kormányhatározatban előírt többletfeladat elvégzéséhez rendelte.

Megnevezés	2018. év	2019. év
Személyi juttatások	2.032.020	2.299.310
Kifizetői járulék	413.195	432.990
Dologi kiadások	564.900	373.366
Beruházási kiadások	688.100	333.600
Felújítási kiadások	93.500	50.000
Összesen:	3.791.715	3.489.266

Kiadási előirányzatok változása a 2018. évhez képest:

A költségvetési kiadások 3.489.266 E Ft-os összege már magában foglalja a fenntartó által előírt 50.000 E Ft-os, az MNL saját bevételi kötelezettségét is. A 2018. évi előirányzathoz viszonyított 7,97%-os, 302.449 E Ft-os csökkenést a következő tételek alkotják:

- a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum 2018. évi emelése és a 2017. évi emelés korrekciója:

személyi juttatások	+ 93.856 E Ft
kifizetői járulékok	+ 17.520 E Ft
- 1107/2018. (III.19.) Korm. határozat az MNL átfogó megújításának irányairól, kiemelten a levéltárpedagógiai feladatok és a magyar vonatkozású külföldi levéltári anyag kutatásának fejlesztésével összefüggő feladatokról:

4. pont MNL megújítás-levéltárpedagógiai feladatok	
személyi juttatások	+ 72.210 E Ft
kifizetői járulékok	+ 13.710 E Ft
5. pont MNL megújítás-levéltárpedagógiai feladatok, levéltári hungarica és kataszter	
személyi juttatások	+ 83.000 E Ft
kifizetői járulékok	+ 15.780 E Ft
6. pont MNL-a Szovjetunióba hurcolt magyarok adatbázisa 1944-1960. projekt	
személyi juttatások	+ 18.220 E Ft
kifizetői járulékok	+ 3.510 E Ft
– bevétel változás, saját bevételi kötelezettség csökkenés	- 30.000 E Ft
– szociális hozzájárulási adó csökkenése miatti járulékelvonás	- 30.734 E Ft
– MNL Csongrád Megyei Levéltár ingatlan felújítása és levéltári célú átalakítás miatti előirányzat átcsoportosítás	
dologi kiadás	- 119.500 E Ft
beruházások	- 440.000 E Ft
– kerekítés miatti rendezés	- 21 E FT

Kiadási előirányzatok változása összesen:

- 302.449 E Ft

A bevételekhez hasonlóan a kiadások is elsősorban a jogszabály által előírt többletfeladatok elvégzéséhez kötöttek. A rendelkezésre álló forrásból szükséges fedezni a vagyon-, munka-, és tűzvédelem 2019. évben felmerülő kiadásai mellett a levéltári szakfelügyelet, Levéltári Kollégium működtetési kiadásait, az elektronikus levéltár működtetését és az MNL vagyonkezelésében lévő 78 darab ingatlan felújítását is.

2019. évben az ingatlanfejlesztés keretében kiemelten kezelendő feladatok:

A Magyar Nemzeti Levéltár vagyonkezelésében jelenleg a 20 megyei levéltár és az Országos Levéltár budapesti területén 78 db ingatlan van. A 2019. év feladata az ingatlanok jogi státuszának felülvizsgálata, és szükség esetén a Jogi és Humánerőforrás-gazdálkodási Főosztály együttműködésével intézkedések kezdeményezése a vagyonkezelői szerződések vonatkozásában.

Az MNL által használt ingatlanok eltérő műszaki állapotban vannak. Az elvégzendő karbantartási, felújítási munkákat 2019-ben is a felmerülő kockázatok alapján határozta meg a Vagyongazdálkodási Főosztály. Az elvégzendő feladatok között most is elsőbbséget kapott az őrzött iratállomány védelme. A költségvetés függvényében 2019-re az alábbi megyei levéltárak kerültek be a fejlesztési tervbe:

A Baranya Megyei Levéltár Rét utcai fióklevéltárában 2019-re a villanyhálózat felújítását tervezzük, a világítótestek modern rendszerűre történő cseréjétől energetikai megtakarítást remélünk. A Király utcai raktárépület tetőszerkezetének megjavításával a könyvtár és egyéb közösségi tereket kívánjuk megvédeni a rendszeres beázástól.

A Békés Megyei Levéltárban az épület nyílászáróit szükséges kicserélni 2019. év folyamán. Az épület műemléki védettség alatt van, a munkálatok megkezdése előtt örökségvédelmi engedély beszerzése szükséges.

A Csongrád Megyei Levéltárának egyes telephelyei elhelyezésével összefüggő feladatokról szóló 1879/2016. (XII. 28.) Korm. határozat az MNL vagyongazdálkodásába adta a Szeged III. kerület, Alkony utca 9/A szám alatt található ingatlant (Kálvária téri volt MTV épület). Az elmúlt években megkezdődött kivitelezési munkák várhatóan 2019 márciusában befejeződnek. Az épületben tömörállványos raktározás került kialakításra a hagyományos polcozás mellett, ahová 2019-ben megkezdődik a Csongrád Megyei Levéltár Szeged városában több telephelyen, több ingatlanban található levéltári iratanyag átköltöztetése. Az iratanyag új levéltári épületbe történő költöztetése várhatóan több hónapot vesz igénybe. A levéltár új és régi épületének párhuzamos üzemeltetése nemcsak megyei levéltárra terhel többletfeladatot, a Vagyongazdálkodási Főosztálynak is figyelemmel szükséges kísérnie a költségek alakulását, szükséges a közüzemi szerződésekkel kapcsolatos feladatokat koordinálnia.

A Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltárához tartozó Mosonmagyaróvár, Városház utca 4. szám alatti épület homlokzata kerül megújításra. Az épület műemlék jellegű minősítése miatt szükséges az örökségvédelmi hatóság engedélyének beszerzése a kivitelezési munkák megkezdése előtt.

A Heves Megyei Levéltár székhelyén – Mátyás király u. 62. – új raktárépület építése szükséges, mely alkalmas lesz 10 ezer ifm levéltári irat elhelyezésére és közösségi tér is kialakításra kerül. Megtörtént az épületbővítéssel kapcsolatos tanulmányterv megrendelése, az 2019-ben az építés előkészítésével kapcsolatos feladatokat szükséges elvégezni.

A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár hajdúböszörményi fióklevéltárában szintén a tetőszerkezet javítása szükséges. Csapadékos időjárás esetén a beázások miatt veszély fenyegeti a raktárban őrzött iratok állományát.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárban a 2019. évre az épületek szellőztetésének és a részleges fűtését ellátó rendszer cseréjét terveztük.

A Nógrád Megyei Levéltár Balassagyarmati fióklevéltárában a lepusztult állapotban lévő homlokzat felújítása indokolt. Ugyanítt a nagyon rossz állapotú nyílászárók cseréjével az épület hőszigetelését kívánjuk javítani. Ezekkel a felújításokkal hosszabb időre jó állapotba kerül az épület.

A Somogy Megyei Levéltárban az épület külső szigetelését kívánjuk elvégezni 2019-ben. Az épület szigetelésével a fűtési energia csökkenése mellett az épület komfort szintjének növekedését várjuk. Állományvédelmi szempontból is szükséges az épületben a magas hőingadozás kivédése a szigeteléssel, mivel az épület nem rendelkezik beépített klímarendszerrel.

A Tolna Megyei Levéltárban a Keselyűsi úti raktárterület átalakítása vált szükségessé. A korábban iskolaként működő épületben a vizesblokkok átalakításával jelentős terület alakítható ki raktározási célra. Ezekkel a munkálatokkal egyidejűleg a villamoshálózat átalakítása is szükséges.

A Veszprém Megyei Levéltárban a Török Ignác úti épület tetőszigetelését szükséges felújítani, mivel kockázatot jelent az épület állapotának megvédésében. A pápai fióklevéltárban az épület kerítését szükséges megjavítani a terület védelme érdekében.

Az Országos Levéltár Lángliliom utcai épületében az épület fennállása óta nem volt semmilyen felújítás. Halaszthatatlanná vált a vizesblokkokban a csővezetékek és felszerelések cseréje.

Az idej tervek között szerepel még a Bécsi kapu téri épületben az épületgépészeti rendszerek felújítása, a villamos hálózatot teljes mértékben cserélni szükséges. Ezen felül a fűtés rendszer elemei és a csővezetékek is cseréire szorulnak.

Vagyongazdálkodási terület:

2019-ben folytatódik az ingatlanok állapotfelmérése. Az információk, adatok alapján az ingatlanok műszaki adatait tartalmazó nyilvántartás pontosítását tervezzük. Az állapotfelmérés és kockázatelemzés után költségbecslést készítünk a következő években elvégzendő felújítási, karbantartási munkákról.

Az MNL ingatlanaihoz kapcsolódóan nyilvántartást fektetünk fel és a továbbiakban naprakészen vezetjük a fogyasztási, üzemeltetési adatokat. A fogyasztásokat alátámasztó szerződésekről adatbázist alakítunk ki. Az adatbázis lehetővé teszi a jövőben az ingatlanokra eső költségek elemzését is.

II.2. Személyi feltételek

Az MNL létrejöttével, a megyei levéltárak integrációjával megvalósuló centrális tudástőke hatékony kihasználása elsődleges feladat. Ennek érdekében az MNL vezetése támogatja az egyéni karriertervezést a szervezeti célokkal összhangban. Az MNL szakmai és nem szakmai jellegű továbbképzéseken gondoskodik arról, hogy a levéltárban dolgozók felkészült és elhivatott munkatársakként szaktudásukkal és személyi kompetenciáikkal egyaránt a magyar levéltárügy fejlődését mozgósítsák elő.

II.3. Informatikai infrastruktúra

A KÖFOP projektnek köszönhetően 2018-ban a kutatótermi és levéltárosi munkaállomások cseréjét a tervezettnél nagyobb mértékben tudtuk megvalósítani. A táblázatból azonban látszik, hogy továbbra is nagy a már 2014-ben lejárt támogatottságú XP alapú, előregedett munkaállomások aránya. Ez mind információ-, mind pedig üzembiztonsági szempontból kritikus tényező. A tervezett 20%-os fejlesztés a munkaállomások körében nagyon visszafogott cél.

	Összes számítógép			Cserélendő számítógépek		XP		2018. évi tervezett beszerzés %	2018. teljesült beszerzés	2019. évi tervezett beszerzés 20%
	2018. dec.	2018. dec.	Aránya 201 dec.	2018. dec.	Aránya 201 dec.	darab	darab	darab		
Tagintézmény	2018. dec.	2018. dec.	Aránya 201 dec.	2018. dec.	Aránya 201 dec.	darab	darab	darab		
Bács-Kiskun	39	23	59%	16	41%	6	10	8		
Baranya	54	25	46%	27	50%	8	14	11		
Békés	36	17	47%	19	53%	5	11	8		
Borsod-Abaúj-Zemplén	50	25	50%	28	56%	8	14	10		
Csongrád	68	36	53%	38	56%	11	16	14		
Fejér	33	11	33%	10	30%	5	9	7		
Győr	28	15	54%	7	25%	4	9	6		
Hajdú-Bihar	66	27	41%	19	29%	11	15	14		
Heves	37	19	51%	22	59%	6	11	8		
Jász-Nagykun-Szolnok	33	9	27%	7	21%	5	9	7		
Komárom-Esztergom	37	23	62%	18	49%	6	10	8		
Nógrád	61	23	38%	22	36%	10	12	13		
OL	533	170	32%	109	20%	90	79	107		
Pest	50	32	64%	24	48%	8	11	10		
Somogy	51	35	69%	28	55%	8	14	11		
Sopron	24	12	50%	11	46%	4	8	5		
Szabolcs-Szatmár-Bereg	47	10	21%	6	13%	8	11	10		
Tolna	32	17	53%	9	28%	5	9	7		
Vas	46	26	57%	24	52%	7	14	10		
Veszprém	81	43	53%	38	47%	14	15	17		
Zala	40	26	65%	25	63%	6	11	8		
Összesen:	1446	624	43%	507	35%	235	312	299		

Intézményi központi infrastruktúra

	2016. december	2017. december	2018. terv	2018. tény	2019. terv
MNL központi rendszer adattároló (bruttó/nettó tárhelykapacitás, TB)	145/130	440/360	440/360	470/360	515/430
MNL központi rendszerben tárolt adatmennyiség (TB)	102	123	150	144	200
MNL központi rendszerbe telepített fizikai szerverek száma	30	17	28	28	38
MNL központi rendszerbe telepített virtualizált szerverek száma	40	51	65	62	75

A KÖFOP keretében 2018-ra tervezet szerver- és tárolókapacitás bővítés 2019-ben valósul meg. Ezzel az MNL éles rendszerének tároló kapacitásigénye 2019-re elegendő lesz. A központi rendszer szolgáltatásainak a taglevéltárak számára történő kiterjesztésével és az információ-biztonságra vonatkozó jogszabályok által támasztott követelmények betartása miatt a következő években ennek további bővítését (növekvő digitális adattartalom, elkülönített teszt, fejlesztői, oktatói rendszerek, üzemeltetéssel kapcsolatos adat mentések és archív adatállományok elkülönített tárolása, stb.) tervezni kell.

Hálózatok

	2016. december	2017. december	2018. terv	2018. tény	2019. terv
VPN-be bevont telephelyek száma	24	24	48	45	45
Hálózati eszközök száma	96	196	336	363	363

2018-ban a KÖFOP keretében minden olyan telephely MNL VPN-be történő bekötése megvalósult, ahol az indokolt. Probléma azonban a rendelkezésre álló sávszélességek nagysága és biztonsága. Ahhoz, hogy a központi infrastruktúrát a tagintézményi telephelyekről is megfelelően igénybe lehessen venni, konszolidálni kell a telephelyek internet kapcsolatát és a központi rendszer internet sávszélességét a jelenlegi 100 Mbit/sec-ről legalább 1 Gbit/sec-re kell bővíteni. Erre a GINOP projekt keretében szóbeli ígéret van, a munkálatok több telephelyen megkezdődtek, de nincs információ a megvalósulás várható időpontjára vonatkozóan, továbbá arról sincs hivatalos tájékoztatás, hogy az így biztosított szolgáltatásra hogyan és ki biztosít fedezetet.

Digitalizáló eszközök

	2016. december	2017. december	2018. terv	2018. tény	2019. terv
dokumentumszkennerek	78	84	129	158	158
könyvszkennerek	5	5	9	8	8
mikrofilmszkennerek	8	8	8	8	8
filmszkennerek	2	2	2	8	8
egyedi felvételező munkaállomások	1	1	1	1	1
audio digitalizáló munkaállomások	1	1	1	1	1

A digitalizáló eszközök területén 2019-ben az előző évben beszerzett eszközök üzembeállítását tervezzük.

III. Szakmai tevékenység

III.1. Az illetékességi terület felügyelete

Az illetékességi terület felügyeletével kapcsolatos munkák tervezése során az MNL központi szervezeti egységeinek és megyei tagintézményeinek elsődlegesen a vonatkozó jogszabályok előírásaira, illetve a közigazgatási és intézményi szervezetrendszerben az elmúlt években végbement változásokra kell tekintettel lenniük. A közelmúlt jogszabályi változásai közül kiemelkedik a szakmai követelményeket részben újrafogalmazó 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet. A 2019. évi iratkezelés-felügyeleti munka jogszabályi változásokból fakadó újdonsága még a 2016 végén megjelent ún. formátumrendelet – 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendelet az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről –, amellyel kapcsolatban az elsődleges feladat az iratképző szervek felé ennek ismertetése és alkalmazásának előkészítése. Részben ezzel összefüggésben fel kell készülni a 2018-tól már kötelezően használt ASP szakrendszereket – köztük az iratkezelő szakrendszert – alkalmazó iratképző szervek (önkormányzati hivatalok) speciális kérdéseinek, problémáinak kezelésére.

A szervnyilvántartás területén változatlanul kiemelt feladat az MNL egységes nyilvántartási rendszerének mind szélesebb körű alkalmazása, a scopeArchiv megfelelő moduljainak feltöltése és különösen az aktualizálása. Az MNL valamennyi szervezeti egységében a referensek feladata az illetékességi és gyűjtőkörbe tartozó szervek alapítására, működésére, iratkezelésére, iratselejtezésére és megszűnésére vonatkozó valamennyi adat összegyűjtése, vagyis a szervjegyzék/szervdosszié folyamatos aktualizálása, mely munka kiegészül az iratképző szervek működésére vonatkozó jogszabályok folyamatos nyomon követésével. Fontos feladat emellett a felszámolással vagy végelszámolással megszűnő szervezetekkel kapcsolatos feladatok ellátása is. Előreláthatólag 2019-ben is számos iratképző szerv szűnik meg, olvad be, vagy alakul át legalább a nevében, amelynek nyomon követése szintén kiemelt feladat lesz a tárgyévben, amely tulajdonképpen az alapja a hatékony ellenőrzési munkának.

A megyei levéltárak tekintetében az iratkezelés jogszabályi és szabályzati ellenőrzése során különösen fontos az újonnan alakult, eddig még nem ellenőrzött szervek iratkezelésének felügyelete, ami visszatükröződik a tagintézmények terveiben is. A levéltárak törekednek arra, hogy egy-egy új iratképzőnél a lehető leghamarább jelentkezzenek és különösen akkor, ha nem a közigazgatásban jártas szakemberek irányítása alatt áll az új szerv (pl. oktatásügy) akkor ott kellő támaszt, segítséget tudjanak nyújtani a levéltári érdekek érvényesítése mellett a szakszerű iratképzés és -kezelés terén. A szervellenőrzések alkalmából általánosan az iratkezelés teljes vertikumának megismerése kerül a középpontba, a folyamat minden pontját igyekeznek figyelemmel kísérni az eljáró levéltárosok. Az aktualizált ellenőrzési adatlapok alkalmasak a komplex jellegű felmérés elvégzésére és törekedni kell azok összegző pontjaiban a megjegyzetelést kívánó hibák, elmaradások, pontatlanságok egzakt, számon kérhető bemutatására. A szervek által általában kért tájékoztatást, véleményezést természetesen a jövőben is a lehető leggyorsabban megadják a levéltárak, de ugyanakkor az általuk szorgalmazott változtatások végrehajtását is ellenőrizni fogják. Az iratképzők ellenőrzésekor, ahogy a korábbi években, úgy 2019-ben is – részarányuk növekedésével – egyre nagyobb hangsúlyt kap az elektronikusan keletkeztetett iratok felmérése, az iktató- és iratkezelő programok használata és ezzel összefüggésben a majdani levéltári átadás-átvétel biztosításának előkészítése. Külön figyelni kell a fentebb említett ASP szakrendszer használatára, amely az iratkezelési szabályzat változását, vagyis annak levéltár általi újraengedélyezését követeli meg. A tervek szerint folytatódnak a megyei tagintézmények vonatkozásában a megyei kormányhivatalokkal a kölcsönös szakmai előnyökön nyugvó közös ellenőrzések.

Az eddigi tapasztalatokból adódóan az iratkezelés jogszabályon nyugvó általános ellenőrzése mellett szükséges jobban ösztökélni az iratképző szerveknél a selejtezést, mint a majdani szakszerű iratátadás egyik nélkülözhetetlen elemét. Szükség esetén a levéltár munkatársai a selejtezés helyszíni ellenőrzésével bizonyosodnak meg arról, hogy a selejtezendő iratok maradandó értékkel nem bírnak. Több levéltár éppen ezt a célt szolgáló, kiemelt figyelmet fordít a sok iratot „termelő” egyúttal – elvben – sokat selejtező iratképző szervek ellenőrzésére, pontosan azzal a céllal, hogy a selejtezés gyakorlattá váljék. Külön figyelmet kívánunk fordítani az 1990 előtt keletkezett iratokra, azon belül is főként a tanácsai, illetve a szövetkezeti, vállalati és iskolai iratokra. Számos megyei levéltár tervezi ezen iratok átvételét, akár összekapcsolva a szervellenőrzéssel is, főként ha az átveendő iratok (jegyzőkönyvek, anyakönyvek) nem nagy terjedelműek és azonnal a levéltárba beszállíthatók.

A megyei intézmények igyekeznek megfelelni a követelményrendeletben támasztott három, illetve öt éves ellenőrzési periódusnak, de a szűk létszám, esetenként a gépközi hiánya ezt irreálissá teszik, ezért a tervek is a realitásokhoz igazodnak. Több olyan levéltár lesz a 2019. évben, ahol - öröndetes módon – telephelyváltozás, új épületbe költözés lesz napirenden, ami viszont olyan munkaterhet ró az eleve alacsony létszámú intézményi dolgozókra, aminek időlegesen a szakmai munka, többek között az iratképző szervek iratkezelésének helyszíni ellenőrzése látja kárát. Szintén a személyzeti oldalról jelent problémát, hogy a 150/1992. (XI. 20.) Korm. r. az érettségivel rendelkező segédlevéltárosok beosztási elnevezését levéltári asszisztensre változtatta, amit nem harmonizáltak a szakmai követelményeket megfogalmazó 27/2015 (V. 27.) EMMI rendelettel, minek következtében sokan kiesnek a szervellenőrzést végezhető sorából. Feltételezhetően nem ez volt a rendeletmódosítás célja, ellenben visszas helyeztet teremtett ezen a területen, amit a közeljövőben feltétlenül orvosolni kell.

Az MNL központi szervei közül az Iratkezelés-felügyeleti Osztály (IFO) a 2019. évben különös figyelmet fordít az elektronikus alapon keletkezett iratok kezelésének jogszabályi és adott szervezetbeli infrastrukturális körülményeinek vizsgálatára, azok technikai feltételeinek meglétére, és ezzel összefüggésben a vegyes alapon keletkező iratanyag sajátosságaira. Ez utóbbi esetén külön állásfoglalás kialakítását tervezi, mellyel segítheti a szervek ismereteinek növelését, a vegyes iratok terjedelmének csökkentését, lehetőség szerint teljes megszűnését. A teljes, és egyben hiteles (hitelesített) elektronikus iratok keletkezési és kezelési körülményeinek megismerése szintén kiemelt cél. Az IFO a 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet 8. §-ában foglaltaknak megfelelően a 2019. évben 71 szerv ellenőrzését tűzte ki célul. Az ellenőrzést végző munkatársak az iratkezelési folyamat minden pontját feltérképezik, beleértve a szervnél alkalmazott szakrendszert is. A fentebb leírtaknak megfelelően az elektronikus alapú-, valamint a vegyes iratkezelés adott szervei jellegzetességeinek rögzítését is elvégzik. Mindehhez segítséget jelent, hogy az eddig használt és komplexnek nevezhető ellenőrzési jegyzőkönyv átdolgozása is megtörténik az év elején, minekutána nagyobb hangsúly helyeződik az iratkezelő szoftverek, valamint az elektronikus iratok adatainak megismerésére. Az iratkezelés ellenőrzése kapcsán az IFO kiemelt figyelmet fordít az említett követelményrendelet 6. §-ában meghatározott adatok, illetve az azokban bekövetkezett változások rögzítésére. A szervektől kért iratkezelési változtatások megtörténtének utólagos ellenőrzése szintén folytatódik („utánkövetés”).

Az iratképző szervek ellenőrzése során továbbra is fő cél a maradandó értékű iratanyag pontos felmérése, megőrzésének biztosítása és biztosítottatása, és ennek következményeképpen az iratanyag jegyzékkel való ellátása a szerv által. Ezek többsége megértette, hogy az Országos Levéltár kapacitáshiánya nem az intézmény hibájából származik, ezért türelmet tanúsítanak. Azonban bizonyos iratanyagok átvétele – különböző okokból – 2019-ben sem szenvedhet halasztást. Az 1945 utáni kormányzerveknél a halaszthatatlan jellegű átadás-átvételi esetekre prioritási sorrendet alakítottunk ki. Az 1945 utáni gazdasági kormányzervek esetében 2019-ben még jelentősebb – több száz folyó méter terjedelmű – iratanyag átvétele várható, de ez lesz valószínűleg hosszabb időre az utolsó év, amelynek során ilyen terjedelemben tudunk iratot átvenni.

A kormányzat által létrehozott központi szolgáltató, a Központi Közigazgatási Irattárat működtető Nemzeti Dokumentumkezelő Nonprofit Zrt. (NEDOK Zrt.) irattári szolgáltatásait mind több központi közigazgatási szerv veszi igénybe. Iratátvételt innen keveset tervezünk, azonban a selejtezési eljárások exponenciális növekedése várható. A NEDOK Zrt.-vel, valamint a szervekkel történt megegyezés alapján a selejtezési jegyzőkönyveket a szervek nyújtják be a levéltár felé, a saját ügyiratszámukon. Az alapfeladatok közül továbbra is különös figyelemmel fogjuk elvégezni a selejtezési jegyzőkönyvek elbírálását, amely a mindennapi munkatevékenység egyik fő része. Folytatjuk az utóbbi időszakban megkezdett metódust, amely alapján a jegyzőkönyveket és jegyzékeket nem mechanikusan vizsgálják át a kollégák, hanem az 1990-es és a 2000-es években alkotott irattári tervek alapján összeállított tételjegyzékeket felül is bírálják, és kiszűrik belőlük az egyértelműen maradandó értékű, vagy annak gyanúját felkeltő tételeket.

A selejtezési eljárások lebonyolítása során az IFO figyelme nemcsak az 1990 előtti-, hanem már az 1990-es években keletkezett iratanyagok – köztük a privatizációs iratok – megőrzésére, maradandósági értékük megállapítására is kiterjed. Az 1990-es évtizedben a szervek egy részénél nem készült irattári terv vagy az nem volt kellően strukturált, ezért szükséges lesz az utólagos irattári rendezés követelményét is érvényesíttetni. Az előzetes egyeztetések alapján erre a NEDOK Zrt. hajlandóságot mutat.

Számottevő átalakítást igényel az elektronikus ügyvitelre átállt vagy átálló közigazgatási szervek iratkezelési szabályzatainak tartalma. Az új követelményrendszerektől kezdve a SZEÜSZ-ök alkalmazásán át az irattárolás (tárhely) módjág, számos új fogalmat és eljárási leírást kell alkalmazni és megfelelő módon és helyen a szabályzatba beilleszteni. Az IFO elkezdte egy szabályzat-tervezet kialakítását, mely mintául szolgálhat a szervek számára. A 2019. évre vonatkozóan már több szerv jelezte, hogy át kívánja alakítani a szabályzatát.

Az IFO munkatársai erőfeszítéseinek köszönhetően a scopeArchiv nyilvántartó rendszer (ezen belül a „Partnerek”, „Szervdosszié” menük) feltöltésének teljessége várható 2019-ben. Ezzel az Országos Levéltár illetékességébe tartozó szervek minden ismert alapadata, dokumentuma szélesebb – MNL – körben megismerhető lesz. Az országos illetékességű szervek régi és aktuális iratkezelési szabályzatai, szervezeti és működési szabályzatai, alapító okiratai, selejtezhető jegyzőkönyvei mind-mind elérhetőek lesznek.

A POSZEIDON iratkezelő rendszer fejlettebb verziójának bevezetése 2019 júliusára várható. Az ily módon megvalósuló elektronikus ügyintézés és iratkezelés gyökeresen átalakítja az eddigi munkagyakorlatot, gondolkodásmódot. Ráadásul a jelenleg hatályos jogszabályok alapvetően a papíralapú iratkezelés eljárás módjaira tartalmaznak rendelkezéseket, az elektronikusra nem (pl. selejtezési eljárás). A SZEÜSZ-ök kialakítása során az ilyen típusú feladatok biztosítását is meg kell oldani. A digitális hitelesség követelményrendszerének elemeit a saját intézményi iratkezelési szabályzatunkba is be kell építenünk.

A Gazdasági Levéltári Főosztály Gazdasági Szervek Osztálya szervellenőrzéseit 2019-ben a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonban tartandó állami tulajdonban álló társaságoknál, állami közszolgáltatóknál, és a

„tartós állami” vagyonkörből kivont gazdálkodóknál tervezi, összesen 13-at. Felszámolási szervellenőrzéseket 2019-re – az előző évektől eltérően – az illetékességi felszámolások jelenlegi állása miatt tervezni nem lehet. A Gazdasági Szervek Osztálya a lecsökkent szabad raktárkapacitás miatt az iratgyarapítási feladatok racionalizálására kényszerült. Egyrészt az illetékességi körbe tartozó gazdasági társaságok közül folyamatosan – a gazdasági társaságok szempontjait is figyelembe véve – kell megoldani a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonban tartandó állami tulajdonból a kiemelkedően nagy állami vagyonnal gazdálkodók döntési iratainak (elsősorban az igazgatósági és felügyelőbizottsági testületi anyagok) levéltári őrzésbe vételét, tekintettel az iratok forrásértékére. Másrészt az illetékességünkbe tartozó felszámolt vagy végelszámolt társaságok maradandó értékű iratait szükséges átvenni. Egyéb iratot csak rendkívüli esetben fogunk javasolni átvételre.

Az alábbi táblázat tagintézményenként és szervezeti egységenként foglalja össze az illetékességi területen 2019-ben végzendő munka főbb sárokszámait. A Magyar Nemzeti Levéltár a 2019. évben összesen 1084 iratképző szerv iratkezelését és irattárolását kívánja ellenőrizni, amelyekből kerekén 1000 tartozik a megyei tagintézmények és 84 a központi szervezeti egységek (GLF, IFO) illetékességébe.

Az MNL 2019-re tervezett iratkezelési ellenőrzései:

Levéltár megnevezése	Ellenőrizendő szervek száma	Szervek fondfőcsoportjai
MNL BKML	33	XXIV., XXV., XXXVII.
MNL BaML	66	VIII., XXIV., XXXVII.
MNL BAZML	70	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL BéML	50	VIII., XXIV., XXV., XXX., XXXVII.
MNL CSML	56	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL FML	51	VIII., XXIV., XXV., XXXVI., XXXVII.
MNL GYMSML Győr	25	XXIV., XXVI., XXXVII.
MNL GYMSML Sopron	21	VIII., X., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.
MNL HBML	67	VIII., X., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL HML	28	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL JNSZML	30	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL KEML	40	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL NML	25	VIII., XXIX., XXX., XXXVII.
MNL PML	20	XXXVII.
MNL SML	106	VIII., XXIV., XXV., XXXVI., XXXVII.
MNL SZSZBML	67	XXIV., XXV., XXXVII.
MNL TML	60	VIII., XXIV., XXXVII.
MNL VaML	31	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL VeML	70	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL ZML	84	VIII., IX., X., XXIV., XXV., XXXVI., XXXVII.
<i>Magyei tagintézmények összesen</i>	<i>1000</i>	<i>VIII., IX., X., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.</i>
MNL OL GLF	13	XXIX.
MNL SZKI IFO	71	XIX., XXVI., XXVII.
<i>MNL OL és SZKI összesen</i>	<i>84</i>	<i>XIX., XXVI., XXVII., XXIX.</i>

Levéltár megnevezése	Ellenőrizendő szervek száma	Szervek fondfőcsoportjai
Mindösszesen	1084	VIII., IX., X., XIX., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.

III.2. Állománygyarapodás

III.2.1. Illetékességi terület

A Magyar Nemzeti Levéltár 2019-ben átvételre tervezett iratmennyisége 2800,96 ifm, ami a 2018. év tervezési számával szinte azonos érték (2018: 2679,7 ifm). A 2018 előtti évek állománygyarapodási tervszámaihoz képest marad a jelentős csökkenést mutató tendencia (2017-re 4377,06 ifm, 2016-ra 3860,33 ifm mennyiséget terveztünk).

Megyei tagintézményeinkben 2019-ben az átvételre tervezett iratmennyiség 1735,9 ifm. A korábbi év azonos adatával összehasonlítva némi emelkedés tapasztalható (2018: 1315,9 ifm). A tervezett iratátvételek az alábbi fondfőcsoportokat érintik:

V. Megyei városok és községek, VIII. Tanintézetek, intézmények, IX. Testületek, XIII. Családok, XIV. Személyek, XXIII. Tanácsok, XXIV. Az államigazgatás területi szervei, XXV. A jogszolgáltatás területi szervei, XXIX. Vállalatok, XXX. Szövetkezetek, XXXVI. Megyei önkormányzatok, XXXVII. Városi, községi önkormányzatok.

2019-ben az előző évekhez hasonló kép rajzolódik ki a maradandó értékű irataikat levéltárainkba átadni szándékozó iratképzők összetételében. A megyei tagintézmények tervezett illetékességi iratátvételeinek mennyiségileg legnagyobb tömegét egyrészt a megyei, városi, községi önkormányzatok és az 1990 előtt működött tanácsok, másrészt a jogszolgáltatási szervek (bíróóságok, ügyészségek) maradandó értékű iratainak átvétele teszi ki. Jelentős mennyiségekkel lehet számolni még általános és közép fokú iskolák, a járási kormányhivatalok földhivatali iratainak (kataszterek) átvételekor. 2019-ben az előző évekhez képest várható változás, hogy az 1990 előtt keletkezett, levéltári átvételre tervezett közigazgatási iratok aránya az 1990 után keletkezett önkormányzati iratokhoz képest várhatóan tovább csökken. A tagintézmények már az önkormányzati időszakban keletkezett iktatott és testületi iratokat tervezik átvenni 1998-ig, egyes esetekben 2003-ig. Kisebbségi mennyiségű átvételek várhatók még egészségügyi intézmények, múzeumok, 1990 előtt működött termelőszövetkezetek, állami vállalatok maradandó értékű irataiból.

Némi javulást mutat a raktári férőhelyek tekintetében az előző évhez képest, hogy csak két megyei tagintézményünk nem tervez a raktári férőhelyek hiányában iratátvételt 2019-ben (MNL Baranya Megyei Levéltára, MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára). Öt intézményünk azonban továbbra is súlyos férőhelyhiánnyal küzd (MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára, MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára, MNL Heves Megyei Levéltára, MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára). Az utóbb említett tagintézmények iratátvételei többnyire az iratmentésekre fognak korlátozódni, esetleg képesek lesznek 50 iratfolyómétert meg nem haladó mennyiségű maradandó értékű iratanyag átvételére.

A megyei tagintézmények tervezett iratátvételeinek iratfolyóméterben számított számtani középértéke (átlaga) 86,8 (2018: 78 ifm). Az átlaghoz képest lényegesen nagyobb mennyiségű iratátvétellel tervező megyei tagintézményeink: MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára (200 ifm), MNL Pest Megyei Levéltára (200 ifm), Somogy Megyei Levéltár (180 ifm), MNL Veszprém Megyei Levéltára (200 ifm).

Az MNL Országos Levéltára súlyos iratelhelyezési problémákkal küzd, ami érezteti hatását a 2019 évre tervezett iratátvételek mennyiségében. Az átvételre tervezett iratmennyiség az MNL Országos Levéltárában 2019-ben 1065,06 ifm (2018: 1365,8 ifm, 2017: 2348 ifm, 2016: 1457 ifm, 2015: 1607 ifm), az alábbi fondfőcsoportokban/szekciókban: XIX. Államigazgatás felsőbb szervei, XXIX. Vállalatok, K (Polgári kori kormányhatóságok), N Regnicolaris levéltár, K Polgári kori kormányhatóságok levéltárai.

Az MNL OL szervezeti egységei iratátvételi átlaga 266,27 ifm. A négy iratörző főosztály közül csak kettő tervezett illetékességi átvételt 2019-ben. Az átvenni kívánt iratok döntően a Gazdasági Levéltári Főosztályra fognak beérkezni. Az Agrárminisztérium 450 ifm terjedelemben ad levéltárba iratokat, a Pénzügyminisztérium a Pénzügyintézeti Központ iratait adja át levéltárunknak 250 ifm terjedelemben. 2019-re néhány hosszú távon állami többségi tulajdonban tartandó és jelentős leányvállalati érdekeltséggel bíró gazdasági társaság (Magyar Államvasutak Zrt., Magyar Fejlesztési Bank Zrt. és Magyar Villamos Művek Zrt.) testületi iratainak átvétele tervezett 100 ifm terjedelemben. Tetemesebb iratátvétellel számol még az 1945 előtti kormányzati szervek főosztálya, minthogy Budapest Főváros Kormányhivatalától névváltoztatási iratokat kíván átvenni. Az 1945 utáni politikai kormányzati szerveknél nincs tervezett iratátvétel, legfeljebb iratmentési céllal vesz át a szervezeti egység iratot.

III.2.2. Gyűjtőkör

A megyei levéltárak 2019-ben ajándékozás, letét, illetve vásárlás útján kisebb mennyiségű, elsősorban családi iratanyag átvételével számolnak. Anyagi forrás híján családi és személyi iratokat főként csak ajándékozással tudnak gyarapítani; sokszor kizárólag a digitalizálás idejére adják át a tulajdonosok ezeket. Az Országos Levéltárban a Magánlevéltárak és gyűjtemények főosztályán történik a magánosok által ajándékozásra, letétbe, illetve vételre felkínált iratok becslése. Rendszeresen figyelik a kollégák a legfontosabb, mintegy tizenöt antikvárium aukciós, illetve azon kívüli kínálatát is. A kiválogatott iratok átvételének megíiusulása esetén kezdeményezik védésüket – a védések száma évente 50-80 –, töreksenek a védett és bemutatott iratokról biztonsági (digitális) másolatot készíttetni.

A levéltár megnevezése	A levéltár által tárgyév dec. 31-én őrzött iratanyag mennyisége (ifm)	A levéltár szabad raktári kapacitása tárgyév dec. 31-én (ifm)	Illetékességi területéről állományba venni tervezett iratanyag/ dokumentum mennyisége (ifm)
OL			
1945 előtti kormányzervek főosztálya	23803,64	1248,9	227,34
OL 1945 utáni politikai kormányzervek és pártiratok főosztálya	17640,16	0	0
OL Gazdasági Levéltári főosztály	38745,27	1362,28	837,72
OL Magánlevéltárak és gyűjtemények főosztálya.	6336,19	545	0
OL összesen	86525,26	3156,18	1065,06
Megyei levéltárak			
BKML	10856,06	645	30
BaML	17733,5	0	0
BéML	9650	5530	100
BAZML	12869,93	3655	200
CSML	17887,02	1362,38	46
FML	10069,53	4122	78
GYMSML Győr	8339,11	0	87
GYMSML Sopron	6837,5	0	24
HBML	11835,24	5	45
HML	10512,68	611,96	20
JNSZML	8522,61	3524	50
KEML	10589,95	179,98	50
NML	9888,73	3980	120
PML	20083,81	8300	200
SML	17608,28	1120	180
SZSZBML	7817,84	0	0
TML	12993,07	610	120
VaML	10340,64	3324	100
VeML	15608,82	7340	200
ZML	11170,25	110,83	85,9
Megyei levéltárak összesen	241244,57	44420,15	1735,9
MNL összesen	327769,83	47031,33	2800,96

III.3. Állományvédelem és reprográfia

III.3.1. Általános tevékenység

Az intézményi integrációt követően elindult egy folyamat, amelynek során a műszaki állapotában legsürgősebbnek ítélt levéltárakban megkezdődtek és részben befejeződtek azok az építési/felújítási munkálatok, amelyeknek az intézmény vezetése a szakmai vélemények alapján prioritást adott. A 2019-as év raktározási és állományvédelmi körülményeket jelentősen befolyásoló kiemelt beruházásai: BKML kecskeméti Városházán lévő raktárainak kiköltöztetése egyelőre még ki nem jelölt helyre; CsML szegedi raktárépületének tervezése, kivitelezése (átadás 2019. márciusra tervezve). A makói fióklevéltár költöztetése megtörtént 2018. októberben. Fontos az új épület állományvédelmi szempontú monitorozása, kiemelten az első időszakban.

Az MNL struktúrájában az SZKI ÁRO kiemelt feladata a tagintézmények összehangolt állományvédelmi stratégiájának kialakítása, a tagintézmények raktározási és általános állományvédelmi problémáinak feltárása, azok javítása az intézmény gazdasági helyzetének függvényében, az állományvédelmi profilú pályázati tevékenység koordinálása, a munkatársak szakmai képzése, továbbképzése.

Az MNL valamennyi tagintézményében a lehetőségekhez mérten nagy hangsúlyt fektetnek az állományvédelem alapvető feladataira. A raktári klimatikus paraméterek változásának monitorozását mindenhol folyamatosan végzik. A mérőműszerek kalibrálását igyekeznek rendszeressé tenni. A hőmérséklet és páratartalom adatokat a legtöbb helyen már számítógépen rendszerezik. 2019-ben szükséges lehet a tagintézmények adatait központilag gyűjteni és értékelni. Megfontolandó a tagintézményekbe alacsony költségigényű hálózati adatgyűjtők telepítése, mely jelentős munkaidő megtakarítással jár együtt.

A megelőző állományvédelem fontos része az iratok rendezéséhez és a digitalizálási előkészítéshez kapcsolódóan a műanyag dossziék, zsinegek, fémkapcsok szabályszerű eltávolítása, valamint az iratok átcsomagolása savmentes kartonból készült dobozokba. Az átdobozolást a legtöbb helyen már folyamatosan végzik, a rendelkezésre álló készlet erejéig. Savmentes csomagolóanyagok beszerzése közbeszerzési eljárás keretében történik majd. A beszerzést és az elosztást az igények és a rendelkezésre álló keret összehangolásával, a tagintézmények közötti egyensúly figyelembe vételével fogjuk intézni. Fontos feladat az MNL szintű restauratori stratégia és terv megalkotásának, valamint a teljes személyi állomány alafokú állományvédelmi képzésének előkészítése. Tervezzük egy, az iratok átvételéhez kapcsolódó állományvédelmi protokoll elkészítését, mely tartalmazza az iratok átvétel, beszállítás előtti vizsgálatát, véleményezését. A protokoll vonatkozna a szervektől átvett iratokon kívül az ajándékozás, vásárlás és letét útján bekerülő iratokra is.

Az MNL Országos Levéltára állományvédelmi (restaurátor és könyvkötő) és reprográfiai (mikrofilmező, digitalizáló és fényképező) műhelyeiben, a jelenlegi gépi és személyi kapacitásokból adódóan, nagyobb részben az OL részére, kisebb részben a megyei tagintézmények részére tervezzük munkát. A megyei tagintézmények vonatkozásában kijelölésre kerültek a regionális műhelyek helyszínei (Debrecen és Veszprém). Ezek technikai felszerelése 2019. év elején befejeződik, a személyi állomány fejlesztése pedig elodázhatatlan a tervszerű munka megindulásához. További fontos feladat a technikai eszközökön kívüli egyéb, kisebb értékű eszközök, bútorok beszerzése a műhelyekbe. A tömeges digitalizálás kapcsán munkacsoport végzi az előkészítő munkát, melynek eredményeként 2019 első felében elkészül a különböző stratégiákhoz kapcsolódó MNL szintű digitalizálási terv, valamint az annak eredményeként létrejövő, állagszintű prioritáslista.

Az állományvédelmi és reprográfiai műhelyek munkája jellemzően gépigényes (restauráló berendezések, prések, vágógépek, laminátorok, mikrofilm-felvételező gépek, előhívógépek, filmmásoló gépek, digitalizáló gépek, nyomdai sokszorosító gép, számítógépek, stb.). A géppark rendszeres karbantartása és az esetleges meghibásodások szervizelése kiemelt fontosságú. 2019-ben javasolt a tagintézmények eszközcsoportjait egy karbantartási szerződés alá rendelni, a nagyobb karbantartási munkákhoz segítséget nyújtani.

Állományvédelmi műhelyek, személyi állomány:

Az MNL 8 tagintézményében található restaurátor műhely, 8 tagintézményben könyvkötő műhely, 5 helyen (OL, BAZML, PML, VaML, VeML) pedig mindkettő.

Levéltár	Önálló restaurátor műhely	Szakképzett restaurátor (fő)	Önálló könyvkötő műhely	Szakképzett könyvkötő (fő)
MNL OL	igen (2)	igen (8)	igen (2)	igen (4)
MNL BKML	nem	nem	nem	nem
MNL BML	igen	igen (1)	nem	nem

MNL BéML	nem	nem	igen	igen (1)
MNL BAZML	igen	igen (2)	igen	igen (1)
MNL CsML	nem	nem	igen	igen (1)
MNL FML	nem	nem	nem	nem
MNL GyMSML Győr	nem	nem	nem	nem
MNL GyMSML Sopron	nem	nem	igen	igen (1)
MNL HBML	nem	nem	nem	nem
MNL HML	nem	nem	nem	nem
MNL JNSzML	igen	igen (1)	nem	nem
MNL KEML	nem	nem	nem	nem
MNL NML	igen	igen (1)	nem	nem
MNL PML	igen	nem	igen	nem
MNL SML	nem	nem	nem	nem
MNL SzSzBML	nem	nem	nem	nem
MNL TML	nem	nem	nem	nem
MNL VaML	igen	igen (2)	igen	nem
MNL VeML	igen	nem (2019-es évben tervezett felvétel)	nem	nem
MNL ZML	nem	nem	nem	nem

Dobozolás:

Az állományvédelem fontos részét képezi az iratanyagok folyamatos átdobozolása savmentes papírból készült tárolóeszközökbe.

Az MNL tagintézményeiben 2019-ra tervezett összes átdobozolás:

- raktári egységben: OL 2786; megyék 8825
- ifm-ben: OL 683,72 ; megyék 1078,59
- Összesen: 11611 r.e.; 1762,31 ifm

Állományellenőrzés:

Az MNL csaknem valamennyi tagintézménye tervezi az éves kutatói forgalomba kerülő iratanyagának állományrevízióját.

III.3.2. Restaurálás, konzerválás

Levéltár	Irat, missilis, nyomtatvány	Oklevél, kódexlap	Címerkép, címereslevél	Pecset	Tervrajz, térkép	Egyéb	Műhely saját / más
MNL OL	21260	8	-	150	493	17	saját
MNL BKML	6	-	-	-	5	-	ArchivArt kft.
MNL BML	30	-	-	-	178	60	saját, fertőtlenítés Budapesten külsős által
MNL BéML	15072	-	-	-	-	-	saját és ArchivArt Kft.
MNL BAZML	800	-	-	-	-	-	saját
MNL CsML	0,25 fm	-	1	-	1 cs	-	MNL OL

MNL FML	-	-	3	-	-	-	Hajdú Viktória külsős
MNL GyMSM Győr	0,06 fm	-	-	-	-	-	ArchívArt kft.
MNL GyMSML Sopron	1 köt	-	-	-	20	-	Ars Alba Bt.; saját
MNL HBML	0,02 fm	-	-	-	-	-	Típus Könyv és Más Kft.
MNL HML	-	-	-	-	3	-	Ars Alba Bt.
MNL JNSzML	-	-	-	-	2	-	saját
MNL KEML	-	-	-	-	-	-	-
MNL NML	700	-	-	-	-	-	saját
MNL PML	-	-	-	-	-	-	-
MNL SML	1,38 fm	-	-	-	-	-	ArchívArt kft.
MNL SzSzBML	0,3 fm	-	-	-	-	-	ArchívArt kft. és MNL OL
MNL TML	-	-	-	-	-	-	-
MNL VaML	0,6 fm; 35 köt	-	-	-	20	-	saját
MNL VeML	-	-	1	-	45	-	-
MNL ZML	12	-	-	-	-	-	ArchívArt kft.
Összesen db	37 880 lap, 6 kötet, 2,31 fm	8	5	150	766, 1 cs	77 családfa és pecsétmásolat	

III.3.3. Könyvkötészeti munkák

Levéltár	Könyvlap javítás	Könyvkötés javítás		Egyedi tárolóeszközök készítése / db				
			új	pallium	mappa	tok	téka	doboz
MNL OL	2800	27	119	80 000	2	10	-	10
MNL BKML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL BML	-	-	-	5200	80	-	-	-
MNL BéML	-	-	45	-	-	-	-	-
MNL BAZML	10	80	10	10	-	-	25	-
MNL CsML	15000	40	160	-	50	250	-	-
MNL FML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSM Győr	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSML Sopron	-	3	9	-	7	-	-	-
MNL HBML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL HML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL JNSzML	-	-	-	5	-	-	-	-
MNL KEML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL NML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL PML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL SML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL SzSzBML	-	-	10	100	-	-	50	100
MNL TML	-	-	-	-	-	-	-	-

MNL VaML	35	35	-	200	-	-	-	-
MNL VeML	-	5	2	-	-	-	10	10
MNL ZML	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen db	17 845	190	355	85 515	139	260	85	120

III.3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

A tagintézmények közül mikrofilmezést csak a TML tervez. Mikrofilm digitalizálás csak az OL műhelyében lesz, de az MNL teljes gyűjteményére vonatkozóan. Egyedi digitalizálást (fotózás) nagyobb mennyiségben az OL (események fényképezése, kiállítási anyagok, bemutatott iratok, kutatói megrendelések, pecsétek, címerek egyedi beállítású digitális fényképezése) és a CsML tervez (iratdigitalizálás fényképezőgéppel). A legnagyobb volumenű tömeges digitalizálás az OL műhelyében, de Veszprémben és Debrecenben is várható.

Levéltár	Felvételszám			
	Mikrofilmezés	Egyedi iratdigitalizálás (fotó)	Tömeges iratdigitalizálás	Mikrofilm digitalizálás
MNL OL	-	45 000	455 000	1 000 000
MNL BKML	-	-	-	-
MNL BML	-	-	-	-
MNL BcML	-	480	-	-
MNL BAZML	-	-	4000	-
MNL CsML	-	78 300	2700	-
MNL FML	-	-	10499	-
MNL GyMSM GyL	-	-	-	-
MNL GyMSM SL	-	-	-	-
MNL HBML	-	-	30 000	-
MNL HML	-	-	-	-
MNL JNSzML	-	20	500	-
MNL KEML	-	-	5000	-
MNL NML	-	750	3000	-
MNL PML	-	-	-	-
MNL SML	-	-	120 000	-
MNL SzSzBML	-	5000	1000	-
MNL TML	80 000	500	500	-
MNL VaML	-	4000	-	-
MNL VeML	-	900	50000	-
MNL ZML	-	-	-	-
Összesen:	80 000	134 950	682 199	1 000 000

III.4. A levéltári anyag nyilvántartása

Az MNL a levéltári anyag megfelelő dokumentálása és megőrzésének biztosítása érdekében 2019-ben is a 27/2015. (V.27.) EMMI rendeletben meghatározottak szerint tervezi az előírt nyilvántartások vezetését. A munkaterv kiemelt szakmai feladata továbbra is az MNL egységes nyilvántartási rendszere teljessé tételének kiterjesztése.

2019-ben a központi szervezeti egységek a fentiek szerint folytatják a korábbi években megkezdett munkát, azaz az iratanyag kutathatósága növelése érdekében a meglévő raktári jegyzékeket átdolgozzák és feltöltik az elektronikus

nyilvántartó rendszerbe. Ezt a munkát a korábbi években szerzett tapasztalatok alapján a kollégák legtöbbször állományrevízióval is összekapcsolják. Az elmúlt években a legkutatottabb irategységek jegyzékei kerültek feltöltésre. A feltöltött jegyzékek körét továbbra is a kutatottság mértékének figyelembevételével szükséges szélesíteni.

Az elmúlt években a központi szervezeti egységeknél lényegében megtörtént a korábban csak papíralapon létezett raktári jegyzékek digitalizálása, így elkezdődhet ezen jegyzékek megfelelő formátumúra alakítása és feltöltése, miközben folytatódik a korábban csak MS Wordben, Excelben vagy PDF-ben rendelkezésre álló jegyzékek megfelelő formátumúra alakítása és betöltése is. Ez a munka több évig tartó folyamat, hiszen nem csak mechanikus átalakításról szól, hanem összekapcsolódik a jegyzékek pontosításával, javításával, esetenként a levéltári anyag ellenőrző rendezésével is. Mivel a központi szervezeti egységek több éve töltik raktári jegyzékeiket az elektronikus nyilvántartórendszerbe, 2019-ben is feladatként jelentkezik az adatbázis gondozása, a korábban feltöltött nyilvántartások karbantartása, hogy azok naprakészségét biztosítani tudjuk.

A központi szervezeti egységeknél a raktári jegyzék javítása mostanra már egyet jelent az elektronikus nyilvántartó rendszerbe (scopeArchiv) feltölthető formátumú jegyzékek készítésével. 2019-ben az MNL OL iratórész osztályai összesen 2617,05 ifm terjedelmű iratanyaghoz tervezik a raktári jegyzékek készítését. Ebből 1572,99 ifm esetében a már meglévő raktári jegyzékek javítását tervezik elvégezni. Ezek a munkák döntően a csomókban őrzött iratanyag dobozolásához kapcsolódnak. Az MNL OL-ben az őrzött iratanyag mennyiségéhez képest már évek óta csekély a raktári jegyzékkel nem rendelkező, vagy nem megfelelő raktári jegyzékkel rendelkező állomány mértéke, ezért a központi szervezeti egységek 1044,06 ifm anyaghoz tervezik új raktári jegyzék készítését 2019-ben.

2019-ben a megyei levéltárakban a tervezett rendezésekhez kapcsolódó új raktári jegyzékek elkészítése mellett több helyen továbbra is szükséges a megfelelő kutatási segédletekkel nem rendelkező irategyüttesek raktári jegyzékkel történő ellátása, illetve javított raktári jegyzékek elkészítése (Csongrád, Pest, Tolna megye).

A korábbi évek munkájának köszönhetően elmondható, hogy a raktári jegyzékek nagy része a megyei tagintézmények esetében is létezik már valamilyen elektronikus formában (MS Word és Excel). Mivel a word formátumú raktári jegyzékek nem tölthetők be a scope-ba, ezek esetében az excel formátumra való átalakítást tűzték ki célul többen is (Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok, Veszprém megye). Több megye helyesen állományrevízió végrehajtásával köti össze a raktári jegyzékek ellenőrzését, javítását (Pest, Veszprém megye). Több levéltár tervezi a raktári jegyzékeken túlmenően egyéb nyilvántartásainak, például a szervnyilvántartásnak, a szerv- és fondossziéknak a felülvizsgálatát, feltöltését (Fejér, Nógrád, Somogy megye). Több megye esetében a belső feldolgozó munka többi ágához kapcsolódóan a raktári nyilvántartások vezetése is a 2019-ben várható költözési feladatok miatt kap a korábbi éveknél kisebb hangsúlyt a munkatervben (Bács-Kiskun, Csongrád, Pest megye). A megyei levéltárak által a 2019. évre vonatkozóan betervezett mennyiségek (új raktári jegyzék 3153,16 ifm iratanyaghoz és 14 térképszekrény iratanyagához Jász-Nagykun-Szolnok megye levéltárában, javított raktári jegyzék 2639,19 ifm iratanyaghoz) összhangban állnak az elmúlt évek tervezési és teljesítési adataival.

A megyei tagintézmények esetében is fő feladat az iratanyag nyilvántartásainak minél teljesebb körű feltöltése az elektronikus nyilvántartó rendszerbe, illetve a már feltöltött adatok tekintetében a nyilvántartás folyamatos naprakészen tartása. 2019-re a megyei tagintézmények mindegyike fontos feladatának tartja a scopeArchiv rendszerének működtetését, aktuális adatokkal való feltöltését. Minden tagintézmény esetében célként jelenik meg a raktári jegyzékek elektronikus nyilvántartó rendszerbe való feltöltése, vagy legalább is a raktári jegyzékek alkalmassá tétele a feltöltésre.

A központi szervezeti egységek és a megyei tagintézmények munkaterveikben az elektronikus levéltári nyilvántartó rendszerben (LNYR) tervezett munkáikat számszerűen is tervezték. A betöltésre előkészíteni tervezett iratanyagok mennyiségét tekintve az OL 1945 előtti Kormányzervek és Pártiratok Főosztálya és a Gazdasági Levéltár (1293,06 ifm) mögé egyre jobban felsorakoznak a megyei tagintézmények is. Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Vas, Nógrád, Somogy és Békés megyék 400-1400 ifm közötti mennyiségű iratanyaghoz tartozó jegyzék feldolgozását tervezik 2019 során.

Az összes szervezeti egység munkatervének szöveges részei és az alábbi táblázatban közölt szám adatok is azt mutatják, hogy a raktári nyilvántartások készítése az MNL-en belül ma már teljes mértékben elektronikusan zajlik. Ezen belül pedig egyre inkább a nyilvántartási adatok adatbázis alapú nyilvántartórendszerben való tárolásának irányába mutató tendenciát lehet felfedezni, hiszen az LNYR-be betöltésre tervezett iratanyag mennyisége a raktári jegyzékekkel tervezett munkákkal érintett iratanyagok már a 95%-át teszi ki.

A nyilvántartással kapcsolatos adatok összegzése:

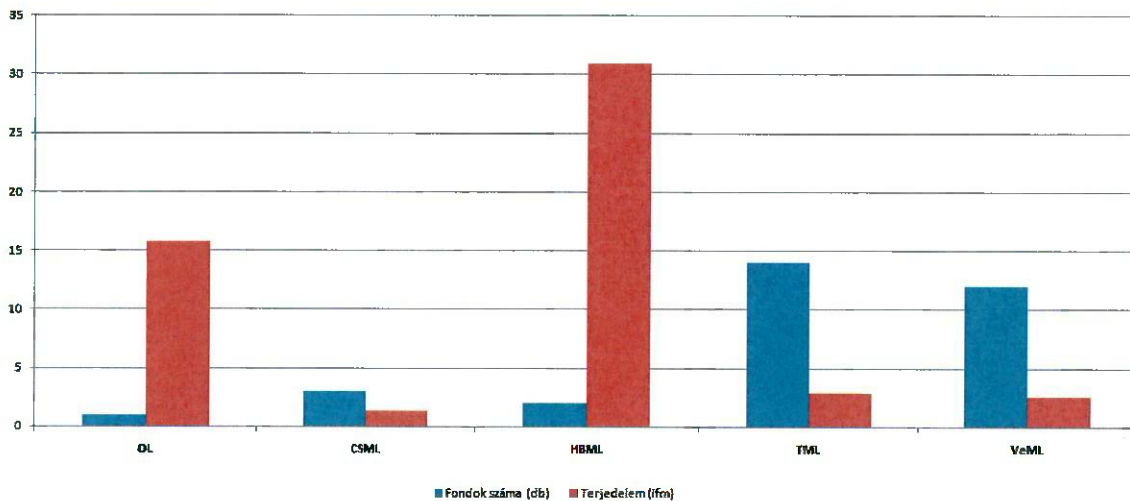
Levéltár megnevezése	Órzott iratanyag (2018.12.31.) (ifm)	2018-ban tervezett új raktári jegyzék (ifm)	Fondok száma	2018-ban tervezett javított raktári jegyzék (ifm)	Fondok száma	LNyR-be való betöltésre előkészíteni tervezett fondok száma (db)	Érintett iratanyag terjedelme (LNyR) (ifm)
MNL OL 1945 előtti Kormányzervek Főosztálya	23569,54 + 475 MB	281,38	50	17,88	35	35	301,38
MNL OL 1945 utáni Politikai Kormányzervek és Pártiratok főosztálya	17667,48	548,52	7	21,87	5	43	1293,06
MNL OL Gazdasági Levéltár	37903,64	210,36	3	1500,49	13	18	518,06
MNL OL Magániratok Főosztálya	6312,21	3,8	11	32,75	1	3	3,8
MNL OL összesen	85452,87 + 475 MB	1044,06	71	1572,99	54	99	2116,30
MNL BKML	11117,54	14,02	4	5,65	1	0	0
MNL BaML	17727,18	101,46	43	0	0	52	116,17
MNL BeML	9549,90	52,88	5	79,47	10	135	775,29
MNL BAZML	12683,23	0	0	1,84	1	40	398,62
MNL CSML	17,88962	56,17	12	621,86	61	1	1
MNL FML	9991,62	0	0	66,84	4	77	95,47
MNL GYMSML Győr	8711,13	18,00	4	0	0	3	220,80
MNL GYMSML Sopron	6813,61	156,91	7	0	0	0	0
MNL HBML	11784,31	96,15	9	94,89	13	9	96,15
MNL HML	10441,79	59,40	28	0	0	69	804,56
MNL JNSZML	8473,20	88,24 + 14 térképszekrény	3	42,76	3	79	240,19
MNL KEML	10590,27	45,13	7	115,88	12	10	38,60
MNL NML	10033,18	0	0	30,64	3	112	471,10
MNL PML	19832,08	200,00	20	1000	280	0	0
MNL SML	17428,07	1468,65	111	0	0	111	1468,65
MNL SZSZBML	7816,28	153,28	15	28,02	5	18	171,65
MNL TML	12949,00	2,69	6	452,83	59	12	99,78
MNL VaML	10240,00	199,19	23	28,21	10	465	856,66
MNL VeML	15411,18	50,02	6	70,3	45	10	16,07
MNL ZML	11119,08	390,97	123	0	0	0	0
Megyei levéltárak összesen	222730,54	3153,16 + 14 térképszekrény	426	2639,19	507	1203	5870,76
MNL összesen	308143.41 + 475 MB	4197,22 + 14 térképszekrény	497	4212,18	561	1302	7987,06

III. 5. Rendszerezés, rendezés

III.5.1. Alapszintű rendezés

Alapszintű feldolgozó munkákat kevés tagintézmény tervezett a 2019. évre, amely a rendezetlen anyagok mennyiségének elmúlt években bekövetkezett folyamatos felszámolásával magyarázható. Az alapszintű rendezés hiánya a levéltárak gyűjtőterületi munkáját is dicséri: alapvetően rendezett iratanyagokat vesznek át. Az alapszintű rendezés egészét az OL-ban az 1945 utáni Politikai Kormányiszervek és Pártiratok Főosztályán őrzött Budapesti Kamaraszínház anyagai jelentik. Alapszintű rendezést az MNL szervezeti egységei mintegy 32 fond körében, 53 ifm terjedelemben terveznek.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	1	15,72	VIII.
CSML	3	1,30	XV.
HBML	2	31,00	XXIII., XXIV.
TML	14	2,87	V., VI., VII., XIII.
VeML	12	2,55	XIII., XIV., XV.
Összesen:	32	53,44	V-VIII., XIII-XV., XXIII., XXIV.

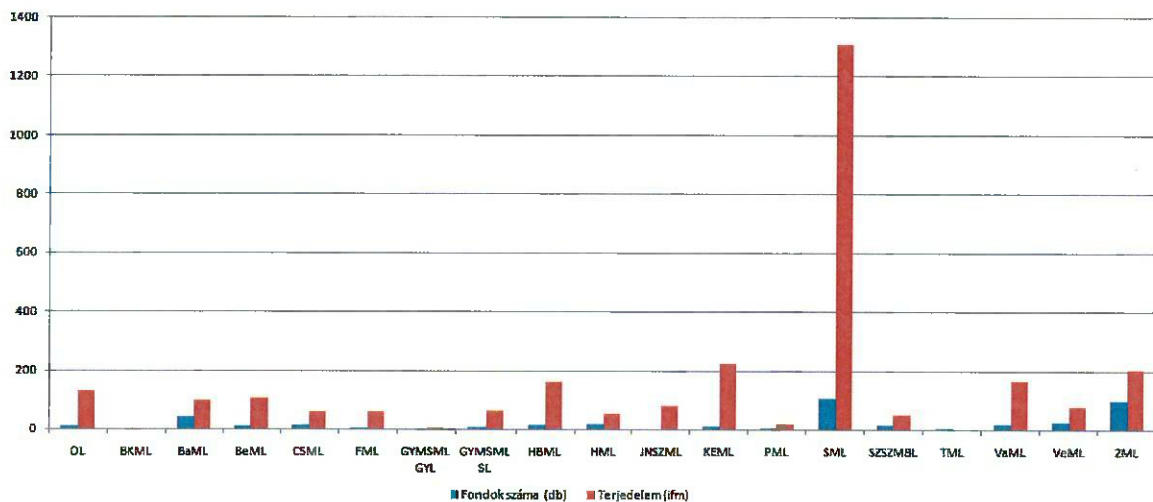

III.5.2. Középszintű rendezés

Szakmai okokból kiindulva, egyben az ágazati jogszabállyal is orientáltan a levéltárak a középszintű rendezettség elérését kiemelt feladatuknak tekintik. A rendezésnek ez a mélysége – a fond nyilvántartásán túl – már kellő rálátást biztosít az iratanyagra, kutatható és az ügyfeles megkeresések is sikerrel oldhatók meg. Az őrzött iratanyag döntő része nem is igényli a használat során az ennél mélyebb rendezettségi szint elérését. Középszintű rendezéssel 2019-ben majdnem minden szervezeti egység számolt, 418 fondot érintően 2895 ifm terjedelemben. A munka összességében szinte valamennyi fondfőcsoportot érinteni fogja a tervek szerint, nagyobb súllyal azonban a tanácsai, vállalati, szövetkezeti és jogszolgáltatási iratok szerepelnek a tervekben. Kiemelendő a középszintű levéltári feldolgozó munkák között a Somogy Megyei Levéltár volumene, mely tagintézményben a tanácsai és az 1990. utáni önkormányzati iratok mennyisége továbbra is súlypontot képez. Ez a tendencia egyébként a legtöbb megyei levéltár esetében is irányadó. Az Országos Levéltár tekintetében a legnagyobb tételt a dohányipari ágazat szerveinek közel 100 ifm-nyi anyaga fogja kitenni.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	12	129,76	VIII., XVIII., XIX., XXIX., P, R szekció
BKML	2	2,46	IV., XXIV.
BaML	43	101,46	VIII., IX., X., XIII., XVII., XXIII., XXIV., XXIX.
BéML	12	107,02	XXIII., XXV., XXIX., XXX.
CSML	15	59,98	V., VIII., XIV., XXIII., XXIV.
FML	5	62,76	XXIII.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
GYMSML GYL	1	5,00	VIII.
GYMSML SL	7	66,11	XXIII., XXIV., XXV., XXX.
HBML	15	162,57	VIII., XXIII., XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
HML	17	54,81	VII., XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
JNSZML	2	82,34	X., XXV.
KEML	11	225,02	V., VIII., XXIII., XXXV.
PML	4	20,00	XXXV.
SML	107	1310,83	IV., V., VII., VIII., X., XV., XXIII., XXIX., XXXV., XXXVII.
SZSZMBL	16	52,27	IV., VIII., IX., XIV., XV., XXIII., XXV., XXXVII.
TML	6	2,69	X., XXX.
VaML	20	164,98	VII., VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
VeML	26	80,02	V., XI., XXIV., XXIX., XXX., XXXV.
ZML	97	205,02	IV., VII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV.
Összesen:	418	2895,10	IV., V., VII-XI., XIII-XV. XVII-XIX., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXV., XXVII., P, R szekció

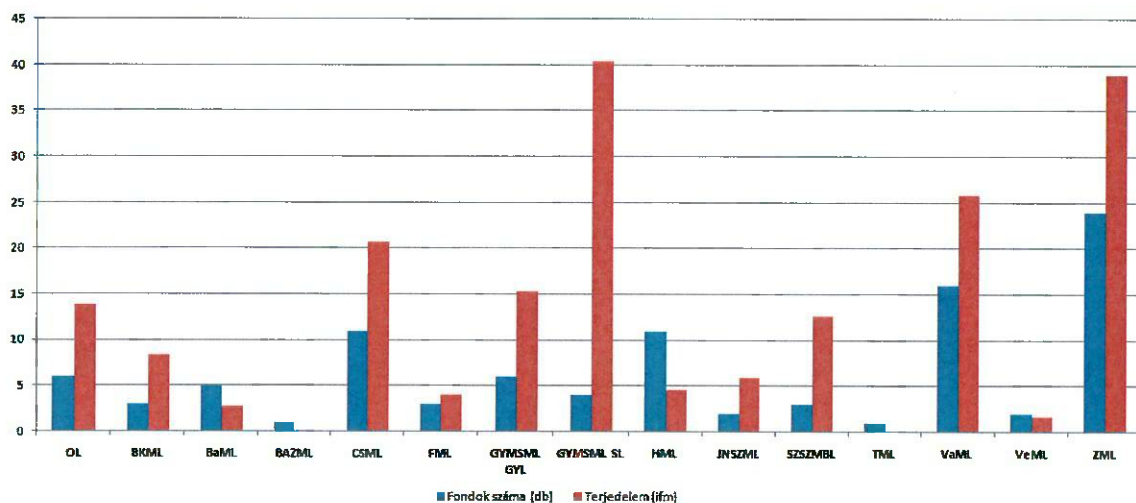

III.5.3. Darabszintű rendezés

A darabszintű rendezés nagyságrenddel kevesebb levéltári anyagot érint a megelőző feldolgozási szinthez képest. Ez a fajta levéltári rendszerező munka hagyományosan a feudális és gyűjteményes fondokat érinti főképpen. 2019-ben emellett más fondfőcsoportok darabszintű rendezést igénylő kisebb fondjai vagy fondrészelei (állagai) is meghatározó súllyal szerepelnek a rendezési tervekben, többek között tanácsi, jogszolgáltatási és családi iratok. A darabszintű rendezés sok esetben a digitalizálás és/vagy adatbázis-építés megelőző munkafolyamata is egyben. A levéltárak több mint fele 98 fondot nevezett meg a legrészletesebb feldolgozás céljára, összesen 195 ifm és 2000 darab terjedelemben.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	6	13,85	XIX., XX.
BKML	3	8,39	IV., XV., XXIV.
BaML	5	2,84	XIII., XXIII.
BAZML	1	0,12	IV.
CSML	11	20,74 + 500 db	V., XIV., XV., XXIII., XXX.
FML	3	4,02	IV., VI., VII.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
GYMSML GYL	6	15,32	IV, V, XIV, XXIII.
GYMSML SL	4	40,38	IV, XIV, XV, XXV.
HML	11	4,59	VIII.
JNSZML	2	5,90 + 1500 db	X, XXXVI.
SZSZMBL	3	12,70	IV, XXIII, XXXIII.
TML	1	0,13	IV.
VaML	16	25,87	VII, VIII, XIII, XXIII, XXIV.
VeML	2	1,68	XIII.
ZML	24	38,96	IV, V, VII, XII, XIV, XXX.
Összesen:	98	195,49 + 2000 db	IV-VIII, X, XII-XV, XIX, XX, XXIII-XXV, XXX, XXXIII.

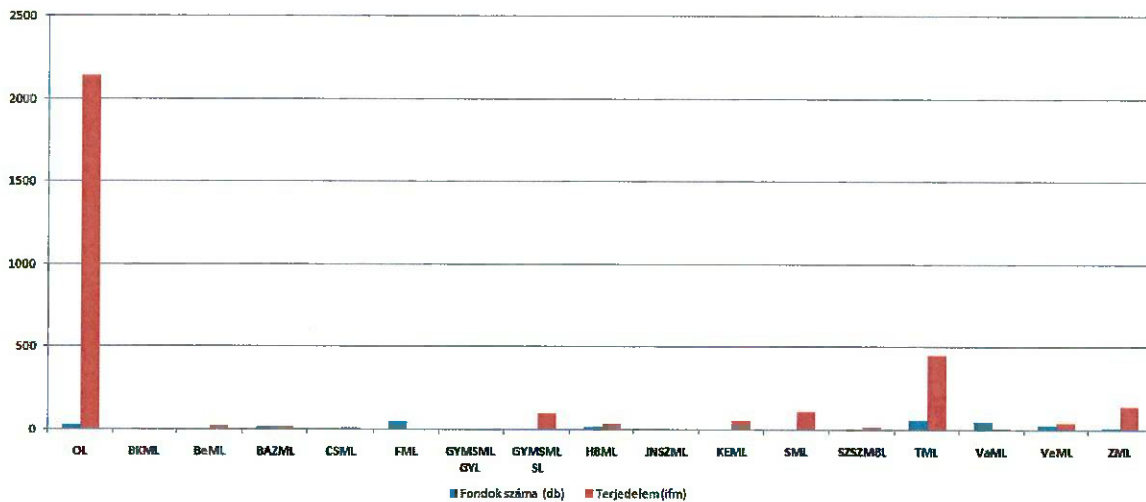

III.5.4. Ellenőrző rendezés

Ellenőrző rendezést tipikusan ott terveznek a levéltárak, ahol valamilyen ok miatt az eredendően rendezett iratanyag összekeveredett. Ez bekövetkezhet a – bármilyen gondos, de – sűrű kutatótermi vagy ügyfeles használathól, raktári vagy levéltári szintű költözésből. Ettől függetlenül egy mikrofilmezni vagy digitalizálni tervezett anyagnál sokszor szükséges ellenőrző rendezést végezni. A megyei tagintézmények döntő többségükben terveztek a 2019. évre ellenőrző rendezést. Az ellenőrző rendezés alá vont iratanyagok között nagy számban találunk itt is tanácsi, illetve önkormányzati iratokat. Az Országos Levéltár iratörző egységei a 2019-ben átvizsgálendő iratmennyiség kétharmadát adják. Az ellenőrző rendezés legtöbb esetben összefügg egyrészt a dobozolásokkal, de még inkább az elektronikus levéltári nyilvántartó rendszer (scopeArchiv) feltöltésével. Tapasztalat, hogy számos esetben szükséges ellenőrző rendezést végrehajtani ahhoz, hogy a régi raktári jegyzékek áttölthetők legyenek az új rendszerbe. Nem elhanyagolható szerepet játszik az a törekvés, hogy az új nyilvántartás hitelesen tükrözze az iratanyag felépítését és rendjét, vagyis az esetlegesen előforduló hibákat javítsuk ellenőrző rendezések formájában. A megyei tagintézmények sorából a Tolna Megyei Levéltár 2019-re ütemezett rendszerezése tűnik ki, melynek terjedelme megközelíti a fél kilométert. Összességében az MNL 215 fond tekintetében, közel 3205 ifm mennyiségű iratanyag ellenőrző rendezését tervezi.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	27	2139,98	VIII, X, XVI, XIX, C, E, K, O, M, Y szekció
BKML	3	6,41	XV, XXIII, XXXV.
BéML	3	25,33	IV, XV.
BAZML	13	17,71	V, VII, XXIII, XXIV, XXV.
CSML	1	12,01	XV.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ífm)	Érintett fondfőcsoportok
FML	43	5,94	XIV., XXIII.
GYMSML GYL	1	7,00	IV.
GYMSML SL	2	94,64	XXIII., XXV.
HBML	12	32,60	IV., XXIII.
JNSZML	1	4,47	XXV.
KEML	1	55,68	XXIX.
SML	2	108,29	XXXVII.
SZSZMBL	4	17,87	V., XXIV.
TML	56	451,33	II., IV., V., XXV., XXX.
VaML	42	10,00	V., XXIII.
VeML	26	44,65	IV., V., XXIV.,
ZML	10	139,25	VII., XXIV., XXV., XXXVII.
Összesen:	215	3205,16	II., IV. V., VII., VIII., X., XIV-XVI., XIX., XXIII-XXV., XXIX., XXX., XXXV., XXXVII., C, E, K, O, M, Y szekció

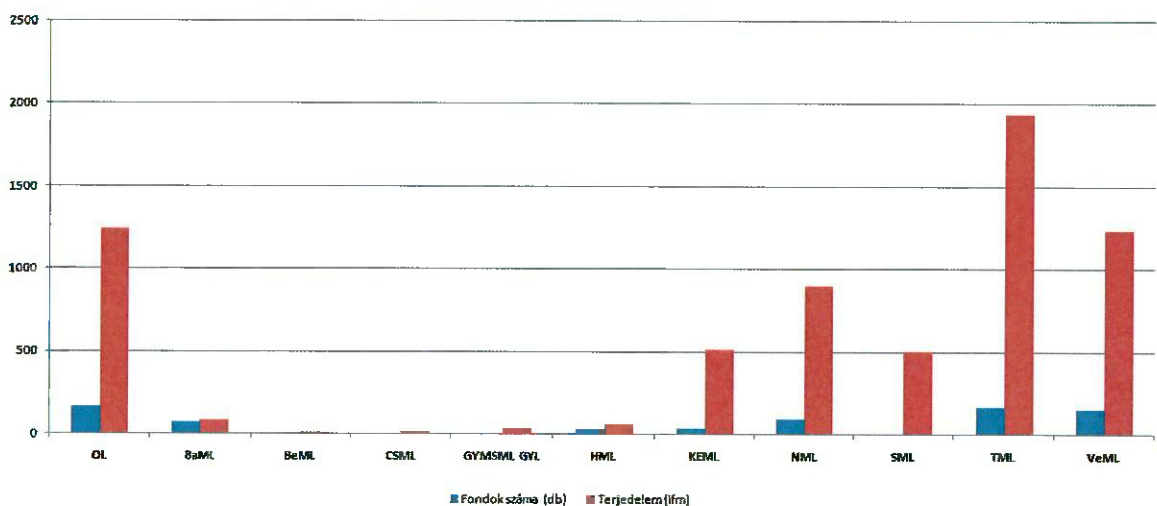
III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzeteles, átrendezés)

A rendezési munkálatok között általában mennyiségi tekintetben a legtöbb levéltári anyagot az ellenőrző és a raktárrendezés során mozgatják meg a levéltári szakemberek. A tervezés során ebbe a munkába természetesen nem számítottak bele a levéltári, raktári fejlesztések során végzendő költözések. Raktárrendezés címszó alatt azonban nemcsak a raktáron belüli, illetve raktárak közötti átcsoportosítások értendők, hanem ide tartoznak a külön, rendezéstől függetlenül elvégezni tervezett, (át)címelések, jelzeteles és a mintaállványozás. Az Országos Levéltárban a legnagyobb volumenű raktári rendezést az 1945 előtti Politikai Kormányzervek Főosztálya tervezi, több mint 700 iratfolyóméter terjedelemben. A megyei levéltárak közül a Veszprém Megyei Levéltár és Nógrád Megyei Levéltár munkatársai közel 1-1 kilométernyi iratanyag átmozgatásával számolnak. A Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei összesen 711 fond esetében, 6 556 ífm terjedelemben terveztek raktári rendezést.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ífm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	164	1246,38	X., XVIII., XIX., XXIX., C, F, N, P szekció
BaML	67	85,00	XV.
BéML	2	14,53	IV.
CSML	2	19,45	XV., XXIX.
GYMSML GYL	2	35,00	XXV.

HML	28	59,40	VII., VIII., XXV., XXIX., XXXVI., XXXVII.
KEML	35	514,46	XXIII.
NML	91	900	XXIII.
SML	1	505	XXIX.
TML	166	1939,33	II., IV., V., XXIII., XXV., XXX.
VeML	153	1237,57	IV., V., VIII., XI., XXIII., XXIV., XXIX., XXXV.
Összesen:	711	6556,12	II., IV., V., VII., VIII., X., XI., XVIII., XIX., XXIII-XXV., XXIX., XXX., XXXV-XXXVII., C, F, N, P szekció

III. 6. Selejtezés

A Magyar Nemzeti Levéltár ingatlanfejlesztési stratégiájának tervszerű végrehajtása ellenére a legtöbb megyei tagintézmény évről-évre szabad raktári férőhely kapacitás problémákkal küzd, mely továbbra is alátámasztja az intézményekben zajló selejtezési munkák létjogosultságát.

A 2019. évi tervek vonatkozásában megállapítható, hogy a selejtezendő iratok közül továbbra is kiemelt helyen szerepelnek a XXIX. fondfőcsoportba tartozó állami vállalatok, illetve a XXIII. fondfőcsoportba tartozó tanácsi iratok. Ezen iratok selejtezését az iratanyag keletkezése során érvényes irattári tervek és a szakfelügyelet által jóváhagyott selejtezési tervek mellett a Magyar Országos Levéltár által kiadott 374/2004. sz. „Ajánlás a tanácsi iratok selejtezési mintajegyzékeiről” alapján végérik a tagintézmények.

A 2019. év folyamán öt megyei tagintézményben, valamint az MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztályán kerül sor selejtezésekre. Ezek közül mennyiség tekintetében az MNL Somogy Megyei Levéltára, illetve az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára emelhető ki, ez a két levéltár adja a Magyar Nemzeti Levéltár selejtezés alá eső iratanyagának túlnyomó részét. A selejtezések a korábbi évekhez hasonlóan nagyjából az 1945 után keletkezett iratanyagot, s ezen belül is a tanácsi, az államigazgatás területi szervei, valamint a vállalati iratokat érintik. Kisebbségi iratanyag selejtezés alá vonására kerül a jogszolgáltatás területi szervei és a szövetkezetek szerveinek köréből is.

A 2019. évben selejtezés alá vonandó teljes iratmennyiség 867,86 iratfolyómétert tesz ki.

A levéltár megnevezése	Selejtezés		
	Fondok száma (db)	Selejtezés alá vont irat terjedelme (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
MNL OL	3	9,12	XXIX., Z.
MNL BKML	–	–	–
MNL BaML	–	–	–
MNL BéML	–	–	–

A levéltár megnevezése	Selejtezés		
	Fondok száma (db)	Selejtezés alá vont irat terjedelme (ífm)	Érintett fondfőcsoportok
MNL BAZML	–	–	–
MNL CSML	–	–	–
MNL FML	–	–	–
MNL GYMSML Győr	22	50	XXIX., XXX.
MNL GYMSML Sopron	–	–	–
MNL HBML	–	–	–
MNL HML	–	–	–
MNL JNSZML	–	–	–
MNL KEML	4	140,58	XXIII., XXIX.
MNL NML	–	–	–
MNL PML	–	–	–
MNL SML	5	631,16	XXIII., XXIX.
MNL SZSZBML	–	–	–
MNL TML	–	–	–
MNL VaML	–	–	–
MNL VeML	1	10	XXIV.
MNL ZML	2	27	XXV., XXIX.
MNL összesen	37	867,86	XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., Z.

III. 7. Segédletkészítés

Az MNL intézményei középtávú szakmai célkitűzéseinek megfelelően 2019-ben is nagy hangsúlyt fektetnek a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák és tendenciák folytatását jelenti. A fejlesztési lehetőségekhez a 2013-ban befejezett e-levéltár projekt jelentett nagy segítséget, amely során számos olyan alkalmazás, illetve szakmai munka (Név-tér, adatbázis sémák, illetve a sémákra épülő adatbázisok, *Adatbázisok online* stb.) készült el, amelyek újabb irányokba vitték az adatbázisainkkal kapcsolatos munkákat. A fejlesztések az utóbbi években az MNL megyei levéltáraiban is megtörténtek, egyben előkészületek történtek arra is, hogy a tagintézmények adatbázisai azonos adatbázissémákba rendezetten, egy felületen jelenjenek meg. A fejlesztés másik ága, a nyilvántartásra és tájékoztatásra egyaránt használható scopeArchiv volt. Az *Adatbázisok online (AOL)* valamint a scopeArchiv egyaránt alkalmas különféle segédletek kezelésére és nyilvánossá tételére. A két rendszer közötti különbség általában úgy írható le, hogy amíg a scopeArchive az egyszerűbb jegyzékek, lajstromok, regeszták publikálásra alkalmasabb, addig az *AOL* felülete az összetett, bonyolultabb névtér alkalmazásokhoz kapcsolódó adatbázisok rögzítését és publikálását teszi lehetővé. Mindkettő nagy előnye, hogy – amennyiben rendelkezünk megfelelő sémával és feltöltő felülettel – az adatbázisok adatai külön behúzás nélkül adminisztrálhatók és tehető publikussá. E két rendszer felhasználását a korábbinál nagyobb hangsúllyal tervezzük bevezetni az MNL összes tagintézményében annak érdekében, hogy az eddig papíralapú vagy lokálisan használható segédletek nagyobb publicitást kapjanak, és a felhasználók/kutatók jóval gyorsabban és egyszerűbben férjenek az iratanyaghoz. A KÖFOP projekt kapcsán elkészült technikai fejlesztések, de leginkább a megyei levéltárak számítógépes ellátottságának és a megfelelő hálózati elérhetőség biztosítása nyújtanak ehhez elengedhetetlen és megkerülhetetlen hátteret. Az elkészülő segédletek publikálását így részben a scopeArchiv (lajstrom, jegyzék, regeszta, repertórium), részben az *AOL* útján oldjuk meg. A segédletkészítés tekintetében követtük azt a több évre visszamenő gyakorlatot, hogy a 10/2002. NKÖM valamint a 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet értelmében a nyilvántartással kapcsolatban elvégzett feladatokat (köztük a raktári jegyzékeket) a levéltári nyilvántartások közé soroltuk. A fenti változások következtében a

segédletkészítés témakörében értelemszerűen a darabszintű segédletekről számolhatunk be elsődlegesen. A 2019. évi segédletkészítési munkálatok az MNL által létrehozott külső kapcsolatok és projektek jegyében többek között a pártarchontológia adatbázis továbbfejlesztéséhez fűződnek. Mindemellett a legnagyobb érdeklődésre számot tartó anyakönyvi adatbázis, illetve a testületi ülések jegyzőkönyveinek fejlesztései azok a közös csomópontok, amelyek az MNL összes tagintézménye számára egységes szakmai koncepció alapján, egységes felületen ad közösen végzendő feladatokat.

Az MNL 2019. évi levéltári segédletkészítési terve:

Darabszintű segédletek:

- jegyzék és más tematikus segédlet készül 222,43 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- lajstrom készül 75,91 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- adatbázis készül mintegy 31150 rekord mennyiségben, illetve 699,4 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- regeszta készül 25,28 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz.

Repertórium

Hagyományos repertóriumot nem készítünk.

Lajstrom

A legnagyobb volumenű lajstromozási feladat – a korábbi évhez hasonlóan – 2019 folyamán is a Zala Megyei Levéltárban zajlik. A megyei árvászeki iratok feltárása nagyban segíti és hatékonyan támogatja a kutató- és ügyfélszolgálati munkát. Az előbbieken túl feudális kori apátsági és polgári kori közigazgatási iratait lajstromozzák. Ahogy a vármegye legfontosabb közgyűlési iratait és jegyzőkönyveit lajstromozzák a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban, a Baranya Megyei Levéltárban és a Nógrád Megyei Levéltárban is. A kecskeméti levéltár feldolgozása kapcsolódik a Tanácsköztársaság évfordulójához. Utóbbi esemény történeti újraértékeléséhez szükséges a levéltári iratok feldolgozása. Ugyancsak ennek a korszaknak a kutatását segíti majd elő a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárban a direktóriumhoz készülő segédlet. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárban magánszemélyek és egy alapítvány irataihoz, valamint tervtári anyagokhoz készül lajstrom. A közigazgatás és a családi levéltárak határmezsgyéjén mozog a vármegyei tisztviselők által hátrahagyott iratgyűjtemények feldolgozása is, amelyhez a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban folytatják a lajstrom készítését. A családi levéltárak iratai mindinkább a helyi identitás fontos elemeivé válnak, amely igényt a Baranya Megyei Levéltár kíván kiszolgálni több helyi nagy család iratanyagának lajstromozásával. A megyei levéltárakban megtalálható helytörténeti, térképészeti, földhivatali források mind a helytörténészek, mind pedig az állampolgárok részéről fokozott érdeklődésre tartanak számot. Ezt az igényt elégítik ki a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri és Soproni Levéltárainak munkatársai az általuk elkészítendő lajstromokkal. A Tolna Megyei Levéltár az őrizetében lévő vegyes iratok már megkezdett lajstromozását folytatja. A megyei levéltárakban megtalálható források a kutatók, helytörténészek részéről fokozott érdeklődésre tartanak számot. Ezt az igényt elégíti ki a Veszprém Megyei Levéltár egy járási főszolgabírói fond és a fényképgyűjtemények darabszintű feldolgozásával. Az Országos Levéltárban az 1945 utáni Belügyminisztérium szociálpolitikai osztályának feldolgozását kezdjük el. A speciális levéltári gyűjtemények közül a különleges forrástípust képviselő, vizuális információkat hordozó fotók iránt az állampolgárok részéről egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik. A Veszprém Megyei Levéltár egy fényképgyűjteményről és az általa megőrzött digitális felvételekről készít lajstromot, amely a „Veszprémi Kaleidoszkóp” projekt keretein belül egészíti ki az eddig is rendelkezésre álló helytörténeti gyűjteményt.

Regeszta

A megyei levéltárak egyik igen fontos feladata a megyei és települési közigazgatási szervek anyagának feltárása. A vármegyei közgyűlési jegyzőkönyvek és iratok feldolgozása céljából készít regesztákat a Csongrád Megyei Levéltár, a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltára, a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltára, és a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár, valamint a Tolna Megyei Levéltár. Városi szintű iratok regesztázását végzi a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár regeszták formájában dolgoz fel vármegyei nemesítési és nemességigazolási iratokat. A Nógrád Megyei Levéltár megyei törvényszéki peres iratokhoz, a Tolna Megyei Levéltár a Mohács előtti oklevelek gyűjteményéhez készít regesztákat.

Adatbázis

A MNL tagintézményeiben 2019-ben építeni tervezett adatbázisok tekintetében – az MNL kutatási programjainak és a munkatervi irányelveknek megfelelően – meghatározó hangsúlyt kapnak a pártarchontológiai kutatásokhoz kapcsolódóan készülő digitális segédletek, valamint a korábbi években megkezdett adatbázisok további fejlesztései. A *Reformáció MNL* projekt keretében néhány éve széleskörű adatbázis-építés vette kezdetét. 2019-ben már csak a kiegészítő és befejező munkálatokat végezzük el, amit az Országos Levéltár mellett az összes tagintézményben folytatunk. Feudális és polgári kori vármegyei közigazgatási és jogszolgáltatási szervek anyagából a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, a Fejér Megyei

Levéltár és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár végez a reformációra és a protestáns egyházakra vonatkozó adatgyűjtést. A szocialista kori megyei tanácsi egyházügyi iratanyagot érintően a Somogy Megyei Levéltár készít tematikus adatbázist. A Bács-Kiskun Megyei Levéltár református iskolai iratok szisztematikus feldolgozását végzi. Az Országos Levéltár a reformáció 500. emlékévében megkezdett feldolgozásokat egy NKFI pályázat támogatásával folytatja. Az 1526 és 1570 közötti iratanyag feltárását, digitalizálását és adatbázis építését tervezi. Az I. világháborús veszteséglista összeállítását követően a Fejér Megyei Levéltár az I. világháborús emlékművekről készít digitális segédletet. A II. világháború eseményeihez kapcsolódva megemlíthetjük a 2013-ban megkezdett kutatási feladatokhoz kapcsolódó földbirtok-politikai adatbázist, aminek a további építését végzik az Országos Levéltárban a Földművelésügyi Minisztérium iratanyagában. Szintén a világháborúhoz kapcsolódva ugyanitt a Külügyminisztérium Hadifogoly Osztályának, valamint a Hadigondozási főosztály irataihoz készül adatbázis. A Csongrád Megyei Levéltár az I. Világháborús hősi halottak feldolgozását követően a II. Világháború időszakára is kiterjesztette ezt a feldolgozást. Az elmúlt években folytatott együttműködés a Nemzeti Emlékezet Bizottsággal a tekintetben sem volt eredménytelen, hogy az érintett igazságszolgáltatási iratanyag feldolgozása folytatódik az Országos Levéltárban, valamint az 1956. évi forradalom és szabadságharcot követő 1959–1960 között lezajlott büntetőpereket érintő levéltári feltáró munka az MNL öt tagintézményében. A feltárás célja a kommunista igazságszolgáltatási szervek iratanyagának feltárása, perkataszter létrehozása.

A megyei levéltárakban igen hangsúlyos elemként folytatott tevékenység az archontológiai/közigazgatás-történeti adatbázisok építése. 2019-ben az MNL minden megyei tagintézményre kiterjedően folytatódik a pártarchontológia projekt megvalósítása, amelynek végeredményeként – több éves ütemterv alapján – összeáll az 1990. évi rendszerváltás előtti időszak vezető pártfunkcionáriusainak adatbázisa, ami rendkívül nagy segítséget biztosít a korszak kutatásához. Az Országos Levéltárban folytatják az abszolútizmuskori személyügyi nyilvántartási iratok adatbázisba történő rögzítését, egyben elkészítik az ilyen adatbázisok rögzítését elősegítő adatbázis sémát és feltöltő felületet az *Adatbázisok online* felületére.

A családtörténeti kutatás még mindig a levéltárak kutatótermi szolgáltatásainak egyik legfontosabb szegmense. A kutatók elvárása főként az egyházi anyakönyvek kutatását könnyebbé és gyorsabbá tevő szolgáltatásokra ösztönözte a levéltár munkatársait. Ennek jegyében a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár az őrizetében található felekezeti anyakönyvekhez készít adatbázist, ami a korábban végrehajtott fejlesztésekhez kiválóan csatlakozik. Az Országos Levéltár korábbi anyakönyvi adatbázisát fejleszti tovább, hogy a 2015-ben digitalizált forrásokhoz könnyebben lehessen hozzáférni. A hozzáférés mellett a jelenlegi fejlesztések azt célozzák meg, hogy az anyakönyvek kutathatósága jobb és gyorsabb legyen. Célunk azoknak az anyakönyveknek az online közzététele, amelyekhez az iratörző egyház hozzájárult. Továbbá az anyakönyvi adatbázis átalakításával létre kívánjuk hozni a Kárpát-medencei anyakönyvek lelőhelykataszterét. Az adatbázis létrehozásában az MNL munkatársai számítanak az egyházak és felekezetek közreműködésére is, elsősorban az adatbázis tartalmi feltöltésében. A kataszter hosszútávon az anyakönyvekről készített biztonsági másolatok tartós megőrzését, valamint az eredetit őrző intézmények kérése esetén az abból való szolgáltatást is biztosítja. A kutatók gyors tájékoztatását, egyben az iratanyag állományvédelmét is szolgáló adatbázisokkal ezt a mind élenkebb érdeklődést szolgáljuk ki: a címeresleveleket tartalmazó adatbázist még tovább kívánjuk fejleszteni. A 2013-ban elnyert NKA támogatás segítségével elkezdett munkát folytatják az Országos Levéltár munkatársai további címereslevelek feldolgozásával. A 2018-ban befejezett adatbázist egészítjük ki azzal, hogy befejezzük a Habsburg-kori Erdélyi (Nagy)Fejedelemség királyi könyveiben jelzett ügyiratok kikeresését és ellenőrzését, egyben a kiválogatott iratokat digitalizáljuk.

A családtörténet mellett a településtörténet a kutatók által leginkább érdeklődésre számot tartó terület. A településtörténet egyik legfontosabb forrásai az összeírások sorozatai. Az Országos Levéltárban található országos jelentőségű *conscripitiók* feldolgozását már megkezdjük. 2019-ben ezt a munkafolyamatot folytatjuk a dikajegyzékek adatbevitelével, amelyet a továbbfejlesztett Névtérrel kötünk össze. Hasonló jellegű források feldolgozását végzi a Veszprém Megyei Levéltár a nemesi összeírások, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár az első statisztikai alapon történő összeírás (1850), a Somogy Megyei Levéltár nemzetőrségi összeírások, honvédállítási lajstromok és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára a feudális kori összeírások feldolgozásával. Az összeírásokkal kapcsolatos adatbázisok tömegessé tétele és összeköthetőségét szolgálja az összeírásokra kidolgozott adatbázisséma, amelynek véglegesítése és a feltöltő felület elkészítése szintén 2019-re várható. A levéltárak felhasználói számára kiemelkedő fontosságúak azok az adatbázisok, amelyekből egyes személyekre találnak adatokat. Ezt az igényt kiszolgáló az Országos Levéltárban megkezdődik az 1848. évi választási névjegyzékek feldolgozása, valamint a két világháború között külföldön tartózkodó magyar állampolgárok adatbázisának munkálatai a két világháború közötti időszak követségi iratanyagainak feldolgozásával.

A megyei levéltárakban igen jelentős mennyiségben található építésügyi iratok használatához, a kutató- és ügyfélszolgálati igények magas színvonalú kiszolgálásához elengedhetetlenek a jól felépített adatbázisok. A megyei tagintézmények közül 2019-ben a Csongrád Megyei Levéltár és a Somogy Megyei Levéltár készít városokra vonatkozó műszaki iratokról digitális segédletet. A Veszprém Megyei Levéltár a városi épületállomány adatait tartalmazó házjegyzéket, a Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára városlakók illetőségi lapjait rögzíti adatbázisban.

A területi jegyzőkönyvek adatbázisai a központi, regionális és helyi szervek legfontosabb iratsorozatainak feldolgozását célozzák meg. A megyei tagintézmények közül a Zala Megyei Levéltár egy több éve folyó program keretében szisztematikusán végzi a 20. században keletkezett területek (pl. párt, tanács, képviselő-testület, közgyűlés), különböző

közigazgatási szinteken (megye, járás, város, község) keletkezett jegyzőkönyvei napirendi pontjainak adatbázisba rendezését, ezt a tevékenységet folytatják 2019-ben is. Hasonló, nagy volumenű munkát végez 2019-ben a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Soproni Levéltára, Somogy Megyei Levéltár, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár és a Pest Megyei Levéltár is. Reményeink szerint 2019 végére megteremtődik a lehetőség arra, hogy az 1945 utáni időszak minisztertanácsi jegyzőkönyveit is publikáljuk. 2019-ben folytatjuk az adatbázis pontosítását, a védett adatok kiszűrését és a képanyaghoz történő igazítását. A vármegyei és szocialista kori járási és megyei szervek, valamint a települési önkormányzatok jegyzőkönyveinek adatbázisban történő rögzítését tervezi a Baranya Megyei Levéltár, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár, a Pest Megyei Levéltár és a Zala Megyei Levéltár, vármegyei iratanyagok feldolgozását a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár és a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár.

A családi levéltárak egyik jellegzetes irattípusa a levelezés, amely a politikai élethez épp úgy jelentős forrásként szolgál, mint a magánélet mindennapjaihoz. Ehhez az irattípushoz készülnek adatbázisok a *missilis*-séma és feltöltő felület felhasználásával (*Adatbázisok online*) az Országos Levéltárban részben a Szepesi Kamara iratanyagához, részben a Rákóczi-család iratanyagához.

A levéltárak elfeledett irattípusai a fotók gyűjteménye. Ez annak ellenére igaznak tekinthető, hogy e források bemutatásával jóval ismertebbé tehetőek a levéltárak és iratanyaguk. A Veszprém Megyei Levéltár digitális képmásolatainak feldolgozását folytatja, azok adattartalmának adatbázisban való rögzítésével.

A megnövekedett ügyfélszolgálati igény hatékony elvégzése érdekében a Csongrád Megyei Levéltár bírósági, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár telekjegyzőkönyvi iratokat dolgoznak fel. Közjegyzői iratokra vonatkozó adatbázist készít a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára. Nagyszabású adatbázist épít a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár a vármegyei árvaszéki iratok mutatóihoz. A Heves Megyei Levéltár hadigondozottak adatbázisát hozza létre. A Békés Megyei Levéltár gazdag tematikus cédulagyűjteményét rögzíti adatbázisba. Az egyesületekkel kapcsolatban régi igény, hogy a központi nyilvántartás adatait könnyebben lehessen kutatni, ennek az igénynek a kielégítésére folytatja az Országos Levéltár az egyesületi adatbázis építését. Ezen túl a Minisztertanács, a Miniszterelnökség és a Belügyminisztérium legfontosabb iratanyagainak szisztematikus feldolgozását folytatjuk ugyanitt.

Az adatbázisok esetében fontos szakmai teendő az adatbázisokhoz megfelelő sémákat készíteni, hogy ezek segítségével az egyes forrástípusok egységes rendszerben rögzíthetők legyenek, és az informatikai háttér biztosítva legyen ahhoz, hogy gyorsan, a nemzetközi szabványok szerint tudjunk újabb feldolgozásokat végezni. Az Országos Levéltárban korábban megindultak e probléma megoldását célzó munkálatok, melyek 2019-ben is folytatódnak. Az eddig elkészült adatbázissémák (missilis, térképek, címereslevelek, testületi jegyzőkönyvek stb.) mellett az összeírás, illetve az I. világháború veszteséglistáinak feldolgozásához és publikálásához szükséges adatbázissémák kidolgozását végezzük el, részben. 2019-ben kerül sor a fenti adatbázissémák közül az összeírásokat, illetve a hasonló jellegű oszmán forrásokat feldolgozhatóvá és publikálhatóvá tévő sémák elkészítésére. Az összeírások mellett a testületi jegyzőkönyvek feldolgozása és az archontológiai feldolgozások a legkiemelkedőbb szakmai feladatok az MNL tagintézményei számára. Ennek érdekében az országos hatáskörű, ill. vármegyei/megyei testületek adatbázisainak a betöltésére és publikálására kerül sor. Ebben az esetben nem csupán az adatbázisban, hanem az OCR-rétegekben történő keresést is kifejlesztjük. Az adatbázisok jobb használhatósága, az itt előforduló személy-, hely- és tulajdonnevek azonosítása, egységes kezelése érdekében folytatjuk az elmúlt években fejlesztett új Névtér bevezetését és összekapcsolását az *Adatbázisok online* további feltöltő felületeihez. Ennek az alkalmazásnak a bevezetése a történeti okok miatt oly gyakran változó közigazgatási rendszerek és helynevek kezelésében óriási segítséget jelent az MNL összes tagintézménye számára. A Névtér adatbázis kiterjesztése a már fejlesztett adatbázisokra és az adattartalom állandó javítása és bővítése folyamatos feladatot jelent a levéltárak munkatársainak. Ezek a munkálatok jelentős támogatást nyújtanak a megyei tagintézmények hasonló jellegű adatbázisainak építésében, illetve a gyors, az intézmény által költséghatékonyan kezelt adatbázisok publikálásában. A publikálási felület kialakítása mellett megtörténik a megyei levéltárak által eddig publikált adatbázisoknak az *Adatbázisok online* felületére történő feltöltésére ORACLE sémában.

Mint az az utóbbi évek koncepciózus adatbázis építéseiből kitétni, az *Adatbázisok online* még inkább kulcsszerepet tölt be az MNL adatszolgáltatásain belül. A megalapozottabb szakmai munka és a további fejlesztések elkerülhetetlenné válnak, így ennek előkészítésére a levéltári szabványok még tudatosabb alkalmazása végett az *Adatbázisok online* és a scopeArchiv EAD exportjának fejlesztését tűztük ki célul, hogy a rendelkezésre álló rendszerek könnyen migrálhatók és összeköthetők legyenek. Ezt követően arra törekszünk, hogy minél több adatbázist, köztük a megyei levéltárak eddig elkészült és nyilvántartásba vett adatbázisait is migráljuk az AOL új verziójába. A fejlesztés másik célja az *Adatbázisok online* új verziójának, és főként új keresőfelületének kifejlesztése. Ez utóbbi feladatokhoz szükséges szakmai koncepciót az MNL szervezete biztosítja.

Tematikus segédlet

A tematikus segédletek körében egyrészt a *Reformáció MNL* projekttel kapcsolatos adatgyűjtéseket tervezték a levéltárak, mint a Bács-Kiskun Megyei Levéltár. Anyakönyvekhez különféle mutatókat készít a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár. A Tolna Megyei Levéltár iskolai ingatlan-nyilvántartások digitális segédleteit készíti el. Kiemelkedő forrásértékkel bíró feudális kori anyagokhoz, városi kiváltságlevelekhez és káptalani hiteleshelyi és családi iratokhoz a Vas Megyei Levéltár készít tematikus segédleteket. Az Országos Levéltár folytatja a helytartótanácsi levéltárban található kereskedelmi és

folyószabályozási ügyekkel foglalkozó ügyosztály iratanyagáról, illetve az itt található vagy a térkép- és tervtárba áttett tervekről és térképekről, valamint az Egészségügyi Minisztérium TÜK iratairól készít tematikus jegyzéket.

III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat

III.8.1. Általános feladatok

A kutatószolgálat elsődleges szerepe, hogy a levéltári anyagot a kutatók részére hozzáférhetővé és kutathatóvá tegye, egyrészt hagyományos módon, papír alapon, másrészt egyre nagyobb mértékben digitális formában. *Célunk, hogy az iratanyaghoz való hozzáférés megkönnyítésével kutatóink elégedettségét növeljük, illetve lehetőség szerint új kutatói rétegeket is megszólítsunk, főként az online elérhető adatbázisok használatán keresztül.*

Klasszikus kutatószolgálati munkánk a bel- és külföldi kutatók regisztrálása, tájékoztatása és iratanyaggal való ellátása. A kutatószolgálaton dolgozó munkatársak személyesen, emailben, és telefonon is tájékoztatják a kérdésekkel hozzájuk forduló kutatókat, érdeklődőket. A kutatószolgálat közvetíti ezen kívül a kutatók felé a reprodukciós szolgáltatásokat (digitális másolat, fénymásolat, mikrofilm), illetve intézi a kutatói megrendelésekkel kapcsolatos ügyeket. Az előző évekhez hasonlóan, 2019-ben is kiemelt hangsúlyt fektetnek tagintézményeink a kutatószolgálati feladatok pontos, szakszerű ellátására, figyelembe véve a vonatkozó jogszabályokat, az MNL hatályos Kutatási Szabályzatát, továbbá a belső utasításokat és a határidőket.

A kutatóforgalmi adatok változása és várható alakulása

A kutatóforgalmi adatok pontos nyomon követése és elemzése, valamint a kutatói szokások és igények változásának figyelése fontos feladat a kutatószolgálatok tevékenységének megújítása és a szükséges változtatások meghatározása szempontjából. *A 2019. évben az előző évekhez hasonló kutatói forgalmat várunk az Országos Levéltár és a megyei tagintézmények kutatótermeiben, illetve enyhe csökkenést valószínűsítünk a beiratkozott kutatók létszámában és a kutatási esetekben, összefüggésben a digitalizációval, valamint az online elérhető források, adatbázisok gyarapodásával.*

2019-ben MNL szinten összességében a következő kutatóforgalomra számítunk: hatezerhez közeli kutatói létszámra (kb. 5700-6000 között), huszoneezer körüli kutatási esetre (kb. 24-27 ezer között), és nagyjából hasonló számú leadott kérésre (kb. 25-28 ezer között).

Az MNL kutatóforgalmi adatai 2018-ban tagintézmény-típusok szerint

Tagintézmény-típusok	Regisztrált kutatók	Külföldi kutatók	Tudományos kutatók	Kutatási esetek	Kutatási kérelmek	Leadott kérések
Országos Levéltár (OL)	1730	181	940	9363	1560	12683
Megyei levéltárak összesen	4232	167	983	17564	4273	14834
MNL összesen	5962	348	1923	26933	5833	27517
OL az MNL %-ában	29,02%	52,01%	48,88%	34,79%	26,74%	46,09%
Megyei levéltárak az MNL %-ában	70,98%	47,99%	51,12%	65,21%	73,26%	53,91%

A kutatói forgalomban jelentős súlyt képvisel az MNL intézményhálózatán belül az Országos Levéltár, hiszen az előző évek tendenciái szerint a központi tagintézmény adja a regisztrált kutatók közel 30%-át, a külföldi (azaz külföldi lakcímmel rendelkező) kutatók több mint felét, a kutatási kérelmek több mint egynegyedét, a kutatási esetek több mint egyharmadát, és a leadott kérések több mint 40%-át.

Bár a kutatóforgalmi adatok tekintetében az MNL OL kiemelkedő szerepe vitathatatlan, a megyei levéltárakban mért több mint 17 ezer kutatási eset, a több mint négyezer regisztrált kutató, és a hasonló számú kutatási kérelem azt igazolja, hogy *a megyei intézményekben végzett történeti, helytörténeti és családtörténeti kutatások fontos részét képezik a nemzeti, a lokális és a családi múlt megismerésének, illetve a történeti források feltárásának.*

A reprográfiai szolgáltatások átstrukturálódása

A kutatói célú fénymásolás terén az elmúlt két évben jelentős volt a visszaesés, miközben a *digitális másolatkiadás szerepe látványosan növekedett, ami elsősorban az Országos Levéltárban a megrendelések terén bekövetkezett strukturaváltással magyarázható*. 2017-ben MNL szinten még csak háromszoros volt a különbség a digitális másolatok javára, míg az Országos Levéltárban hatszoros. 2018-ban MNL szinten már kilencszeresre nőtt a különbség, az OL-ban viszont már 85-szörösre. Ez a változás azt követően erősödött fel, hogy a digitális másolatok árát az OL jelentősen csökkentette, de a tendencia 2018-ban is folytatódott. Ezzel szemben a megyei levéltárak többségében (13 tagintézményben) még 2018-ban is több fénymásolat készült, mint digitális másolat, tehát ezekben a tagintézményekben a digitális másolás irányába történő elmozdulás jóval lassúbb, aminek jórészt a megfelelő eszközállomány (jó minőségű, megfelelő szkennerek) hiánya volt az oka. Ám ez a helyzet valószínűleg változni fog a most zajló infrastrukturális fejlesztések hatására.

2018-ban a kutatói célú digitális másolatoknak messze több mint 90%-a az OL-ban készült, amint azt a következő táblázat is mutatja. Mivel az MNL vezetése is a digitális másolást preferálja, a fentiek kedvező tendenciák. *2019-ben azzal számolunk, hogy a tendencia folytatódik, s ezzel együtt a megyékben is csökken a megrendelt fénymásolatok száma, s a nő a digitális másolatok aránya.*

Fotójegyek és kutatói megrendelésre készített másolatok megoszlása 2018-ban

Tagintézmény-típusok	fotójegyek száma	fénymásolt oldalak	szkennelt oldalak
Országos Levéltár (OL)	873	471	40383
Magyei levéltárak összesen	921	4300	3578
MNL összesen	1794	4771	43961
OL az MNL %-ában	48,66%	9,87%	91,86%
Magyei levéltárak az MNL %-ában	51,34%	90,13%	8,14%

III.8.2. Szervezeti, infrastrukturális és személyi adottságok

Kevés kivételtől eltekintve (pl. Jász-Nagykun-Szolnok, Heves, Zala) az intézményi hálózat megyén belüli tagoltsága (megyei fióklevéltárak létezése, illetve több telephelyen való működés) miatt több kutatószolgálatot működtetnek a tagintézmények. A megyei levéltárak arra törekzenek, hogy a kutatószolgálatot a jogszabályok által előírt heti legalább négy napra elosztott 30 órában tartsák nyitva. A fióklevéltárakban azonban – általában a kisebb látogatottság és a kevesebb munkatárs miatt – a 30 óras nyitvatartási időt nem tudják mindenhol biztosítani.

A kutatószolgálaton közreműködő munkatársak számát tekintve megállapítható, hogy a kisebb személyi állománnyal rendelkező tagintézményekben szinte minden szakalkalmazott részt vesz a munkában, míg a nagyobb létszámú levéltárakban általában csak meghatározott személyek látják el a kutatószolgálati feladatokat. *A tagintézmények között nagy különbség van infrastrukturális háttér, ezen belül különösen informatikai adottságok, számítógépekkel és szkennerekkel való ellátottság tekintetében. Ezt a különbséget csökkenti a KÖFOP pályázat keretében vásárolt informatikai eszközállomány, amiből a megyei tagintézmények kiemelt mértékben részesedtek a múlt év végén, s munkába állításuk, beüzemelésük 2019 elején megkezdődik.*

Az MNL Országos Levéltárának kutatótermei 2018 májusától újra három telephelyen működnek, hétfőtől péntekig tartó, de naponként váltakozó hosszúságú nyitvatartással. 2019. év elejére tervezzük az OL Daróczi úti kutatója működési rendjének felülvizsgálatát, a kutatási korlátozások enyhítését. A tervek szerint helyben kiadjuk, illetve megújítjuk a látogatójegyeket, és rögzítjük a kutatási kérelmeket (2018-ban ezt a tevékenységet a Bécsi Kapu téri Információs Iroda munkatársai végezték). Sajnos a kutatóterem kedvezőtlen fizikai adottságain, szűk befogadó kapacitásán nem tudunk változtatni, ezért az előzetes időpontfoglalást nem kívánjuk megszüntetni.

III.8.3. Elektronikus szolgáltatások bevezetése, bővítése

III. 8.3.1. Kutatói nyilvántartás, online elektronikus szolgáltatások

A kutatószolgálatok működésének kiemelt stratégiai területe a scopeArchiv, valamint az Elektronikus Levéltári Portál (ELP) szolgáltatásainak alkalmazása. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára már évek óta a scopeArchiv rendszerét használja a kutatószolgálati nyilvántartások vezetésére, beleértve a kutatók regisztrációját, a kutatási kérelmek, valamint a kutatói kérések és a kutatási esetek rögzítését.

Célunk, hogy 2019-ban folytassuk az Országos Levéltárban az áttérést – amennyire a technikai és a személyi feltételek lehetővé teszik – az online elektronikus szolgáltatásokra, azaz az ELP funkcióinak az alkalmazására, ez alatt értve elsősorban az online kutatói regisztrációt (ami szűk körben már működik), valamint az online kutatói kérést. Az idevágó feladatok sokrétűek, adminisztrációs többletmunkával járnak, és képzést igényelnek. Ráadásul az online elektronikus szolgáltatások terén a kutatószolgálatra hárul, mint feladat a kutatók tájékoztatása a publikus felületek használatáról (illetve ehhez segédanyagok készítése), valamint az egyes iratórző főosztályok munkájának támogatása (pl. a referensek munkájának segítése az online kikérés bevezetésekor).

A megyei tagintézmények munkatervi feladata, hogy tervezzék és készítsék elő a kutatók nyilvántartásának scopeArchive-ban való vezetését, valamint az ehhez szükséges infrastrukturális fejlesztések megvalósítását, és a munkatársak képzését.

A perspektivikus terv az MNL egységes kutatószolgálati nyilvántartásának kialakítása. Ez fontos lépés lenne az intézményi integráció terén, másrészt gyakorlati előnyökkel is jár: azon túl, hogy könnyebben elkészíthető és pontosabb kutatóforgalmi statisztikákat eredményez, megteremti annak a lehetőségét, hogy a kutatóknak elég legyen egy helyen beiratkozni, regisztrálni, és tudományos kutatáshoz egy helyen leadni a támogató nyilatkozatot, mert a kiállított látogatójegyet és a támogató nyilatkozatot a többi tagintézmény kutatótermei is elfogadják. Ez jelenleg csak az Országos Levéltáron belül, annak kutatótermei között működik.

A megyei tagintézmények számítógépparkjának fejlesztése megindult a KÖFOP pályázat keretében, így vélhetően elhárulnak az infrastrukturális akadályok a scopeArchiv MNL szintű alkalmazása előtt. A változásra való felkészülést, és a kutatószolgálatban dolgozó munkatársak felkészítését képzésekkel, továbbképzésekkel kell segíteni. Az MNL OL kutatószolgálat vállalja, hogy – lehetőségeihez és kapacitásához mérten – tájékoztatással, tapasztalatok és ismeretek átadásával segítséget nyújt a megyei tagintézmények számára a scopeArchiv kutatószolgálati alkalmazásában.

III. 8.3.2. A digitális kutatás és az adatbázisok növekvő szerepe

Az MNL egyértelműen a digitális kutatást preferálja, szerepét növelni igyekszik. A kutatók tájékozódásában fontos szerepet játszik az MNL AdatbázisokOnline felületéről elérhető számos adatbázis, az ELP-ről elérhető scopeQuery, az Európai Levéltári Portál szolgáltatásai, az Arcanum adatbázisai (ADT plusz, Hungaricana), továbbá illetve az Országos Levéltár kutatótermeiből elérhető adatbázisok, valamint az egyes megyei levéltárak saját adatbázisai. Jelenleg zajlik az AdatbázisokOnline keresőfelületének megújítása, ami reményeink szerint 2019 első felében befejeződik, s az új felület várhatóan megkönnyíti majd az adatbázisokban való eligazodást és a keresést a kutatók számára.

MNL szinten a KÖFOP keretében megvalósuló infrastrukturális fejlesztés fontos hozadéka lesz a digitális kutatás további erősödése a tagintézményekben.

A kutatóforgalmi adatok (kutatói létszám, kutatótermi kutatási esetek) utóbbi években bekövetkezett csökkenésének okát jórészt arra vezethetjük vissza, hogy egyre több digitális iratmásolat válik bárki számára online elérhetővé különböző adatbázisokon keresztül, amelyek kutatásához se kutatótermi jelenlét, se kutatói regisztráció nem szükséges, így ezek kutatása – statisztikai értelemben – kutatási esetet sem eredményeznek.

Az Országos Levéltárban a Hess András téri digitális kutató bezárását követően a digitális kutatás súlypontja, illetve ezen belül a digitális anyakönyvi adatbázis kutatása az óbudai kutatóteremre helyeződött, és ez egyelőre így is marad a Daróczi úti kutató szűk kapacitása miatt.

A kutatótermekben szolgáltatott elektronikus adatbázisok és segédletek közül jelentőségét tekintve kiemelkedik az anyakönyvi adatbázis, amely jelenleg a messze legnépszerűbb az MNL adatbázisai között. Az Országos Levéltár óbudai mikrofilmtárában őrzött, egyházi anyakönyveket tartalmazó mikrofilmek digitalizációja, és a digitális hozzáférés bővítése nagy fejlődést jelent a családkutatók számára. Az Országos Levéltár digitális anyakönyvi adatbázisa 2017-től számos megyei tagintézményekben elérhetővé vált, s ez a tendencia 2018-ban folytatódott.

Az egyházi anyakönyvi gyűjtemény jelentős része már digitalizálásra került. A még nem digitalizált anyakönyvi mikrofilmek jelenleg kizárólag az MNL óbudai kutatótermében kutathatók. Az intézmény tervezi az anyakönyvi mikrofilmek digitalizációjának folytatását, illetve befejezését. Mivel a genealógiai kutatás több évtizede virágzik Magyarországon, az anyakönyvi adatbázis széles körben való elérhetővé tételével a Magyar Nemzeti Levéltár fontos küldetését teljesíti, és a korábbinál szélesebb társadalmi rétegek számára nyújt szolgáltatást.

III.8.4. A kutatók tájékoztatása

A tájékoztatási esetek számában korábban megfigyelhető lassú emelkedést az elmúlt évben nagymértékű növekedés követte. Az esetek tagintézmények szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy a megyékben nagyobb szerepe van a közvetlen, személyes tájékoztatásnak, ugyanis ez a forma teszi ki az esetek mintegy felét (50,6%-át, 7697 esettel), míg az emailben és a telefonon való tájékoztatás ennél jóval kevesebb. Ezzel szemben az MNL Országos Levéltárában az emailben tájékoztatási esetek súlya megközelíti a személyes tájékoztatását: az előbbi aránya 42%, az utóbbi 36%.

Tagintézmény-típusok	Személyes tájékoztatási esetek	Tájékoztatási esetek emailben, levélben	Telefonos tájékoztatási esetek	Összes tájékoztatási eset	Idegen nyelvű tájékoztatási esetek
Megyei levéltárak	7697	4572	2817	15218	689
Országos Levéltár	9709	8399	5248	23356	2906
MNL összesen	17406	12971	8065	38574	3595

Az Országos Levéltárban jóval több az emailés és a telefonos tájékoztatás, mint a megyékben együttvéve (kb. 65%). Az idegen nyelvű tájékoztatási esetek túlnyomó többségét az Országos Levéltár adja, mintegy 80%-át. A tájékoztatás terén hasonló tendenciákra számíthatunk 2019-ben is.

A kutatószolgálatok munkatársai tájékoztató munkájuk során sokféle nyilvántartást, segédletet, adatbázist használnak: scopeArchiv, Európai Levéltári Portál (scope Query, publikus SDB anyagok), papíralapú és elektronikus segédletek, AdatbázisokOnline, FondX, Hungaricana, ADT plusz, stb. Az adatbázisok integrációja, közös keresőfelülete remélhetőleg könnyíti majd a munkán. A kutatók tájékoztatása egyre több időt vesz igénybe, mivel az utóbbi időben nőtt az előképzettség nélküli, „amatőr” kutatók száma, akik nem ritkán gyors és látványos kutatási eredményekre számítanak, nem ismerve a levéltári kutatás természetét, a kutatni kívánt iratanyag jellegét. A felkészületlenség és a kellő tájékozódás hiánya is szerepet játszik benne, hogy a kutatók tájékoztatása és a kutatói kérések feldolgozása jelentős időt igényel. Ugyanakkor továbbra is jelen vannak a felkészült, tudományos háttérrel rendelkező kutatók, akik másfajta odafigyelést, és részletekre figyelő tájékoztatást igényelnek.

A kutatók megfelelő tájékoztatásához és kiszolgálásához, sőt általában a kutatószolgálat eredményes működéséhez hozzátartozik, hogy folyamatosan kövesse figyelemmel a kutatási trendek és a kutatói igények, szokások változását. Annak érdekében, hogy átfogó és részletes képet kapjunk, szeretnénk 2019 második felében megtervezni egy felmérést, ami a kutatási igényeket és a kutatói szokásokat méri az Országos Levéltárban és a megyei tagintézményekben, a négy évvel korábbi, 2015-ben zajlott online felméréshez részben hasonló módon, ugyancsak online felméréssel. Az új felmérésnek fontos szempontja, hogy az egyes tagintézményekre szűrhető adatokat kapjunk, ne csak MNL-szintű, nagy átlagot.

Az Országos Levéltár hírlevelek küldésével évek óta folyamatosan tájékoztatja a kutatókat, amit 2019-ben is folytatni fogunk. Fontos feladatunk továbbra is az MNL gyűjtőportálján a levéltári kutatással kapcsolatos tartalmak megújítása és bővítése. Célunk, hogy a portálon a levéltári kutatásról hiteles, hasznos, naprakész információt tegyünk közzé közérthető formában. A kutatói igényeknek megfelelően, a nem mindenki számára közérthető és követhető, túl hosszú, és jogi nyelvezetet követő szabályzatok fölé/elé rövidebb, egyszerűbb és praktikus tanácsokat tartalmazó útmutatásokat tervezünk készíteni. A tagintézményeknek a kutatással kapcsolatos információkat, a segédanyagokat és a nyomtatványokat interneten keresztül ugyancsak elérhetővé kell tennünk.

A megyei levéltárak kutatószolgálatai, valamint az Országos Levéltár óbudai kutatóterme és Információs Irodája számára a tájékoztatásban külön feladat a sok esetben teljesen kezdő családfakutatók segítése. Több megye segíti, felkarolja az amatőr családkutatók tevékenységét, és tervezi részükre tájékoztató fórumok, előadások tartását. A Szolnok megyei kollégák együttműködése a Szolnoki Családkutató Klubbal immár hagyományosnak mondható. Baranya, Tolna és Somogy megye levéltárai 2019-ben folytatják az előző év közös projektként elindított, több foglalkozásból álló, családfakutató kurzusukat, sőt 2019-ben e sikeres projekt mintájára Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád és Veszprém is tervez hasonló rendezvényt. Az Országos Levéltár kutatószolgálati ugyancsak tervezi a 2018. évi Kulturális Örökség Napjai keretében tartott családkutató programjának folytatását előadások, és gyakorlati segítséget nyújtó nyílt napok formájában.

III.8.5. Ügyfélszolgálat

A tagintézmények ügyfélszolgálati számára a legfontosabb változás az előttünk álló esztendőben – a KÖFOP pályázat eredményeként – az elektronikus csatlakozás a kormányhivatalok és a szakigazgatási szervek közigazgatási folyamataihoz. A rendszer bevezetésére várhatóan 2019 nyarán kerül sor. A projekt keretében a levéltárak informatikai eszköztára megújul, az ehhez szükséges eszközök már kiszállításra kerültek, a technikai feltételek kiépítése megvalósult. Az éves ügyszám alakulására a rendszer bevezetése nem lesz hatással, viszont a személyes megkeresések száma várhatóan csökken, amennyiben lehetővé válik a kormányablakon

keresztül történő megkeresés. A magánszemélyektől érkező megkeresések többsége eddig is valamely államigazgatási szerv által továbbküldött ügyfél volt, a jövőben az ilyen ügyek intézése a rendszernek köszönhetően egyszerűsödik.

Az előző évekhez hasonlóan az ügyfélszolgálatok 2019-ben is kiemelt hangsúlyt fektetnek az adatszolgáltatás pontos, jogszerű, határidőket betartó ellátására, figyelembe véve a vonatkozó jogszabályokat és belső utasításokat. *Az ügyfélforgalom döntő hányadát – az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően – továbbra is a megyei levéltárak fogják ellátni.* Az éves ügyfélforgalom várhatóan hasonlóan alakul a 2018. évi adatokhoz (29635), a megkeresések többsége 2019-ben is a hivatalos szervektől fog érkezni.

Továbbra is kiemelkedő mennyiségű megkeresésre lehet számítani hadigondozási ügyekben a Szabolcs-Szatmár-Bereg, a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Heves és a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárakban. Az elmúlt évek tendenciáját figyelembe véve továbbra sem fog csökkenni az ilyen típusú ügyek száma. Az érintett tagintézményekben az ügyfélszolgálattal foglalkozó munkatársakon kívül gyakorlatilag a teljes személyi állomány igénybevételére szükség van a feladatok megfelelő ellátása érdekében. A Nógrád Megyei Levéltárban a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások terén az elmúlt évek adatai alapján az előttünk álló esztendőben is jelentős ügyszámra lehet számítani. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal iratai átvételének következtében a Fejér Megyei Levéltárban várható az állampolgársági ügyek számának jelentős emelkedése.

Fontos megjegyezni, hogy az éves ügyfélforgalom alakulását nem egyszerű pontosan megbecsülni, annak alakulására hatással lehet például egy időközben hozott kárpótlási jogalkotás, amint ez korábban a hadigondozás esetében is történt. *A 2018. évi ügyfélforgalmi adatok tükrében előreláthatóan 2019-ben is az összes megkeresés mintegy felét a hadigondozási ügyek és a fogják kiteenni.* A legtöbb tagintézmény esetében a vezető ügytípust várhatóan továbbra is a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások képezik, leszámítva a már említett négy megyét, ahol a hadigondozás dominál. A korábbi évek adatainak megfelelően jelentős számú megkeresés várható építési, hagyatéki ügyekben, valamint iskolai végzettség igazolások esetében. Az ügyfélforgalom alakulásában előfordulhat egy-egy ügytípus helyi dominanciája, ami függhet egy adott iratanyag átvételétől (pl. hagyatéki ügyek, földhivatali iratok).

Az ügyfélforgalmat ellátó munkatársak száma tagintézményenként változó, egy-egy kiemelt ügy esetén további munkatársak bevonására is szükség lehet.

III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység

Az MNL központi és megyei tagintézményeiben az általuk őrzött iratanyaggal kapcsolatos levéltári alaptevékenységek mellett több évtizedes hagyományokkal rendelkező tudományos kutatómunka és szisztematikus kiadvány-készítési tevékenység zajlik. Ez 2019-ben is összhangban lesz az intézmény középtávú tudományos tervével, annak főbb célkitűzéseivel, az ott kidolgozott középtávú tudományos stratégiával. Az intézmény tudományos kataszterét alapul véve, az eddigieknél nagyobb figyelem irányul az intézményi tudományos tevékenység hatékonyabb összehangolására és hasznosítására. Tovább folytatódik a már elkezdett, kiemelt intézményi projektek megvalósítása, így például az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő büntetőpercek anyagainak feltárása, vagy az 1848 előtti vármegyei és városi jegyzőkönyvek, hiteleshelyi jegyzőkönyvek regesztáinak elkészítése, közzététele. Tovább zajlik az 1526–1570-es időszakot érintő iratfeltáró projekt, valamint a Mikes Program is. A Nemzeti Emlékezet Bizottságával közösen elindul egy hároméves projekt, amely az 1945 utáni jog- és tulajdonfosztás, illetve a gazdaélet megtörésének történetét dolgozza fel.

Az MNL 2019-ben is nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az intézmény Középtávú Tudományos Tervében megfogalmazott célkitűzések a tagintézmények tárgyevi munkaterveiben is visszatükröződjenek, és az intézményi szintű tudományos munka irányát – a hagyományok és adottságok figyelembevételével – egységes szempontok szabják meg.

2019-ben az Országos Levéltárban 67, a megyei tagintézményekben 156, tudományos munkát is végző levéltáros dolgozik. Az összesen 223 tudományos munkatárs közül a központban 22, a tagintézményekben 39 főnek van tudományos fokozata. A 2019-re tervezett fokozatszerzési eljárások száma 11. A központi szervezeti egységekben 41, a megyei levéltárak munkatársai közül 112, összesen tehát 153 fő vesz igénybe kutatónapot 2019-ben. Az igénybe vehető kutatónapok száma az OL-ban 1583, a megyei tagintézményekben 3879, összesen tehát 5462 nap. A fenti számok is azt tükrözik, hogy a történeti segédtudományok és a történelem kutatásának terén az MNL rendelkezik az egész országot átfogó legjelentősebb, társadalmilag is jól beágyazott kutatói hálózattal. A levéltárosok kutatási eredményeikről konferenciákon, papíralapú és elektronikus kiadványokon keresztül adnak számot 2019-ben is. E publikációk döntő része a levéltárak honlapján is nyomon követhető. Az MNL Kutatónap szabályzata értelmében a kutatónapot igénybe vevő munkatársaknak publikációs jegyzékeiket az MTA Magyar Tudományos Művek Tára internetes portálon is vezetniük kell.

Az Országos Levéltár az Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság megállapodása alapján, a Nemzeti Emlékezet Bizottságával együttműködve, Kádár János és Ny. Sz. Hruscsov viszonyáról, tágabb kontextusban az 1956–1964 közötti magyar–szovjet kapcsolatokról dokumentumgyűjteményt hoz létre. *Trainer ungherese – magyar sportoktatók Olaszországban a két világháború között* címmel kamarakiállítás nyílik az Országos Levéltár Bécsi kapu téri épületében. Ugyanott 2019. március 15-én az 1848/49-es forradalomhoz és szabadságharchoz kapcsolódó időszak kiállítás nyílik. Neves előadók részvételével 2019 őszén nemzetközi konferenciára kerül sor *Parliaments, interests, convictions* címmel. Az Országos Levéltár 2019-ben ismét megszervezi a már hagyományossá vált közigazgatás-történeti konferenciáját, ezen kívül lesz egy állományvédelmi

konferencia, valamint egy Ember Győző-emlékkonferencia is. Az Országos Levéltár Budapest Főváros Kormányhivatalával együttműködve *Névváltoztatások Magyarországon (18–21. sz.)* címmel workshopot szervez. Az 1919-es év eseményeire emlékezve tematikus forráskiadvány jelenik meg a Tanácsköztársaságról, és a trianoni békeszerződés közelgő 100. évfordulója alkalmából is több kötet kiadását tervezi az Országos Levéltár. Megjelenik a *Kik vagyunk? Magyarországi nemzetiségek* című kiállítás katalógusa magyar, majd angol nyelven, továbbá egy művelődéstörténeti, valamint a magyar törvényhozás történetét tárgyaló tanulmánykötet. Napvilágot lát *A Hunyadiak címerlevelei, 1447–1489* című könyv a Mátyás király emlékévé keretében.

Az Országos Levéltár kiadványai között a periodikák meghatározó szerepet töltenek be. A papíralapú folyóiratok közül elsőként a 2015-ben mind külsőleg, mind tartalmilag megújult, jelenleg évente egyszer megjelenő *Levéltári Közleményeket* említjük meg. Az 1923 óta megjelenő folyóirat a magyar történész és levéltáros szakma egyik legelismertebb tudományos kiadványa. A *Levéltári Szemle* a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, a Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa, valamint a Magyar Levéltárosok Egyesülete évente négyszer megjelenő, közös folyóirata, amely a levéltártudománnyal kapcsolatos szakkikkek mellett hírt ad a levéltáros szakma főbb eseményeiről, tudományos konferenciáiról és kiadványairól. A szintén évente négyszer megjelenő *Turult* a Magyar Történelmi Társulattal, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társasággal közösen adja ki az Országos Levéltár, a heraldika, a diplomatika, a szfragisztika és a genealógia eredményeinek bemutatására. A magyarságtudományi forrásokat publikáló, a hungarológia vezető hazai műhelyei által kiadott *Lymbus* évkönyv szerkesztésében is részt veszünk, elsősorban a külföldi hungarika-kutatások során felfedezett iratok, tanulmányok közlését tekintve feladatának az 1526–1918 közötti korszakból. A 2013-ban alapított, 2014-től megjelenő *Catastrum* című évnegyedes folyóirat a katasztertörténeti kutatások eredményeit publikálja, 2015-től a Földművelésügyi Minisztériummal közös kiadásban jelenik meg. Az online periodikák között az évente hatszor megjelenő 20. századi forrásközlő folyóirat, az *ArchívNet* a legjelentősebb, amely 2016-ban tartalmi és formai szempontból egyaránt megújult. A tudományos igényű forrásközlések eredményeként a lap ma már széleskörűen elfogadott a szakmai világban. Sajátos publikációként készül *A hét dokumentuma*, amely az Országos Levéltár honlapjának része, valamint az *Aktakaland blog*.

A Magyar Nemzeti Levéltár megyei tagintézményei jelentős részt vállalnak az intézmény tudományos munkájából. A megyei levéltárakban folyó kutatómunka összhangban áll az intézmény Középtávú Tudományos Tervével, különösen nagy hangsúlyt kapnak az MNL közös kutatási projektjei, ugyanakkor a megyei levéltárak révén az MNL erőteljesen jelen van az egyes régiók, az egyes megyék történettudományi kutatásaiban is. A megyei tagintézményekben 2019-ben 156 tudományos munkatárs dolgozik, közülük 39-nek van tudományos minősítése. Az előrelépést jelzi, hogy 16 fő vesz részt doktori képzésben, közülük 2019-ben előreláthatólag 6-an szerzik meg a minősítést. A tudományos munkatársak közül 112-en vehetnek igénybe kutatónapot, e munkatársak összesen 3879 kutatónapot fognak felhasználni. A megyei levéltárak saját kiadásban 46 önálló kötet megjelentetését tervezik, más kiadónál 14 kiadvány lát napvilágot. A papíralapú kiadványok mellett a megyei tagintézmények elérhetővé tesznek 14 különböző műfajú online kiadványt. A tagintézmények munkatársai 243 tanulmány megírását és 205 előadás megtartását tervezik. A megyei tagintézmények a 2019. év folyamán összesen 34 konferenciát szerveznek. 42 jelenleg futó hazai tudományos programban 54-en vesznek részt, 15-en 10 különféle nemzetközi kutatási programban is dolgoznak. A felsőoktatásban 4 munkatársuk vesz részt. Elindul egy, a NEB-bel közös hároméves projekt, amely az 1945 utáni jog- és tulajdonfosztás, illetve a gazdálit megteremtésének történetét dolgozza fel, adatbázist építve, forrásfeltárást végezve, kiadványokat jelentetve meg. A megjelenés formáját illetően többségben vannak a papíralapú kiadványok, de vannak digitális kiadványok is, mint például a Bács-Kiskun Megyei Levéltár évente kétszer megjelenő *Múltbanéző* című periodikája, vagy a Veszprém Megyei Levéltár *Veszprém megyei kaleidoszkóp* és más adatbázisai.

A tervezett megyei levéltári kiadványok gazdag tematikáját tükrözi egy messze nem teljes felsorolás is:

Bács-Kiskun Megyei Levéltár

- *Múltbanéző* (digitális folyóirat), 14–15. sz.

Baranya Megyei Levéltár (a Somogy Megyei és a Tolna Megyei Levéltárral közösen)

- *Reformáció a Dél-Dunántúlon. A reformáció 500. évfordulójának emlékére az MNL Baranya Megyei Levéltára 2016. október 19-én és 2017. szeptember 14-én, az MNL Somogy Megyei Levéltára 2017. október 24-én, az MNL Tolna Megyei Levéltára 2017. november 3-án tartott konferenciájának tanulmányai.* Szerk. Borsy Judit. MNL BaML – MNL SML – MNL TML, Pécs – Szekszárd - Kaposvár, 2019

Békés Megyei Levéltár (más kiadóval közösen)

- *Anno – művelődéstörténeti tárcák Gyula történetéből.* Szerk. Erdész Ádám, Héjja Julianna Erika. Gyula, Gyulai Hírlap Nonprofit Kft., 2019. (A *Gyulai Hírlap*ban levéltárosok tollából megjelent rövid írások gyűjteménye – 10 ív)
- Héjja Julianna Erika – Balogh Dorottya – Németh Csaba: *Bodóky Károly élete és munkássága.* Gyula, Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság, 2019. 13 ív

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár

- Kurucz Ádám – Turbucz Péter: *A Tanácsköztársaság Borsod-Abaúj-Zemplén megyei dokumentumai* (forráskiadvány)
- Tóth Péter: *Borsod vármegye közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvei*, II. 1579–1581

Csongrád Megyei Levéltár

- *Hódmezővásárhelyi református prédikátorok és lelképásztorok almanachja 1569-től a legújabb időkig*. Összeállította: Presztóczy Zoltán
- *A hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság 2019. évi évkönyve*

Fejér Megyei Levéltár

- *Széchenyi Zsigmond emlékkönyv*. Tanulmánykötet. Terjedelem: 160 oldal
- *Adatbázis az I. világháború emlékműveiről*

Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltára

- *Németh István I. világháborús hadifogoly-naplója*
- Néma Sándor: *Zsidó-keresztény együttélés Győr vármegyében, 1735–1914*

Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár

- Balla Tibor – Dominkovits Péter: *Simon Elemér, Sopron megye főispánjának I. világháborús fotóalbuma* (forráskiadvány)
- *Házi Jenő I. világháborús naplói*. Sajtó alá rendezte, bevezette, jegyzetekkel ellátta Kincses Katalin Mária (forráskiadvány)

Hajdú-Bihar Megyei Levéltár

- *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XXXVI*
- *Az 1626–1627. évi magisztrátusi jegyzőkönyv*

Heves Megyei Levéltár

- *Andornaktálya község monográfiája*

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár

- Szikszai Mihály: *Adatok Jász-Nagykun-Szolnok megye vasúttörténetéhez* (kb. 263 oldal)
- *ZOUNUK Levéltári Évkönyv*, 32. szám (292 oldal)

Komárom-Esztergom Megyei Levéltár

- *Források Komárom megye 1956-os múltjából*. Szerzők: Horváth Attila, Tóth-Péter Veronika, Wencz Balázs
- *Közlemények Komárom-Esztergom Megye múltjából*. Szerkesztő: Wencz Balázs

Pest Megyei Levéltár

- *Az Erdődy család bécsi levéltárának középkori oklevélregesztái*, I. 1001–1387. Készítette Halász Éva és Piti Ferenc

Somogy Megyei Levéltár

- *Somogy megye múltjából*, 47–48. Levéltári évkönyv, 2017–2018.
- Récei Balázs: *A prostitúció és a polgári ethosz konfliktusainak Somogy megyei vonatkozásai*

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár

- *Levéltári Évkönyv*. Szerk. Galambos Sándor, Kujbusné Mecsei Éva
- *Nyíregyházi Tanítói Kör jegyzőkönyve*. Forráskiadvány, 2. rész. Összeáll. Henzsel Ágota, Utógondozás: Kujbusné Mecsei Éva

Tolna Megyei Levéltár

- Cserna Anna: *A Nagy háború emlékezete. Tolna megye és az I. világháború*
- Maul-Link Dóra: *Tolna megyei községek az 1828-as összeírás leírásai alapján. Alsónána-Izmeny*

Vas Megyei Levéltár

- Dominkovits Péter: *Szombathely privilegizált mezőváros gazdasága, társadalma a 17. században (1605/1606–1685)*. Szombathely, 2018, 320 p. (Archivum Comitatus Castriferrei, 8.)
- *Előadások Vas megye történetéről*. 7. Szerk. Mayer László. Szombathely, 2019, 493 p. (Archivum Comitatus Castriferrei, 9.)

Veszprém Megyei Levéltár

- Bauer Marcell: *Az isákefai Sándor család története*. Pápa, 2018
- Iklódy-Szabó Andor: *Visszaemlékezések*. Veszprém, 2019
- Lencsés Gyula: *Angolok a Bakonyban*. Budapest – Veszprém, 2019. (A Magyarország felfedezése c. sorozatban a Gondolat Kiadóval közösen)

Zala Megyei Levéltár

- *Száz történelmi Zalából. Epizódok, érdekességek Zala megye történetéből*. Tanulmánykötet. Szerk. Szabóné Simon Beáta (21 ív)
- *A protestantizmus zalai évszázadai*. Tanulmánykötet. A 2017. október 11-én tartott reformációtörténeti konferencia előadásai. Szerk. Erős Krisztina, Kulcsár Bálint (kb. 24 ív)

III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység

A közművelődési munkát 2019-ben is a 2014-ben elfogadott *A Magyar Nemzeti Levéltár közéleti és közművelődési koncepciója*

2015–2019 című dokumentumban leírtaknak megfelelően tervezzük, amely megfelel az MNL célkitűzéseinek, koordinálja a levéltári intézményrendszer közművelődési és levéltár-pedagógiai munkáját.

Az MNL megyei levéltárai és az OL között 2019-ben több közös MNL szintű projekt is folyik közművelődés és levéltár-pedagógiai területen.

Az MNL gyűjtőportáljának/honlapjának célja, hogy egységes, egyszerű, és felhasználóbarát módon tájékoztassa a kutatókat és érdeklődőket. Az intézményi integrációval együtt a közös gyűjtőportál/honlap a megyei levéltáraknak is jobb elérhetőséget és szélesebb látogatókört biztosít. A honlapon nagyobb hangsúlyt helyezünk a hírekre és a friss tartalmak előállítására is.

A nyitottsághoz hozzátartozik a közösségi médiák (Facebook, Instagram, Youtube) aktív használata és azok hozzáférése a gyűjtőportálhoz/honlaphoz. Szintén kiemelt helyet kapnak honlapunkon a tudományos, közművelődési és levéltár-pedagógiai programok, amelyek egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek.

Célunk, hogy minél több iratot és publikációt tegyünk digitálisan is közzé. Ehhez a munkához szorosan kapcsolódnak virtuális kiállításaink. Ezen kiállítások célja, hogy egy-egy új, vagy korábbi időszak kiállításunk bárki számára megtekinthető legyen.

III.10.1. Levéltár-látogatások, látogatócsoportok fogadása, levéltár-pedagógia

Az MNL minden levéltárában a szakmai munka mellett fontos szerepet kap a közművelődés és azon belül a levéltár-pedagógia. 2016-ban létrejött az országos levéltár-pedagógia hálózat, melyben minden megyei intézmény képviselteti magát. Folytatjuk a foglalkozások szervezését, amelyek 45, 90 és 120 percesek, az adott korosztályhoz és képzéstípushoz igazodnak. Minden esetben a levéltár intézményének kialakulásával és feladatainak bemutatásával kezdődnek, majd egy, az általános iskolák felső tagozatának, illetve a középiskolások tananyagához (történelem, magyar, földrajz, német, latin stb.) illeszkedő témát jár körül a kapcsolódó levéltári források kreatív módon történő feldolgozásával. Ebben a folyamatban fontos szerepe van a szaktanári előkészítésnek, melynek legfőbb feladata az érdeklődés felkeltése a ráhangolódás folyamatának elindítása, háttér ismeretek összegyűjtése. A levéltár-pedagógia célja olyan komplex látásmód kialakítása, mellyel a fiatalok képessé válnak hitek és tévhitek megkülönböztetésére, egy adott információ (pl. fotó, hírek) objektív elemzésére, el tudnak helyezni egy vizsgált dokumentumot térben és időben. A levéltár kincseinek, szellemi értékeinek megismerésével a diákok jobban megérthetik és sokkal inkább sajátjuknak érezhetik múltunkat és annak összefüggéseit.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár újítása, hogy a hagyományos levéltár-pedagógiai foglalkozások mellett a földrajzilag távol, más településeken lévő iskolákra is gondolva kísérletet tesznek a foglalkozások online úton való megvalósítására. *A levéltáros élete* címmel ugyanakkor image-filmet terveznek készíteni, amely nemcsak pedagógiai, hanem PR-célokat is szolgálhat.

Két megyei levéltárban egy-egy pályázat segítségével modern oktatótermeket alakítottak ki, a projekt lezárását követően meghatározott ideig kellett iskolai csoportokat fogadniuk. A pályázatok lezárultak ugyan, de a levéltárak folytatják a csoportos foglalkozásokat (pl. Szolnokon és Hajdúböszörményben). A Veszprém Megyei Levéltár a TIOP pályázat keretén belül hat iskolával kötött együttműködési megállapodást, amely alapján minden évben meghatározott számú levéltári órán vesznek részt a diákok. Idén tervezik, hogy az iskolákkal hosszútávú együttműködési megállapodásokat kötnek, és már az iskolákban is tartanak órákat.

A családbarát programokra is nagy hangsúlyt fektetünk 2019-ben (Március 15, májusi Múzeumi Majális, júniusi Múzeumok Éjszakája, szeptemberi Kulturális Örökség Napok).

Az MNL központi épületében hetente két alkalommal (hétfő, csütörtök) három-három óra erejéig folytatjuk a 2014-ben bevezetett fizetős nyílt napokat előre be nem jelentett hazai és külföldi látogatók számára. A 2018. év tapasztalata, hogy ezeken a napokon egyre több turista keresi fel a levéltár épületét.

III.10.2. Könyvbemutatók

Az MNL Országos Levéltára és megyei intézményei rendszeresen lehetőséget nyújtanak saját és más levéltárak kiadványainak bemutatására, de a helyi tudományos műhelyek (kutatóhelyek, levéltárak, közgyűjtemények, felsőoktatási intézmények) számára is megjelenési lehetőséget teremtenek kiadványaik bemutatására. A könyvbemutatók száma évente átlagban 20–25, egyúttal arra is törekszünk, hogy a bemutatott kerekasztal-jellegű viták követhessék, ez jelentheti egyszerre több kötet ismertetését vagy sajtónyilvános workshopot is.

Terveink szerint pl. ezekre a könyvbemutatókra kerül sor intézményeinkben: „*Forrásaink a reformációról*” – Békéscsaba, Szeged, Székesfehérvár, Esztergom, Budapest; „*Polgári életmód – polgári mentalitás*” – Gyula; „*Németh István I. világháborús hadifogoly naplója*” – Győr; „*A Székegyházi Hadosztály története II.*” – Veszprém; „*Tolna vármegye nemesi közgyűlési jegyzőkönyvei 1721-1725*” – Szekszárd; „*Borsod vármegye közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvei II. 1579-1581*” – Miskolc stb.

III.10.3. Közművelődési programok, rendezvények

A levéltár immár hagyományossá váló állandó rendezvényei a következők:

Március: *Március 15.* – OL: 1848/49-es szabadságharc tavaszi hadjárat évfordulója alkalmából, különböző állomásokhoz kötődő, feladatmegoldó családi programot szervez.

Május: *Múzeumok Majálisa* – budapesti helyszínnel a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében.

Június: *Múzeumok Éjszakája* – (OL: Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Borsod, Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Pest, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Vas és Veszprém megyei levéltárak). A tervek szerint minden résztvevő levéltár kamarakiállítással, iratbemutatóval és a levéltár bemutatásával készül.

Szeptember: *Kulturális Örökség Napjai* (OL: Az épület és raktárok bemutatása mellett időszaki tematikus kiállítás és gyermekprogramokat biztosítunk. A programban a Baranya Megyei, Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára és a Fejér Megyei Levéltár is részt vesz.)

November: *Múzeumok Őszi Fesztiválja*.

A nagy országos rendezvények mellett az MNL OL és megyei levéltárai elsősorban ismeretterjesztő előadásokkal, rendezvényekkel hívják be magukhoz az érdeklődőket, amelyeket országos és/vagy helyi levéltári, történész-kutatók tartanak.

- *Békés Megyei Levéltár*: Nagy Mihály Zoltán előadása Márton Áron lehallgatási jegyzőkönyveiről (1957–1960).
- *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár*: „Velünk élő történelem. Levéltári beszélgetések” jeles személyekkel; „Ismerkedés egy Kazinczy-kori vármegyei levéltárral” – levéltárpedagógiai rendezvény; „Családfakutatók klubja” – tanfolyamsorozat; az Újhelyi Könyvünnepen való részvétel.
- *Csongrád Megyei Levéltár*: Népszerűsítő jellegű előadások: Zeman Ferenc előadása a Don-kanyarban megsemmisült 2. magyar hadseregről; Szanyi Miklós előadása a sapkajelvényekről; Csáki Béla és Murányi Gábor előadása a hadisírgondozásról stb.
- *MNL Fejér Megyei Levéltára*: „Nem sírni jöttünk ma e szent szoborhoz” – az elesett hősokról, az emléküik megörökítésére emelt emlékművekről készült adatbázisok sajtótájékoztató keretében való bemutatása.
- *Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára*: Előadások a muravidéki magyarok életéről; felvidéki magyar menekültekről és áttelepültekről Győr-Moson megyében, Várostarténeti séták: Kult-utcai rendezvénysorozat Mosonmagyaróváron; séta a magyaróvári régi temetőben a Kulturális Örökség Napján; kerékpártúra Mosonszolnokra stb.
- *Hajdú-Bihar Megyei Levéltár*: „1849 – Debrecen a másik főváros” – a városi és megyei rendezvénysorozatban való részvétel; levéltár-pedagógiai workshop; új oktatóterem felavatása.
- *Héves Megyei Levéltár*: levéltár-pedagógiai órák tartása az EFOP projekt keretében.
- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár*: „Levéltári Esték” programjának folytatása. Előadások tartása családkutatás témában a Szolnoki Családkutató Klub és az Aba-Novák Kulturális Központtal együttműködve.
- *Komárom-Esztergom Megyei Levéltár*: „Tanárok Éjszakája”; nyári tábor szervezése; részvétel az esztergomi könyvhéten.
- *Somogy Megyei Levéltár*: „A hónap dokumentuma” sorozat folytatása; családkutató-kurzus folytatása.
- *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár*: Rendezvények: „In Memoriam Henzsel Ágota”; rendezvény a kommunizmus áldozatainak emléknapján; diákkonferencia; „Családi olvasnivaló – népszerű történelem, népszerű szerzők” – levéltári délután; helytörténeti délután; „Beszélgetések a 20. századról” stb.
- *Tolna Megyei Levéltár*: Szekszárd város napján előadások tartása a megyeszékhely történetéhez kapcsolódóan; Előadások: Aradi Gábor: „Az 1918-as őszi rózsás forradalom Tolna megyében”; Hecker Henrietta: „Levéltárpedagógia elmélete és gyakorlata a Tolna megyei levéltárban” – a Horizontok és dialógusok konferencián; Hecker Henrietta: Levéltár-pedagógiai lehetőségek utazás témában a 2019. évi MLE vándorgyűlés keretében; Marosi Tibor: „A Tanácsköztársaság Tolna megyei eseményei”; Maul-Link Dóra: „18-19. századi Tolna megyei egyházlátogatási jegyzőkönyvek” – a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesület rendezvényén; Ruzsa Éva: „Bíróságok Tolna megyében a 19-20. században.” Bevezetés a családkutatásba levéltárosok szakmai előadásorozata.
- *Veszprém Megyei Levéltár*: „Veszprémi Történelmi Szalon” – rendezvénysorozat folytatása; „Családtörténeti kutatás a levéltárban” – tanfolyam folytatása; a TIOP pályázathoz kapcsolódó levéltári órák tartása.
- *Országos Levéltár* – Borhistóriák, borkóstolóval egybekötött iratbemutató egyes borvidékek szerint; Városi séták – tematikus várossetáival egybekötött iratbemutató; Levéltári Délutánok. Tematikus program, amely során egy-egy történész-levéltáros munkatárs tart előadást az általa kutatott korszakról.

III.10.4. Kiállítások

Az MNL kiállítás-építő tevékenysége közművelődési jelentősége mellett tudományos szempontból sem érdektelen a levéltáros szakma számára. Az MNL kiállításainak nagy része az adott év évfordulóhoz kötődik, nem egy esetben kapcsolódva egyes konferenciákhoz, rendezvények tematikájához. Tendenciaként említhetjük, hogy mind több esetben

fordul elő, hogy a központi vándorkiállítást saját – eredeti forrásait bemutató – kiállítással kötik össze a tagintézmények. Ilyen pl. a Bővülő történelem. Az elmúlt 15 év iratajándékozásai, illetve a Reformáció projekt keretében elkészült roll up-os vándorkiállítás, amelyek évek óta „vándorolnak” a tagintézmények között.

A levéltár épületei többségében nem rendelkeznek nagy alapterületű kiállító terekkel, így a többnyire időszaki kiállításokat tervezünk. Állandó kiállításaink legtöbb esetben egy-két évig láthatóak. A következők tervezzük 2019-ben:

Az Országos Levéltárban előreláthatólag őszig látható még a *Kik vagyunk? Magyarországi nemzetiségek* című kiállítás; a magyar államiság dokumentumai kiállítás, *Pécs a Nagy Háború idején, Nyomdászati kiállítás, Pillantás a múltba, avagy levéltári életkép a '60-as évekből, Pergamentől a géppapírig. Iratok régen és most* (Baranya Megyei Levéltár); *Hódmezővásárhely a századfordulón, Nagy György emlékszóba, Szeremlei Sámuel-emlékkiállítás* (Csongrád Megyei Levéltár, Hódmezővásárhely); *Levéltári legendák nyomában – várostörténeti kiállítás az EFOP pályát keretében* (GYMSM Soproni Levéltár); *A barlangrajztól a nyomtatott könyvig* (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár); *A levéltár nem játék! Vagy mégis?* (Pest Megyei Levéltár); *1848/49 emlékezete, Tolna Megye és a „48/49-es” forradalom és szabadságharc, Forradalmak kora, Tolna megye 1918. október–1919. augusztus 1., Tolna megyei felekezeti iskolák 1948. évi államosítása* (Tolna Megyei Levéltár).

Tervezett időszaki kiállítások

Bács-Kiskun Megyei Levéltár

- Kecskemét közlekedéstörténete (Múzeumok Éjszakája programsorozat keretében) – Kecskemét.

Baranya Megyei Levéltár

- „1848 és a családkutatás” – családi nap programhoz kapcsolódó időszaki kiállítás – Pécs.
- „Pécs és Baranya szerb megszállása” – a levéltári nap kísérőprogramja – Pécs.
- Múzeumok Éjszakája és a Kulturális Örökség Napja programhoz kapcsolódó időszaki kiállítások – Pécs.

Békés Megyei Levéltár

- Társművészet – művésztársak: „Kner Imre és Mata János egyéni és közös alkotásaiból.” – Gyula, Gyomaendrőd.
- A gyulai zsidóság története – Gyula.

Csongrád Megyei Levéltár

- Hajdú Béla sapkajelvényeket és egyéb katonai jellegű tárgyi emlékeket bemutató kamarakiállítása – Szeged.
- Csudáknak évei 1848–1849” – Csongrád.
- „Makó 320 éve” – Makó.
- „Szentesi tekerős múlt és jelen” – Szentés.

Fejér Megyei Levéltár

- „Mérőeszközök a múlt századaiból” – Székesfehérvár.
- „Múzeumok éjszakája” programhoz kapcsolódó kiállítás - Székesfehérvár.
- Kulturális Örökségnapokhoz kapcsolódó kiállítás - Székesfehérvár.

GYMSM Soproni Levéltár

- „Sorspoggyászok. Karrier, életutak, keresztezések a Nagy Háború árnyékában Sopronban” – Sopron.
- „Mozgásban lévő világ. Város, történelem, mobilitás.” – Wiener Neustadt – Ausztria.

Hajdú-Bihar Megyei Levéltár

- „410 éve város Hajdúböszörmény” – Hajdúböszörmény.
- „Hajdúböszörmény értékei” – Hajdúböszörmény.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár

- A megye iratainak pusztulását, ennek tanulságait és a még meglévő iratok megőrzésének fontosságát bemutató időszaki kiállítás.

Nógrád Megyei Levéltár

- „Múlt évi iratajándékok – Bővülő történelem” – Salgótarján.
- „Zaklatott év – 1919” – Salgótarján.

Pest Megyei Levéltár

- A Rákóczi-évhez kapcsolódó kamarakiállítás a Múzeumok Éjszakáján – Budapest.

Somogy Megyei Levéltár

- „Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc somogyi történetéről” – Kaposvár.
- „Somogyi kastélysorsok” – Kaposvár.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár

- „Kulturális egyesületek a 19–20. században” – Nyíregyháza.
- „Csiffáry Gabriella könyvei, 1848–49” – gyermekrajzok – Nyíregyháza.
- „A Székely Hadosztály emlékezete” – források, irodalom, rendezvények – Nyíregyháza.
- „Margócsy József hagyatéka” – Nyíregyháza.
- „Reklámtörténet” – Nyíregyháza.
- „Kultúrtörténeti emlékek” – Nyíregyháza.
- „Roma fotók az 1950-es évekből” – Nyíregyháza.

Vas Megyei Levéltár

- „100% Szombathely” – Szombathely.

Veszprém Megyei Levéltár:

- „A pápai járás településeinek első említései” – Pápa.

Zala Megyei Levéltár

- „A 47. honvédszászlóalj története, 1848–1849” – Zalaegerszeg.

Tervezett vándorkiállítások

Öt tagintézményünk tervez vándorkiállítást: *Körök, egyletek – A civil társadalom története a dualizmus kori Békés megyében, Armales Transylvaniaorom* – Hajdú-Bihar Megyei Levéltár vándorkiállítása (Felvidék, 2–3 helyszín); *Bővülő történelem. Az elmúlt 15 év iratajándékozásai* Jász-Nagykun-Szolnok Megyében a mezőtúri múzeum által javasolt több helyszínen; „NKA 25” (A Közgyűjtemények Kollégiuma és elődeinek tevékenysége az elmúlt negyed században) – Veszprém stb.

Tervezett online/virtuális kiállítások

A virtuális kiállítások a levéltár honlapján érhetőek el. A 2019-es évben hat megyei levéltár tervez feltölteni online kiállításokat, mely meglévő időszaki kiállítás témáját dolgozza fel, vagy csakis online felületen érhető el. Pl. *Baranyai protestáns templomok, épületek képeslapokon, Miskolc 1960-as és 1972-es légifotói, A mosonmagyaróvári fióklevéltár épülete. – Múlt és jelen, Bűnügyek Komárom-Esztergom Megyében, Károlyi, Szabányi dokumentumok bemutatása, Zalai honvédek a Donnál, 1942–1943. (Fotógaléria a 9. könnyű hadosztály történetéről)* stb.

A megkezdett folyamat részeként, az MNL budapesti közművelődéssel foglalkozó részlege és a megyei levéltárak is fontosabb partner múzeumokkal, illetőleg a helyi közgyűjteményekkel élő együttműködést kívánnak kialakítani, illetve a már meglévő kapcsolatokat szorosabbra fűzni.

Az MNL rendezvényeinek kisebb részét költségvetési forrásból finanszírozza, nagyobb hányada azonban csak pályázati (főképp NKA támogatás), illetve helyi önkormányzati, állami forrásból oldható meg. Szükség lenne a fenntartói támogatásra is, mely lehetővé teszi, hogy az intézmény „láthatóvá” váljon a médiában.

III. 11. Könyvtári munka

A központi és megyei levéltárak szakkönyvtárai a jogszabályok által előírt alaptevékenységüket elvégzik (dokumentumok beszerzése, állományba vétele, feldolgozása, szolgáltatása, állományvédelem, állományrevízió, adatszolgáltatás stb.). Az OL-ben 3, további 7 megyei levéltárban 1-1 teljes munkaidős könyvtáros dolgozik. 13 megyei levéltárban átlagosan a teljes munkaidőnek a fele sem jut könyvtári munkára, az előző évekhez hasonlóan. Két megyei levéltárban (BaML, GYMSML Sopron) kívánnak új könyvtáros munkatársat alkalmazni. Két könyvtár (BKML, CSML) fog költözni más épületbe és egy (JNSZML) teljes állományának átpakolását tervezik.

Az MNL könyvtárak állománygyarapításának módja 90%-ban ajándék. A Levéltár kiadványai teljes körűen állományba vételre kerülnek. Gyűjtőkori szabályzat alapján történő válogatás és a meglévő állománnyal való behasonlítás után kerülhetnek bevételezésre a levéltárba érkező könyvészeti anyagok. Történeti vagy önkormányzati intézmények, kutatók ajándékaiból, levéltárosok hagyatékaiból vagy kiejánlott fölös példányokból válogatással nagyarányú a szerzeményezés. Az Év Levéltári Kiadványa Díj-ért járó könyvtalványokért vásárolt könyvek is a könyvtári állományba kerülnek. A levéltári anyagból másolt képeket tartalmazó, új megjelenésű könyvekből és folyóiratokból is elhelyeznek egy-két példányt, amelyek közlési díj gyanánt kerülnek a könyvtárakba. Külföldi és belföldi kiadványcsere kapcsolatokból a legfontosabb szakirodalom érkezik más levéltárakból és történeti kutatóintézetekből. Ezek nemzetközi levéltári folyóiratok és a levéltárak vagy történeti kutatóintézetek újonnan megjelenő könyv kiadványai. Az OL könyvtára 34 külföldi és 18 belföldi partnerrel tart fenn kapcsolatot. A megyei levéltárak is cserélnek kiadványokat partnerintézményeikkel, pl. a BKML 4, a VaML 3 nemzetközi cserepartnerrel rendelkezik. Komoly szervezést igényel a kiadványok partnerekhez való eljuttatása, mert a legtöbb esetben kézbesítéssel kell megoldani, postai úton csak indokolt esetben küldhető.

A szakkönyvtárak a levéltári munkához szükséges folyóiratokat, helyi újságokat előfizetik, a megszabott költséghatár betartásával. A szakirodalom beszerzése vásárlással csak úgy lehetséges minden tagkönyvtárban, ha pályázati kiírás során nyernek erre forrást. Ennek hiányában, a költségvetésből való vásárlás nagyon szigorú keretek között és nagyon eltérő módon lehetséges a megyei könyvtárakban. Új könyvek vásárlásra zömmel a Könyvtárellátó Nonprofit Kft-vel kötött szerződés keretében kerül sor. A szerződéskötés előnye egyrészt az árkedvezmény (mértéke 2019-ben 30%-os), másrészt hasznos a részletes ismertetővel, kéthetenként megjelenő ajánlójegyzék, ami a releváns könyvek kiválasztását teszi lehetővé. **2019-ben az OL és 11 megyei levéltár könyvtára tervezi új könyvek vásárlását, összesen 950 ezer Ft értékben a Könyvtárellátónál.** Ezen felül esetenként, nem meghatározott, de kisebb összegben is várható további dokumentumvásárlás. Igény esetén külföldről is történik beszerzés. **Összességében az év folyamán 6500 (ebből OL 1200) könyvtári egység gyarapítása várható.**

Törlésre a ténylegesen elavult, használhatatlan vagy már indokolatlanul sok példányban lévő művek esetében kerül sor. Az állományt terhelő anyag kivonása raktári hely felszabadítása céljából hasznos. A törölt és a bevételezni nem kívánt könyvek főléspéldány listával felajánlásra kerülnek más könyvtárak és a levéltári munkatársak számára. A JNSZML, OL és SML könyvtáraiban tervezik 2019. évre ezt a feladatot.

A dokumentumok állománybavétele és nyilvántartása minden esetben egyedi, más néven címleltárkönyvvel készül. Ennek vezetése kézírással vagy számítógéppel történik (excel word). Az OL könyvtárában Corvina rendszerben történik, de évenként kinyomtatva, itt is kötet formában használják.

A könyvtári dokumentumok feldolgozására minden tagkönyvtárban, egységesen a Corvina integrált könyvtári rendszert használják. Az adatbázis építése folyamatos a 2016. évi integrációt követően. A retrospektív katalogizálás mellett két könyvtárban végeznek analitikus feltárást is (BKML, HML). A tagkönyvtárakban igen eltérő a feldolgozás üteme, de összességében várhatóan nyolcezerrel nő a katalógusrekordok száma 2019-ben. Egy rekordhoz átlagban 2,5 könyvtár írja állományadatait, tehát várhatóan 20 ezer feletti szám lesz a könyvtáranként összeadott rekordszám növekedés. Év végére várhatóan 354 ezer katalógustételből áll az adatbázis, ami az MNL teljes könyvtári állomány kétharmadának megjelenítést jelent. Nagy segítség, hogy egy műről elég egy bibliográfiai leírást kell készíteni bármelyik tagkönyvtárban, ez után többi könyvtár a saját példány adatit hozzáírhatja. A katalógus az MNL teljes könyvtári állományára tekintettel együtt is használható, de az egyes könyvtárak csak a saját állományukat használva is kereshetnek benne. A program fejlesztőivel a folyamatos kapcsolattartás lehetőséget ad a felmerülő problémák megoldására és igény esetén módosítják, bővítik a rendszert a kéréseknek megfelelően.

A könyvtári szolgáltatás az MNL minden munkatársa számára teljes körűen biztosított, ami a levéltári anyag feldolgozását és tudományos munkát segíti. Az MNL tagkönyvtárai között is folyik dokumentumok cseréje. E mellett időnként könyvtár- és könyvtárközi kölcsönzést is folytatnak. A használati szabályzatban meghatározott módon kölcsönözhető a művek. A levéltári anyagban kutatók kiszolgálása olvasószolgálaton, helyben használattal vagy másolattal történik. A különböző könyvtárakban különféle gyűjteményekkel állnak a használók rendelkezésére, pl. helytörténet, szakdolgozat-gyűjtemény, helyi sajtó digitalizálása. 2019-ben hétezer alkalommal 12 ezer dokumentum szolgáltatása várható. E mellett a könyvtárak különböző szintű feltárásokkal állnak a használók rendelkezésére, pl. analitikus feldolgozás, cikkadatbázis, szakkönyvtár. Növekszik az elektronikus dokumentum-szolgáltatások száma. A digitalizált művek a nyilvános katalógusból közvetlenül is elérhetőek. Néhány könyvtár a honlapon, közösségi oldalakon vagy hírlevélben közöl információkat, és hívja fel a figyelmet az újdonságokra. Sok könyvtárban tartanak könyvbemutató szakmai találkozókra vagy közművelődési rendezvényen.

Állományrevíziót hét könyvtárban terveznek (BKML, BaML, HBML, JNSZML, KEML, PML, VeML). Három levéltári könyvtárban folytatódik a muzeális dokumentumok típus és állapot felmérése és muzeális leltárnapló elkészítése (OL, BAZML, VeML). Az állomány védelme céljából folyóiratkötés és kötészavítás céljára kiválasztásra kerülnek művek, s ezen túl és védőboríték vagy téka felhasználásával is védik a dokumentumok épségét.

Minden könyvtár évenként adatokat szolgáltat az Országos Statisztikai Alapprogram Korm. Rendelet alapján az EMMI Kulturális Statisztikai Rendszere számára.

III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése

Évről-évre egyre kevesebb azon tagintézmények száma, amelyek esetében továbbra is vannak a korábbi években keletkezett és felhalmozott elmaradások a hagyományos utólagos bejegyzések bevezetéséből eredő feladatokat illetően. 2019-ben már csak három tagintézménynek (BaML, GyMSML Sopron, SML) kell e feladatokkal számolnia. Ezek a hátralékok azonban 2018-ban csökkentek, így nagyrészt már év közben felszámolhatóak.

III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok

a) Nemzetközi kapcsolatok

Az MNL 2016-ban annak a felismerésnek az eredményeként hozta létre a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniók projekt Igazgatóságát, hogy jobban kihasználja a nemzetközi szakmai együttműködés nyújtotta szakmai előnyöket.

Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy hatással és befolyással legyünk az Európai Unió levéltári tevékenységet érintő jogalkotására, kihasználjuk az európai központi és regionális finanszírozási programok pályázati lehetőségeit, támogassuk a nemzetközi szakmai önszerveződés fórumait. Aktív részvételünk az DLM Forum Foundation, az Archives Portal Europe Foundation, az IcarUS Consortium tevékenységében munkatársainknak lehetőséget nyújt a levéltáros szakma nemzetközi élvonalával való együttműködésre, az adaptált tudáson keresztül hozzájárul a szűkösen rendelkezésre álló képzési és fejlesztési források hatékony felhasználásához. A szervezetek saját programjain keresztül a magyar levéltárak részt vesznek a levéltárak európai és nemzetközi szolgáltatásainak fejlesztésében.

Az European Archives Group és az European Board of National Archivists idén Bukarestben és Helsinkiben tartja tanácskozását, ahol várhatóan nagy hangsúlyt kap a 2018-tól hatályos Általános Adatvédelmi Rendelet és az elektronikus archiválás. A Nemzetközi Levéltári Tanács éves konferenciájára és a nemzeti levéltárak vezetőinek (FAN) tanácskozására októberben Adelaideben, Ausztráliában kerül sor. A konferencia vezető témája a felhasználóközpontú levéltár a levéltár tervezésétől és a napi gyakorlaton keresztül, ebben a témában előadást tervezünk benyújtani.

2019-ben három nagyobb összeurópai projekt végrehajtásában működik közre intézményünk: lezárul az Europeana Migration projekt és a Co:OP projekt, és megkezdődik a Spanyol Nemzeti Levéltár által koordinált Digital Treasures projekt. Megyei tagintézményeink pedig regionális együttműködési projekteket valósítanak meg és készítenek elő.

Az 1945 előtti Kormányzervek Főosztálya képviseli az intézményt az International Holocaust Remembrance Alliance ülésein. A *Holokauszt 70* projekt folytatásaként tervezzük a szakmai kapcsolatok elmélyítését, közös projektek megkezdését a washingtoni United States Holocaust Memorial Múzeummal.

2019-ben továbbra is intenzív lesz a Bécsi Magyar Levéltári Kirendeltséggel a kapcsolattartás. A Szlovák Levéltári Felügyelőséggel folytatódik a magyar-szlovák mikrofilmcsere és a digitális másolatok készítésével kapcsolatos ügyintézés. Hungarika feltárást folytatunk Nyitrán.

Az intézmény folyamatosan részt vett a Mikes Kelemen Programban, amennyiben az a továbbiakban is fut. Folytatódik a Szlovák Levéltári Felügyelőséggel a magyar-szlovák mikrofilmek és digitális másolatok cseréje. Az intézmény hasonló természetű együttműködésben vett részt a Nagymihályi (Michalovce) Levéltárral.

2018-ban a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vestigia Kutatócsoportja sikeres OTKA-pályázatot nyújtott be, ebben a kutatócsoportban az MNL Hungarika Munkacsoportból Arany Krisztina vesz részt kutatóként. Az OTKA-projekt lehetőséget nyújt az MNL és a külsős akadémiai kutatócsoportok közötti együttműködés lehetőségei feltérképezésére, emellett konkrét feladatként jelentkezik a Vestigia Kutatócsoport által feltárt mintegy 3000 darabra tehető, Mohács előtti hungarika irat metaadatainak migrálása az OL DL-DF adatbázisába, valamint a digitális másolati állomány állományba vétele a projektidőszak lezárásáig (2021). Ennek megkezdését az intézmény vállalta.

Együttműködünk a Horvát Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében folyó horvát állami forrásfeltáró projekttel: "Editions outside series", a tervezett forráskiadvány munkacíme: „Codex of the Talovac family” (Tallóczy Matkó, Péter, Frank és Jánosra vonatkozó okmánytár és kismonográfia), amely jelentős horvátországi, hungarikának minősülő források feltárását igényli.

Hungarika-feltárások folynak továbbá az MNL SzSzBML, az MNL FML és az MNL HBML tagintézményekben, a hungarika-feltárási projektek finanszírozására benyújtott NKA-pályázatok sikeresnek bizonyultak, a tagintézmények 2019-ben végzik majd el a feltárási munkát. Az MNL OL és az MNL SZSZBML részben közösen végzi a forrásfeltárást, az MNL OL és az MNL Tolna Megyei Levéltára pedig egy közös, nyitrai forrásfeltárási projektet tervez a 2019-es év folyamán.

Márciusban részt veszünk a 23. Tagung des Arbeitskreises „Archivierung von Unterlagen aus digitalen Systemen“ című digitális levéltári workshopen, Prágában. Az intézményt előadóként Lux Zoltán, az MNL Informatikai és Elektronikus Levéltári Osztályának osztályvezetője képviseli.

Az MNL Baranyai Megyei Levéltára és a szabadkai, zentai, pancsovai területi levéltárakkal, valamint az Újvidéken működő Vajdasági Levéltárral 2004-ben és 2005-ben írt alá közös nemzetközi együttműködési megállapodást. Ennek keretében a tagintézmény munkatársai rendszeresen és kölcsönösen részt vesznek Szabadkai Területi Levéltárral együttműködve egymás konferenciáin, szakmai rendezvényein.

Az MNL Baranya Megyei Levéltára az Eszéki Állami Levéltárral és a Szabadkai Történelmi Levéltárral épített ki szoros nemzetközi kapcsolatokat. Az intézmények munkatársai rendszeresen részt vesznek egymás konferenciáin és egyéb szakmai rendezvényein, valamint az MNL BML munkatársai Baranya megyét képviselik a Mengersdorfi Nemzetközi Kultúrtörténelmi Szimpóziumon.

Az MNL Békés Megyei Levéltára a *Varadinum–Nagyvárad Napok* rendezvény keretében tervezi egy forráskiadvány megjelentetését.

Az MNL Borsod Megyei Levéltára a Kassai Állami Levéltárral – a 2018. évi előkészítő tárgyalások után – hivatalosan is együttműködési megállapodást kíván megkötöni és aláírni. Ennek keretében sor kerülhet a jelenleg Kassán őrzött, de magyarországi illetékességű iratok átvételére, a Kassai Állami Levéltár számára Abaúj-Torna vármegyei iratok, valamint

Abaúj-Torna és Zemplén vármegyei anyakönyvek digitalizálására, továbbá lehetőségünk adódna a Kassán megőrzésben lévő fontosabb levéltári iratok digitalizálására. E célból az Abaúj-Torna vármegyei iratok digitalizálása megkezdődött 2018-ban, és folytatódik 2019-ben is. Szükséges volna ugyanakkor az MNL valamely digitalizáló műhelyének a bevonására, hiszen az anyakönyvek digitalizálását a tagintézmény technikai eszközök és humánerőforrás hiányában egyedül nem tudja lefolytatni. Az Eperjesi Egyetemen fennálló jó kapcsolat ápolása érdekében az MNL BML munkatársai részt kívánnak venni az egyetem által szervezett szakmai rendezvényeken.

Az MNL Csongrád Megyei Levéltára 2019 szeptemberében az Instytut Pamięci Narodowej krakkói részlegével közös konferenciát tervez a második világháború kitörésének 80. évfordulójára emlékezve. A tagintézmény továbbá szakmai együttműködést tervez a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézetével (IPN), a Zentai Történelmi Levéltárral, valamint a Krakkói Nemzeti Levéltárral.

Az MNL Fejér Megyei Levéltára 2019 tavaszára egy portugáliai szakmai tanulmányút lebonyolítását tervezi az emigrációba kényszerült magyarországi családok életének kutatásával kapcsolatos NKA pályázat keretében.

Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára 2015-ben vette fel a kapcsolatot a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltárával és Komáromi Fióklevéltárával, a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltára Vágsellyei Fióklevéltárának igazgatójával pedig 2017-ben került munkakapcsolatba. A korábbi évek gyakorlatát követve az intézmények munkatársai 2019-ben is előadásokat tartanak egymás konferenciáin, illetve elkezdik a Nyitrai Állami Levéltár gyűjteményében található magyar nyelvű iratok feltárását.

Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára az Alsó-ausztriai Tartományi Kormányhivatal *Mozgásban lévő világ. Város, történelem, mobilitás* című kiállításra iratanyagot kölcsönöz. A kiállítás kísérőjeként Sopron–Bécsújhely kapcsolatáról interjút kértek a kiállításra elhelyezett multimédiás eszközökhöz. A kiállításához kapcsolódóan kerül megrendezésre a 65. Historikertagung című rendezvény Wiener Neustadtban, ahol a tagintézmény is képviselteti magát egy előadással. 2019-ben célszerű lenne továbbá a Burgenlandi Tartományi Kormányhoz tartozó levéltárral szakmai kapcsolatot kialakítani a közelgő Trianon-évforduló és a nyugat-magyarországi kérdés kapcsán. Kiadványcsere jellegű kapcsolat egyébként jelenleg is fennáll az előbb említett intézménnyel, továbbá a Burgenlandi Tartományi Múzeummal is.

Az MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára a ROHU pályázat keretében konferenciák szervezését, illetve közös kiadvány készítését és megjelentetését tervezi egy Bihar megyei partnerrel.

Az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára a Szlovák Belügyminisztérium Nyitrai Állami Levéltár Komáromi (Komáromi) Fióklevéltárával tart fenn kapcsolatot, valamint a 2019. év folyamán a Nyitrai Állami Területi Levéltár és a Kuny Domokos Múzeum munkatársaival közösen kíván hungarika-kutatásokat kezdeni.

Az MNL Nógrád Megyei Levéltára a Besztercebányai Állami Levéltárral, illetve a Besztercebányai Állami Levéltár Losonci Levéltárával folytatja a már megkezdett együttműködését, melynek keretében az intézmények kölcsönösen részvételi, közreműködési lehetőségeket biztosítanak egymás rendezvényein munkatársaik számára.

Az MNL Somogy Megyei Levéltára továbbra is fenntartja kapcsolatait a rijekai levéltárral, melynek keretében a somogyi levéltárosok 2017. évben befejezték a kormányzói iratok rendezését és jegyzékelését. Ezzel a hivatalos rendezési munkák 17 év után befejeződtek. A tagintézmény keresi az új közös, együttműködési lehetőségeket a rijekai levéltári szakemberekkel, a horvát levéltárosok pedig részt vesznek az MNL SML kaposvári levéltári napján, amelyen – immár hagyományosan – előadásokat is tartanak. A tagintézmény tervezi továbbá egy közös, Fiume történetéről szóló online kiállítás megnyitását a horvát kollégákkal.

Az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára hosszú évekre visszanyúló szakmai kapcsolatait egyrészt a hungarika-kutatás, másrészt a helytörténet-kutatás előre mozdítása érdekében tervezi megerősíteni, illetve bővíteni. A tagintézmény a Nemzeti Kulturális Alap által támogatott, Szatmár megyét érintő MNL-projekten belüli kutatás elvégzését tervezi Szatmárnémetiben és Nagybányán, valamint munkatársai előadás tartásával a Nemzetközi Levéltári Napokon kívánnak részt venni.

Az MNL Tolna Megyei Levéltára a Nyitrai Állami Levéltárban folyó hungarika-kutatásban kíván részt venni, az MNL Országos Levéltárával és az MNL GySM Győri Levéltárával együttműködve. A projektben a tagintézmény három munkatársa működik közre.

Az MNL Vas Megyei Levéltára több évtizede fennálló nemzetközi kapcsolatai egyik alapelemként három külföldi partnerintézménnyel kölcsönös kiadványcserét bonyolított le, melynek keretében a partnerek tájékoztatjuk egymást a szakmai rendezvényekről. E partnerintézmények a Maribori Területi Levéltár, a Muraszombati Muravidéki Múzeum és a Burgenlandi Tartományi Levéltár és Könyvtár. A SI–HU Interreg V-A Szlovénia–Magyarország Együttműködési Program pályázat keretében az „e-documenta Pannonica” projekt megvalósításában 2017 és 2020 között a tagintézmény három szlovén partnerintézménnyel működik együtt. A VaML közreműködik továbbá a XXVIII. Szlovén–Magyar Ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábor megszervezésében a Maribori Területi Levéltárral és MNL Zala Megyei Levéltárával, a rendezvény tervezett időpontja 2019 júniusa.

Az MNL Veszprém Megyei Levéltára együttműködést folytat a Nagyszombati Állami Levéltárral a hungarika-kutatás és

forrásfeltárás területén, továbbá a Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevektára munkatársaival előadóként közösen részt vesznek egymás konferenciáin. A tagintézmény részt vesz továbbá a portugáliai hungarika iratok feltárásában.

Az MNL Zala Megyei Levéltára közreműködik a XXVIII. Szlovén-Magyar Ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábor megszervezésében és lebonyolításában a Maribori Területi Levéltárral (Szlovénia) és az MNL Vas Megyei Levéltárával együttműködve, a rendezvény várható időpontja 2019 júniusa.

b) Hazai kapcsolatok

Az MNL tagintézményeinek hazai kapcsolatai 2019-ben is sokrétűek és intenzívek lesznek: számos országos és helyi közgyűjteménnyel, kulturális intézménnyel tartják a kapcsolatot és működnek együtt valamilyen formában. Továbbra is törekedni fognak a társintézményekkel, felsőoktatási intézményekkel, a megyei tudományos szervezetekkel való együttműködésre. A már meglévő kapcsolatok tovább erősödnek és bővülnek, így például a Nemzeti Emlékezet Bizottságával, Budapest Főváros Kormányhivatalával, a Magyar Kormánytisztviselői és Állami Tisztviselői Karral, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközponttal, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel, a Libri Könyvkiadóval, a L'Harmattan Könyvkiadóval.

Az MNL Országos Levéltára a Nemzeti Emlékezet Bizottságával együttműködve, az Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság megállapodása alapján Kádár János és Ny. Sz. Hruscsov viszonyáról, tágabb kontextusban az 1956–1964 közötti magyar–szovjet kapcsolatokról dokumentumgyűjteményt hoz létre. Ugyancsak az Országos Levéltár *Névváltoztatások Magyarországon (18–21. sz.)* címmel, Budapest Főváros Kormányhivatalával együttműködve workshopot szervez. Folytatódik a Libri Könyvkiadóval való eddigi szoros munkakapcsolat, és a L'Harmattan Könyvkiadóval is két közös, a Tanácsköztársaság történetét dokumentáló, illetve egy művelődéstörténeti tanulmányokat tartalmazó kötetet ad ki az Országos Levéltár. A már hagyományossá vált közigazgatás-történeti konferenciáját az Országos Levéltár 2019-ben ismét a Magyar Kormánytisztviselői és Állami Tisztviselői Karral közösen szervezi. A Gazdasági Levéltári Főosztály egy munkatársa tagja az MTA-BTK NEB Vidéktörténeti Témacsoportnak. Az MNL teljes jogú tagként vesz részt a Hungaricana Közgyűjteményi Portál szerkesztőségében.

A megyei tagintézmények a levéltáros szakmai szervezetek mellett hagyományosan jó kapcsolatokat ápolnak a megyéjük területén található közgyűjteményekkel, oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel. A fenntartóváltás ellenére a legtöbb helyen megmaradt a városi, illetve a megyei önkormányzatokkal való jó kapcsolat, amely több esetben abban is megnyilvánul, hogy anyagi hozzájárulással támogatják a levéltári rendezvényeket vagy akár kiadványok megjelentetését. Fontos azt látni, hogy a megyei levéltárak – tudományos programjaikkal, kiadványaikkal – a helyi tudományos közélet meghatározó, olykor egyedüli képviselői, e szerepkört az elkövetkezőkben is fenn kell tartani.

MNL BaML: Egyik legfontosabb partnerük a Pécsi Tudományegyetem. Az informatikus-könyvtáros, történelem, néprajz, földrajz, hon- és népismeret szakos hallgatóknak tartanak rendszeresen foglalkozásokat. A Reformációs projekt keretében partnerkapcsolatot alakítottak ki a Pécsi Református Egyházközséggel, a Pécsi Evangélikus Egyházközséggel, a Baranya Református Egyházmegye Levéltárával. A Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközponttal a sajtótermékek digitalizálása területén működnek együtt. Régi partnerük a Janus Pannonius Múzeum. 2019-ben is folytatják az Arcanum Adatbázis Kft.-vel az MNL BaML könyvtári anyagának digitalizálását.

MNL BKML: Az MTA BTK és a NEB megállapodása alapján létrehozott Vidéktörténeti Kutatócsoport munkájába kapcsolódik be várhatóan négy munkatársuk. *A vallásgyakorlás mint társadalmi ellenállás a kommunista diktatúra időszakában*, valamint a *Jogfosztás és tulajdonfosztás, identitástörés* címet viselő tudományos programokban tervezik részvételüket.

MNL BéML: A NAV Békés Megyei Igazgatóságával közösen rendeznek konferenciát *Az adóelkerülés története és az adózásból való viszony alakulása Magyarországon* címmel.

MNL BAZML: A II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtárral 2018-ban kötött együttműködési megállapodásuk szerint közművelődési előadásokat, illetve családtörténeti tanfolyamokat kívánnak tartani, kiállításokban fognak közreműködni. A Herman Ottó Múzeummal való együttműködésük keretében továbbra is segítik a régészeti kutatásokat, emellett pedig igény szerint közreműködnek kiállítások rendezésében. A Miskolci Egyetemmel kötött megállapodásukhoz híven továbbra is biztosítják a történelem szakos hallgatók számára a levéltári szakmai gyakorlatot, és az egyetemi hallgatók számára levéltári előadásokat tartanak oklevéltan és más témakörben. A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeivel 2018-ban kötött megállapodásuk eredményeként megkezdődik a Sátoraljaújhegyi Fióklevektárban lévő Barkóczy családi levéltár iratanyagának digitalizálása. Az Eszterházy Károly Egri Egyetemmel 2018-ban lefolytatott tárgyalás eredményeként regionális kutatásokban való részvételt terveznek.

MNL CSML: *Szeged:* Szakmai és közművelődési együttműködést terveznek az Ópusztaszeri Történeti Emlékparkkal, a hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeummal, a Nemzeti Emlékezet Bizottságával, a szegedi székhelyű Gál Ferenc Főiskolával, a Krakkói Magyar Főkonzulátussal, valamint a Szegedi Tudományegyetemmel. *Csongrád:* A civil szervezetek közül az Oppidum Csongrád Alapítvány támogatását élvezi az intézmény. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 170. évfordulójára a levéltár, a Művelődési Központ és Városi Galéria, illetve a Tari László Múzeum egyhetes programsorozatot szervez, melynek együttműködő partnerei még az óvodák, az általános iskolák igazgatósága és a város középiskolái.

MNL FML: A Veszprémi Akadémiai Bizottsággal közös konferenciákat terveznek.

MNL GYMSM GYL: A XXII. Győri – VIII. Kisalföldi Levéltári Nap rendezvényeinek szervezése során az alábbi intézményekkel működnek együtt: Győri Egyházmegyei Levéltár, Győr Megyei Jogú Város Levéltára, Ráth Máttyás Evangélikus Gyűjtemény, MOKK Közjegyzői Levéltár (Győr), MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára.

MNL GYMSM SL: Fontosnak tartják a városon belüli jó együttműködést a társ-közgyűjteményekkel (múzeum), hasonlóképpen a közvetlen régióon belüli kooperációt. 2019 őszén is részt vesznek a közös Győri és Kisalföldi Levéltári Nap megszervezésében.

MNL HML: Együttműködnek az Eszterházy Károly Egyetemmel (EKE) és a megyében lévő közgyűjteményekkel, közművelődési intézményekkel. Részt vesznek az EKE Történettudományi Intézetének Régiótörténeti Fórumain (intézményközi egyeztetés a régiótörténeti együttműködés formáiról, Régiótörténeti Konferencia szervezése stb.), továbbá együttműködnek az EKE által kezdeményezett *Agri-Anno* projektben, melynek célja Eger 20. századi történelmének kutatása, történeti értékű írott, tárgyi, képi forrásainak gyűjtése, digitalizálása. A projekt keretében vállalták a maradandó értékű iratok átvételét, rendezését, digitalizálását, a digitális állomány metaadatokkal való ellátását.

MNL JNSZML: Szorosabbra kívánják vonni szakmai kapcsolatainkat a szolnoki és a Szolnokon kívüli, megyei közművelődési intézményekkel, erre vándorkiállítások utaztatása is lehetőséget nyújt.

MNL KEML: Együttműködnek az esztergomi közgyűjteményekkel (Duna Múzeum, MNM Vármúzeuma, Keresztény Múzeum), a Komárom-Esztergom Megyei Honismereti Egyesülettel, a tatai Kuny Domokos Múzeummal és a Komáromi Klapka György Múzeummal.

MNL NML: A megye közgyűjteményeivel, illetve a szakmai társintézményekkel kooperálnak. A hagyományos Nagy Iván Honismereti Pályázatot közösen hirdetik meg a Dornay Béla Múzeummal, a beérkezett pályaművek elbírálásában és a díjazásban is közreműködnek. Új kapcsolatot alakítanak ki a Miskolci Akadémiai Bizottsággal és a Nógrád Megyei TIT-tel.

MNL VaML: Partnereik: Szabolcs Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Vas Megyei Honismereti Egyesület, a kőszegi Felsőfokú Tanulmányok Intézete, Közjó és Hagyomány Egyesület, Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, Vasi Múzeumbarát Egylet. A fenti intézményekkel 2019-ben is számos közös programot bonyolítanak le.

MNL VeML: Az alábbi szervezetekkel működnek együtt: Pannon Egyetem, Veszprém (szakmai rendezvények, konferenciák közös rendezése); Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság, Veszprém; Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata – Veszprém város monográfiájáért; Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém; Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház, Zirc; Nemzeti Kulturális Alap (NKA25 kiállítás); Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár (forrásfeltárás, közös konferenciák szervezése, közös kiadványmunka); Herendi Porcelánmanufaktúra (kutatási és könyvkiadási együttműködés). Az MTA BTK TTI keretén belül megalakult Vidéktörténeti Kutatócsoport munkájában egy munkatársuk, az MTA Lendület – Trianon 100 kutatócsoport munkájában két munkatársuk vesz részt, a Magyar Várostörténeti Atlasz munkabizottságának pedig két veszprémi levéltáros tagja van.

MNL ZML: Zalaegerszeg város önkormányzatával közösen tudományos konferenciákat szerveznek az alábbi témákban: *A 47. honvédszászlóalj emlékezete, 1848–1849. Tudományos emlékülés, Megszállástól megszállásig. A második világháború Zala megyében, 1944–1945.* Zala megye múzeumaival és könyvtáraival közösen szervezik a Zalai közgyűjteményi szakmai napokat.

III. 14. Pályázatok

Tagintézményeink rendezvényeik lebonyolításához, kiadványaik megjelentetéséhez, egyes szakmai feladatok teljesítése, illetve könyvtárállományuk fejlesztése érdekében minden évben, így 2019-ben is – a pályázati lehetőségekhez mérten – számos pályázatot nyújtanak be, elsősorban a Nemzeti Kulturális Alaphoz (Közgyűteményi Kollégium, Könyvkiadási Kollégium, Folyóirat-kiadási Kollégium, Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégium, miniszteri keret). Folyamatosan keressük a lehetőséget, hogy a pályázati kiírások lehető legszélesebb spektrumát tudjuk igénybe venni helyi, hazai és nemzetközi pályázatok tekintetében egyaránt.

A pályázatok szervezésénél két szempontot tartunk szem előtt. Egyrészt a 2018-ban már nyertes pályázatok kivitelezésével és elszámolásával kalkulálunk, másrészt számolunk az újabb pályázatok benyújtásának lehetőségével. A 2019. évi pályázatokat a legtöbb tagintézmény a kiírás függvényében tervezi. Így a korábbi évekhez hasonlóan az alábbi témakörökben benyújtandó pályázatokra számítunk:

- önálló kötetek, évkönyvek, periodikák, forráskiadványok megjelentetése
- levéltári napok, konferenciák szervezése
- közművelődési tevékenység
- restaurálás
- digitalizálás
- adatbázis fejlesztés, adatbázis építés
- iratvásárlás
- hungarika kutatás
- savmentes dobozok vásárlása
- speciális tárolóeszközök, illetve elkészítésükhöz szükséges anyagok beszerzése
- szakkönyvtár gyarapítása
- raktári eszközök, mérőeszközök beszerzése
- klímaberendezés karbantartása, tisztítása

2017-ben a *Szegedényi 2020* program keretében támogatási szerződést kötöttünk a közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése (KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011) című projektünk megvalósítására, melynek segítségével lehetőségünk nyílik a levéltári ügyfélszolgálati tevékenység kormányablakhoz történő csatlakozására. A projekt 2019. június 30-án zárul.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott a *Migration in the Arts and Sciences– European Migration Thematic Collection* című tematikus migrációs gyűjtemény létrehozására, amellyel az Európai Unió belüli migráció kultúrára gyakorolt hatását vizsgáljuk. A projekt feladata a tagállamok saját koncepciója alapján készített gyűjtemények migrálása, az adatok Európai Publikációs Szabványhoz történő igazításával. Az elkészült egységes gyűjteményhez 28 uniós ország állampolgárai számára biztosítunk hozzáférést. A projekt 2017. szeptember 1-jén indult 2019. december 31-én zárul 158. 462,5 Euro támogatással.

Tagintézményeink többségében van folyamatban lévő NKA-pályázat (61 db), illetve a meghirdetendő témáktól függően több intézmény újabb pályázatok benyújtását tervezi.

A megyei tagintézmények közül négyben (CSML, GYMSM SL, HBML, HML) van folyamatban EU-s EFOP pályázat (múzeumi és levéltári intézményrendszer tanulást segítő infrastrukturális fejlesztés); egyben (CSML) VEKOP pályázat megvalósítása is zajlik. 2019 tavaszán pedig egy intézményben (VeML) zárul le EU-s TIOP pályázat fenntartási szakasza. Egy tagintézménynek (GYMSM SL) a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány (KKETTKK-LP) pályázatán két nyertes pályamunkája van folyamatban. Egy tagintézmény (VaML) az Interreg V-A Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program e-documenta Pannonica pályázatán 74.984,90 Euro támogatást nyert 2020. március 31-i határidővel.

A korábban már befejezett EU-s pályázataink (TÁMOP, TIOP, EKOP) fenntartási időszakukban vannak, így az azzal kapcsolatos teendőket látjuk el. Megyei tagintézményeink esetében számítunk a megyei és városi önkormányzatok, hivatalok pályázati úton történő támogatására, valamint helyi civil szervezetek támogatására is.

Az Országos Levéltár pályázatainak közül 2019-ben zárul Nemzeti Kulturális Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFI) „A magyarországi rendiség politikai kultúrája (1526–1848)” pályázata és ez évben kiemelt feladatunk (az NKFIH pályázat támogatásával) az MNL OL 1526–1570 közötti iratai feldolgozásának folytatása.

III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés

Az MNL 2019-ben is a jogszabályi változásokat folyamatosan követve felülvizsgálja a korábban megalkotott szabályzatokat és utasításokat az országos intézményi integráció követelményeinek megfelelően. A működés hatékonysága érdekében az SZMSZ-ben rögzítettek szerint tervezzük a különböző szintű értekezletek rendszeres összehívását.

A KÖFOP projekt eredményeként az EKEIDR Poszeidon rendszer megújításával kapcsolatosan a 2019-es évben ütemezni kell a bevezetéshez szükséges informatikai és szervezési feladatokat, különös tekintettel az oktatásokra, tájékoztatásokra. Az EKEIDR Poszeidon rendszert érintő, de a KÖFOP projektben nem definiált feladatok ellátására a rendszer fejlesztőivel support szerződés kötése vált indokolttá.

A megújuló Iratkezelési Szabályzattal, tervezett Minőségirányítási rendszerrel és a Módszertani stratégián alapuló új eljárásrendekkel összhangban szükséges az egyes eljárásrendekhez országosan egységes iratsablonok, iratkezelési segédletek kidolgozása is.

A KÖFOP Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatások projekten belül fejlesztésre kerülő Vezetői Információs Rendszer, illetve az EKEIDR Poszeidon rendszer adatai alapján a legnagyobb ügyszámú, de informatikailag legkevésbé támogatott ügyek ügyintézésének modernizációjára projektterv javaslat kidolgozása és a megvalósításhoz forráskeresés szükséges.

Az elektronikus iratkezelés kockázataira fokozottan fel kell készülni, szükséges az elektronikus ügyintézés és azzal összhangban az EKEIDR Poszeidon rendszerrel kapcsolatos részletes üzletmenet folytonossági terv és üzemszünet, üzemszavar eljárásrend kidolgozása.

A Magyar Nemzeti Levéltár számára mind a belső levéltárszakmai, tudományos munka, mind pedig az illetékességébe tartozó szervekkel kapcsolatos feladatok maradéktalan ellátása érdekében rendkívül fontos, hogy lépést tartson a jogszabályi változások és az elektronikus fejlődés támasztotta kihívásokkal. Mindez csak oly módon valósítható meg, ha a munkatársak képzését szervezetszerű működési keretek között biztosítjuk. Az intézmény társadalmi, közigazgatási és technikai környezetének dinamikus változása megköveteli a levéltárosok szakmai ismereteinek folyamatos szinten tartását, fejlesztését, a korszerű szakmai ismeretek megszerzését. Fontosnak tartjuk, hogy a 2018-ban megkezdett oktatási tevékenység tapasztalataira alapozva a 2019-es évben még dinamikusabban folytatódjanak a szakmai színvonal növelését segítő belső képzések.

Az MNL belső képzéseit illetően fontos cél, hogy a 2019-es nyári megvalósítási határidőnek megfelelően az EMMI-től kapott támogatást a lehető leghatékonyabb módon használjuk fel. Ennek a 2018-ban már megkezdett tevékenységnek szerves folytatásaként 2019-re az alábbi témakörök mentén tervezzük képzéseinket:

- A közfeladatot ellátó szerveknél egyre jelentősebbé váló elektronikus ügyiratkezelés az adott szervezet ellenőrző kollégákat egy új kihívás elé állítja. A képzések egy része az ilyen irányú tudás további elmélyítését célozza annak érdekében, hogy a kollégák naprakész ismeretekkel rendelkezzenek.
- A képzések másik lényeges részét a KÖFOP projekt keretében a Poszeidon rendszer működtetéséhez szükséges ismeretek átadása, illetve a Poszeidon bevezetése előtt szükséges kulcsfelhasználók felkészítése teszi ki.
- Az Európai Adatvédelmi Rendelettel (GDPR) összhangban elkészült 2018-ban az Adatvédelmi és Adatkezelési Szabályzat, amely 2019. január 15-én lépett hatályba. A Szabályzattal kapcsolatban, illetve a legfontosabb adatvédelmi és adatkezelési tudnivalókra vonatkozóan is szervezünk belső képzéseket, főként az MNL vezetői számára.
- 2019-re is, továbbra is tervezzük a Levéltári Nyilvántartó Rendszer használatát segítő képzési alkalmakat.
- Szintén a KÖFOP projekthez kötődően ettől az évtől e-learninget működtető keretrendszerünkön belül külső cégek és saját fejlesztésű csomagok révén is szeretnénk a képzések hatékonyságát növelni.

Mindemellett az Országos Levéltárban 2019-ben is tervezzük külső hallgatók számára a korábbi években rendszeresen megtartott irattáros, iratkezelői tanfolyam megszervezését. A 2019. év kiemelt feladata segédlevéltáros-képzésünk már megkezdett OKJ-s akkreditációs folyamatának lezárása. Az OL-ben a tanfolyamok megtartásához szükséges oktatási infrastruktúra rendelkezésre áll.

Kiemelt figyelmet fordítunk a nemzetközi tapasztalatcserére, valamint a külföldön szerzett tapasztalatok MNL szintű gyakorlati hasznosítására. Arra törekszünk, hogy a nemzetközi szakmai ismeretszerzésben a megyei tagintézmények munkatársai, illetve a különböző levéltári szakterületek dolgozói minél szélesebb körben vegyenek részt.

A Magyar Nemzeti Levéltár 2019-ben is ellátja a levéltári szakfelügyelet működtetését, adminisztratív teendőit. Munkatársaink, Csízi István, Káli Csaba, Katona Klára, Kovács Melinda, Melega Miklós, Sáfár Gyula közlevéltári szakfelügyelőkként működnek közre.

A Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója látja el a Levéltári Kollégium elnöki teendőit. A kilenctagú szakmai testületben az elnökön kívül négy főt ad az MNL (Mikó Zsuzsanna, Hermann István, Ráczy György, Erdész Ádám). A Kollégium ügyeinek adminisztratív kezelését az MNL egyik munkatársa végzi a Kollégium titkáráként (Tóth Judit).

Budapest, 2019. február 15.

Dr. habil. Szabó Csaba
főigazgató

